

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation
Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning

Minna Pärkkä

Språkbadselevens språkliga identitet, habitus och kapital –

En enkätstudie om den första finsk- och svenskspråkiga språkbadsgruppen i
Jakobstad

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2020

INNEHÅLL

TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	13
1.2.1 Enkät	14
1.2.2 Informantgruppen	16
1.3 Metod	18
1.4 Tidigare forskning om identitet och språklig profilering	20
2 UNDERSÖKNINGENS TEORETISKA REFERENSRAM	25
2.1 Pierre Bourdieus teori om fält, habitus och kapital i ett nötskal	26
2.2 Definition av termerna fält, habitus och kapital	27
2.3 Tillämpning av Bourdieus teori i den aktuella undersökningen	30
3 UTVECKLINGEN AV DEN SPRÅKLIGA IDENTITETEN	37
3.1 Utvecklingen av den språkliga identiteten i ljuset av tre språkliga domäner	39
3.2 Hemmet	41
3.3 Språkbud	46
3.4 Det omgivande samhället	51
4 SPRÅKBAD I ETT NÖTSKAL	54
4.1 Kort om språkbud	54
4.2 Språkbud i Jakobstad	57

5 ANALYSRESULTAT FÖR UNDERSÖKNINGENS TRE FÄLT OCH UTVECKLINEGN AV DEN SPRÅKLIGA IDENTITETEN	60
5.1 Hemmet som fält för utvecklingen av den språkliga identiteten	62
5.2 Språkbud som fält för utvecklingen av den språkliga identiteten	67
5.3 Det omgivande samhället i barndomen som fält för utvecklingen av den språkliga identiteten	76
5.4 Utvecklingen av den språkliga identiteten efter språkbudet	83
5.5 Definition av den språkliga identiteten	92
5.6 Sammanfattning	97
6 SLUTDISKUSSION	101
KÄLLOR	104
BILAGA	
Bilaga 1. Analyserade enkätfrågor	110
FIGURER	
Figur 1. Kapitalets fyra former	29
Figur 2. Undersökningens tre centrala fält	34
Figur 3. Tillämpningen av fält, habitus och kapital	35
Figur 4. Språkliga domäner i en språkbudselevs närmiljö	40
Figur 5. De Houwers teori om relationen mellan föräldrarnas attityder och barnets språkutveckling (De Houwer 1999: 86; Rontu 2004:226)	44
Figur 6. Haugens klassiska modell för språkbytesprocess som den tillämpas i Rontu (2004: 224)	47

TABELLER

Tabell 1. Språklig bakgrund hos undersökningens primära och sekundära informantgrupp	61
Tabell 2. Hemspråk och föräldrarnas modersmål	62
Tabell 3. Språkbadsfamiljernas språkliga profil	63
Tabell 4. Motiv till föräldrarnas val av språkbad	68
Tabell 5. Erfarenheter av språkbad som fält	71
Tabell 6. Informanternas bakgrund gällande boende	76
Tabell 7. Familjekontakten till Jakobstad	77
Tabell 8. Informanternas nuvarande bostadsort	83
Tabell 9. Samhörighetskänsla med språkgrupperna i samhället	90
Tabell 10. Informanternas beskrivning av den språkliga identiteten	92
Tabell 11. Definition av tvåspråkighet	93
Tabell 12. Det andra inhemska språket i hemmet som miljö	95
Tabell 13. Motiverande faktorer för upprätthållandet av språkkunskaperna i språkbadsspråket	96

TABLÅER

Tablå 1. Definitioner på tvåspråkighet (enligt Skutnabb-Kangas 1981: 26, 94)	49
Tablå 2. Föräldrarnas och hemmets inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten utveckling	65
Tablå 3. De två inhemska språken i Jakobstad i barn- och ungdomen	77
Tablå 4. Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten (sve)	79
Tablå 5. Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten (fi)	80
Tablå 6. Föräldrarnas reflektioner kring Jakobstads inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten	82
Tablå 7. Erfarenheter av de två inhemska språken i andra städer	84
Tablå 8. Den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad (sve)	85
Tablå 9. Den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad (fi)	87

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Minna Pärkkä
Pro gradu -tutkielma:	Språkbadselevers språkliga identitet, habitus och kapital –
Alaotsikko:	En enkätstudie om den första finsk- och svenskspråkiga språkbadsgruppen i Jakobstad
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Kielikylpykoulutuksen koulutusohjelma
Valmistumisvuosi:	2020
Työn ohjaaja:	Karita Mård-Miettinen

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tavoitteena on kartoittaa lapsuudessaan Pietarsaaren kielikylpyyn osallistuneiden henkilöiden kielellisen identiteetin kehittymistä kolmen tutkimukselle keskeisen kentän avulla. Keskeiset kielelliset kentät tässä tutkimuksessa ovat lapsuuden koti, kielikylpy ja ympäröivä yhteiskunta lapsuudessa sekä aikuisiällä.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys pohjautuu ranskalaisen filosofin, Pierre Bourdieun, kehittämään teoriaan yhteiskunnallisista kentistä ja kenttien pääomasta. Tässä tutkimuksessa keskeisiä tarkastelun kohteita ovat edellä mainitut kielelliset kentät, jotka nähdään keskeisinä kenttinä kielellisen identiteetin kehittymiselle. Tutkimuksessa tarkastellaan kentillä olevaa kielellistä pääomaa. Tarkastelun kohteena on sekä äidinkieli että toinen kotimainen kieli.

Vuonna 1992 aloittaneet kaksi ensimmäistä kielikylpyryhmää muodostavat vanhempiensa kanssa tutkimukseni kohderyhmän. Tutkimusmateriaalina toimii kaksi erillistä sähköistä kyselylomaketta, joista toinen on suunnattu kielikylpyyn osallistuneille henkilöille ja toinen näiden henkilöiden vanhemmille. Tutkimuslomakkeet koostuvat yhteensä noin 70 kysymyksestä. Tätä tutkimusta varten analysoidaan kuitenkin vain osa vastauksista. Analyysin keskiössä ovat kielikylpyyn osallistuneiden vastaukset. Vanhempien vastauksiin turvaudutaan niiden kysymyksien kohdalla, joissa vanhempien näkemys tuo käsiteltävään kysymykseen lisäarvoa.

Tutkimusmateriaalin analysointi osoitti molempien kieliryhmien edustajien kohdalla, että kielikylpyyn osallistuvien henkilöiden kielellisen identiteetin kehittymiselle tärkein kenttä oli lapsuuden koti. Perheen äidinkieli on luonut kielikylpyyn osallistuneille henkilöille vakaan omaan äidinkieleen pohjautuvan kielellisen identiteetin. Kielikylpyyn tarjoama kielellinen pääoma ei niinkään ole muotoutunut osaksi kielellistä identiteettiä mutta kielelliset taidot toisessa kotimaisessa kielessä nähdään kuitenkin tärkeänä toiminnallisena osana kielellistä identiteettiä ja kielellisenä pääomana, josta on ollut etua mm. työelämässä. Kielikylpyyn osallistuneiden sekä heidän vanhempien näkemykset kielikylpyyn vaikutuksesta kielelliseen identiteettiin ovat yhteneviä.

NYCKELORD: språklig identitet, språkbud, fält, habitus, kapital

1 INLEDNING

Språkbadsundervisningen har med åren etablerat sin plats i det finländska utbildningssystemet sedan de första språkbads eleverna inledde sin språkbads karriär i Vasa hösten 1987. Språkbadsundervisningen har lyckats övertyga både föräldrar och beslutsfattare under årens lopp och har utvecklats till en beprövad undervisningsmetod där eleverna mångsidigt får ta del av det andra inhemska språket. I Nationalspråksstrategin (2012) beskrivs språkbad bl.a. som en undervisningsform som märkbart förbättrar inläringen av och kunskaper i Finlands nationalspråk och att språkbad fungerar som ett sätt att utveckla den nationella språkreserven (för mera om språkbad, se kapitel 4).

Som blivande språkbadslärare har jag stor tillit till själva språkbadsmetoden, arbetssätten och de språkliga kunskapsnivåerna som samtliga språkbadslever kan uppnå i språkbadet. Vidare anser jag, med tanke på språkbadets utsträckning från daghem till årskurs 9, att deltagandet i språkbad kan ha en liknande inverkan på individens språkliga identitet som uppväxten i en tvåspråkig familj. Jag är intresserad av att ta reda på vilken inverkan deltagandet i språkbad kan ha för den språkliga identiteten hos språkbads elever.

Utgående från språkbadslärarytbildningen, den rådande läroplanen och de praktisknära erfarenheterna från min studietid anser jag att deltagandet i språkbad erbjuder möjlighet för individen att definiera och/eller uppleva språkbadsspråket mera än som ett skolspråk. I och med att den dagliga användningen av språkbadsspråket består av meningsfull vardagskommunikation i olika situationer, av ämnesspecifikt språkanvändning både i skriftlig och i muntlig form samt av att de båda inhemska språkens kulturella aspekter är också närvarande i språkbadsskolvardagen kan de faktorer som kan tänkas inverka på ens språkliga identitet enligt min mening identifieras i språkbad. En person med språkbadsbakgrund kan både uppskatta språkbadsspråkets kunskapsmässiga betydelse (funktionella språkfärdigheter) i vardagen men även under årens lopp inse att språkbadsspråket har blivit en del av den språkliga identiteten om språket har fått en betydande roll hos individen.

Vidare anser jag att det 11-åriga deltagandet i språkbud ger möjligheten till att som individ bli delaktig i det tvåspråkiga samhället i Finland genom kompisar, hobbyer, studier, arbetslivet och dylikt. Jag anser också att den funktionella kontakten med det andra inhemska språket från 5-års ålder genom hela den grundläggande utbildningen utvecklar och befäster på den individuella nivån en kulturell förståelse för Finlands tvåspråkighet och det egna förhållningssättet till ett alltmer flerspråkigt samhälle. Språkbud möjliggör inte bara språkliga kunskaper utan kan skapa grunden för kulturell och samhällelig kompetens och vidare framtidsbärande och samhällsstödjande kunskaper.

Jag har ett stort intresse att förstå vilken inverkan deltagandet i språkbud kan ha efter den grundläggande utbildningen och vilka olika former uttrycket "tvåspråkighet är en rikedom" kan ta i språkbudselevs liv. Denna undersökning fokuserar på att förstå 'resultaten' som uppnås i språkbud som en del av utformningen av den språkliga identiteten dvs. hurdan roll och funktion språkbudsspråket, det andra inhemska språket, får hos individen. Undersökningen handlar inte om språkkunskaper som språkbudselever uppnår i språkbud utan avsikten med denna studie är att skapa en förståelse för vilken personlig betydelse deltagandet i språkbud kan ha för individen. Deltagandet i språkbud betraktas inte som en enskild och isolerad faktor ifråga om den språkliga identitetens utformning utan som en del av olika sociala miljöer och domäner som individen är delaktig i dvs. hemmet, skolan och samhället där språkbudsspråket har olika sociala funktioner och betydelser.

1.1 Syfte

Syftet med denna undersökning är att kartlägga hur deltagandet i språkbud har inverkat på utvecklingen av den språkliga identiteten hos individer som deltagit i språkbud under den grundläggande utbildningen. Min undersökning har en longitudinell aspekt i den bemärkelsen att jag kommer att undersöka utvecklingen av den språkliga identiteten från språkbudsåren fram till vuxenlivet hos informanter som deltagit i språkbud på 1990-talet i Jakobstad. Syftet är att också kartlägga hur den språkliga identiteten fortsätter att utvecklas efter språkbudets slut samt om deltagandet i språkbud anses ha haft inverkan i

det vuxna livet. I denna undersökning betraktas deltagandet i språkbud som en faktor för utvecklingen av den språkliga identiteten.

Jag kartlägger utvecklingen av den språkliga identiteten i ett vidgat perspektiv utgående från identifierade *språkliga domäner* som är betydelsefulla för individen och sammanfallande för de informanter som deltagit i denna kartläggning. Med termen språklig domän menas i detta sammanhang en social miljö med vedertagen språkpraxis t.ex. språkanvändningen i enspråkiga hem jämfört med tvåspråkiga hem. Språkliga domäner som är i fokus i min undersökning är hemmet, språkbudet (daghemmet och skolan), det omgivande samhället och vuxenlivet.

Barn som deltar i språkbud kommer oftast från enspråkiga hem (hemmet som enspråkig språklig domän) och då utformar språkbud en ny språklig domän för barnet där barnet lär sig ett nytt språk, språkbudsspråket, som kan ses som ett tillägg till den existerande enspråkiga språkliga identiteten (Bergroth 2015: 1–2). Barnets språk, både modersmålet och språkbudsspråket, existerar båda såväl hemma som i språkbud men barnet kan ha olika användningspraxis för sina språk beroende på domänen. Barnet kan t.ex. i skolan använda det ena språket för att räkna en huvudräkning och använda det andra språket för att sedan ange sitt svar muntligt för läraren och i hemmet kan barnet agera helt enspråkigt.

Undersökningens fokus ligger på språkbudseleverna men även föräldrasynvinkeln i utvecklingen av den språkliga identiteten är av betydelse. Syftet med föräldravinkeln är att komplettera vissa faktorer som bidragit till utvecklingen av den språkliga identiteten som språkbudseleverna själva inte kanske är så bekanta med. Föräldrarna är viktiga informanter av den orsaken att de har sett hur deras barn reagerat och upplevt språkbudet från första början. Föräldrarna kan även bidra med egna synvinklar och erfarenheter gällande utvecklingen av den språkliga identiteten hos sina barn under språkbudsåren. Föräldrasynvinkeln kommer dock att behandlas mera begränsat i denna undersökning.

I denna undersökning avgränsas det omgivande samhället till staden Jakobstad. Staden Jakobstad är av intresse för denna undersökning av tre orsaker. För det första består min informantgrupp av elever som bildar den första svenskspråkiga och den första

finskspråkiga språkbadsgruppen i Jakobstad. För det andra kan Jakobstad ses som en unik språkbadsstad i Finland eftersom ingen annan stad erbjuder språkbad både på svenska och på finska. För det tredje kan staden Jakobstad ses som en intressant språklig domän pga. stadens starka status som en tvåspråkig stad med svenskan som majoritetsspråk. Utöver det tvåspråkiga statuset betraktas staden Jakobstad ”mer mångkulturellt och flerspråkigt än vad som kan förväntas” av en stad med cirka 20 000 invånare. (Jakobstad 2017: 9–10). Stadens språkliga kapital ses som en styrka i staden Jakobstad och dess invånare efterlyser jämlikhet mellan språkgrupperna samt vill att staden främjar möten mellan språkgrupperna (Jakobstad 2017: 13, 15, 18). Att Jakobstad betraktas i denna undersökning som den primära samhällsliga språkliga domänen ger informanterna möjlighet att reflektera över hur den språkliga miljön i Jakobstad inverkar på utvecklingen av den språkliga identiteten.

Undersökningens teoretiska referensram grundar sig på Pierre Bourdieus teori om *fält*, *habitus* och *kapital*, där termen *fält* motsvarar de språkliga domänerna. Pierre Bourdieus teori presenteras närmare i avsnitt 2.1. Syftet med den valda teorin är att ge en teoretisk modell för utvecklingen av den språkliga identiteten.

Genom valet av forskningsobjektet och forskningssyfte strävar jag efter att lyfta fram en mera sociologisk och individnära synvinkel på deltagandet i språkbad och hur inlärningen av det andra inhemska språket inom skolkontexten och språkbadets ramar kan ha långtgående effekter. Denna synvinkel i min undersökning ger ett mervärde till de mera kunskapsrelaterade resultaten som uppnås i språkbad.

Min studie är samtidigt ett komplement till projektet *Samverkan mellan språklig praxis, flerspråkig identitet och språkideologi*. Projektet finansieras av Svenska Litteratursällskapet i Finland under åren 2016–2020. Projektet tar avstamp i tidigare forskningsintressen om språkbads elevernas färdigheter i svenska som andraspråk och fokuserar på att studera språkets betydelse och funktion i olika situationer i språkbads elevernas sociala miljöer som hemmet, skolan och samhället (Björklund 2020:1–2).

Projektets forskningsintressen är att få svar på frågorna (1) hur byggs elevernas språkliga identitet upp i dialog med föräldrar och lärare och (2) växlar språkbadslevernas språkliga identitet beroende på miljö och socialt sammanhang. Projektet närmar sig också frågor som (3) hur språkbadslärares och föräldrarnas tankar och agerande kring språk inverkar på elevernas syn på sin egen (fler)språkiga identitet, (4) hurdana uppfattningar lärare har om sitt lärarskap i språkbad och (5) hur språkbad uppfattas i den nationella samhällsdebatten. (Björklund 2020). Mina forskningsfrågor närmar sig mera de två första frågorna medan lärarspekten och den samhällsdebatten inte kommer att behandlas i denna magisteravhandling.

Mina forskningsfrågor är följande:

1. Vilken betydelse för utvecklingen av den språkliga identiteten har de språkliga domänerna hemmet, språkbadet och det omgivande samhället?
2. Vilken roll och funktion har språkbadspråket fått hos vuxna språkbadslever i form av habitus och kapital?
3. Hur beskriver vuxna språkbadslever sin språkliga identitet och vilka faktorer lyfts fram som betydelsefulla för den språkliga identiteten?

Intresset för den valda forskningstematiken grundar sig på min egen uppväxt i en tvåspråkig familj och utvecklingen av min egen språkliga identitet. Också uppbyggandet av min professionella identitet som blivande språkbadslärare väckte intresset och behovet att bättre förstå vilken inverkan och roll deltagandet i språkbad kan ha för individen i det långa loppet, dvs. om de uppnådda kunskaperna från språkbadet 'bär genom livet' eller om de förblir mera "skolminnen".

Mina hypoteser och antaganden för det valda temat baserar sig på mina egna antaganden och förväntningar om hur språkbad kan inverka på utvecklingen av den språkliga

identiteten. Utgående från de formulerade forskningsfrågorna, teorin och informantgruppen med Jakobstad som tvåspråkig hemstad har jag formulerat följande hypoteser och antaganden för min undersökning:

1. Individerna i informantgruppen har en tydlig uppfattning om sin språkliga identitet som grundar sig helt eller delvist på deltagandet i språkbad. Den språkliga identiteten upplevs ha bl.a. fått stöd av hemmet och av Jakobstads tvåspråkighet i barn- och ungdomen, och i dagens läge kommer stödet för den språkliga identiteten från den nuvarande livssituationen/boendeorten.
2. Den språkliga identiteten upplevs bestå av den uppnådda språkkunskapsnivån men också av mera kvalitativa egenskaper som t.ex. känslan av tillhörighet till de två språkgrupperna. Den språkliga identiteten som individen byggt upp blir en stark del av individens *habitus* (sättet att vara) och det kvalitativa (bl.a. respekt för och en positiv attityd till de två inhemska språken och den kulturella kännedomen) i språkbadet utformas till individens *kapital* tillsammans med de uppnådda språkkunskaperna.
3. Deltagandet i språkbad ger goda kunskaper i det andra inhemska språket men att definiera sig som tvåspråkig (jfr språklig identitet i kapitel 3) kräver även andra faktorer än enbart deltagande i språkbad. Sådana faktorer kan tänkas vara den uppnådda språkkunskapsnivån och dess upprätthållande, användningen av det andra inhemska språket i vardagen och känslan av samhörighet med den ena eller båda språkgrupperna.
4. Informantgruppens föräldrars språkliga identitet är inte enspråkigt finsk- eller svenskspråkig utan de två inhemska språken är mer eller mindre med i vardagen och kan eventuellt också ha en funktionell roll i hemmet.
5. Finsk- och svenskspråkiga informanter upplever Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten olika. Jag antar utgående från det svenska språkets

majoritetsställning i Jakobstad att de finskspråkiga språkbads eleverna upplever att Jakobstad som en språklig domän har haft en mera identifierbar inverkan på den språkliga identiteten medan de svenskspråkiga språkbads eleverna kan uppleva finskans minoritetsställning i Jakobstad som en mera sekundärt påverkandefaktor för den språkliga identiteten.

1.2 Material

Materialet för min undersökning består av två enkäter. Enkäterna riktade sig till de två första språkbadsgrupperna i Jakobstad, numera vuxna individer, och deras föräldrar. Språkbad startades i Jakobstad 1992 med två parallellgrupper. Den ena gruppen bestod av barn med finska som modersmål och den andra av barn med svenska som modersmål. Språkbads språket för dessa grupper blev naturligtvis det andra inhemska språket: svenska för de finskspråkiga och finska för de svenskspråkiga. Båda enkäterna var tillgängliga både på finska och svenska. Materialet samlades in elektroniskt under november 2016.

Den första finskspråkiga språkbadsgruppen med svenska som språkbads språk bestod av 15 elever varav 12 besvarade enkäten. Den första svenskspråkiga språkbadsgruppen med finska som språkbads språk bestod av 22 elever varav 9 besvarade enkäten. Föräldraenkäten besvarades av 13 av de finskspråkiga elevernas föräldrar (av 30 teoretiskt möjliga) respektive 6 föräldrar av de svenskspråkiga elevernas föräldrar (av 42 teoretiskt möjliga). Elevsvaren och föräldrasvaren går inte hand i hand dvs. elevsvaren och föräldrasvaren kan inte kopplas till samma familj. Orsaken till detta beror dels pga. tekniska skäl men i första hand ville jag trygga informanternas anonymitet. Det är sannolikt att det bland svaren finns elever och föräldrar från samma familj men detta kommer inte fram på något sätt i svaren. Den huvudsakliga fokusen i analysen ligger hos elever som deltagit i språkbad och således bildar de den primära informantgruppen i denna undersökning. Föräldrasvaren används som stöd vid de frågor där föräldrasynvinkeln ger ett mervärde till analysen och därmed betraktas föräldrarna som en sekundär informantgrupp.

1.2.1 Enkät

I formuleringen av enkäten för de vuxna språkbads eleverna och deras föräldrar har jag utgått från Pierre Bourdieus teori om fält, habitus och kapital (se vidare i avsnitt 2.1). Bourdieus teoretiska utgångspunkter syns i enkäten i form av frågor som kartlägger informanternas upplevelser, erfarenheter, minnen och åsikter om de språkliga domänernas inverkan, som är i fokus i denna undersökning, för utvecklingen av den språkliga identiteten.

Enkäten till de vuxna språkbads eleverna består av 44 frågor medan enkäten till föräldrarna består av 36 frågor. Antalet frågor i enkäten kan tänkas vara för omfattande för en magisteravhandling men syftet med denna materialinsamling är att den fungerar som data för denna avhandling men också som data för eventuella fortsatta studier inom samma tematik. Av den orsaken kommer jag inte att analysera alla frågor i denna avhandling.

De 44 frågorna i de vuxna språkbads elevernas enkät är indelade under rubrikerna *Bakgrundsinformation, Jakobstad och nuvarande bostadsort, Språkbad och utbildning* och *Språklig identitet*. De 36 frågorna i enkäten för de vuxna språkbads elevernas föräldrar är indelade under rubrikerna *Bakgrundsinformation, Din språkprofil, Valet av språkbad och erfarenheter av språkbad, Barnets språkliga identitet* samt *Jakobstad och samhället*. Av dessa 44 frågor respektive 36 frågor sammanfaller 24 frågor. Detta innebär att frågorna behandlar samma tema medan synvinkeln på temat varierar mellan de vuxna språkbads elevernas egna erfarenheter och föräldrarnas erfarenheter. Till exempel har jag formulerat fråga nummer 18 i båda enkäterna på följande sätt:

I de vuxna språkbads elevernas enkät:

18. Hur ser **du** på deltagandet i språkbad som vuxen när du tänker på dina egna upplevelser från barndomen?

a. Det var spännande att lära sig ett språk som inte användes hemma.

I föräldrarnas enkät:

18. Hur tror **du att ditt barn** upplevde deltagandet i språkbad?

a. *Barnet upplevde det som spännande att lära sig ett språk som inte användes hemma.*

Med hjälp av de sammanfallande frågorna kan man få en bättre helhetsbild av de olika språkliga domänernas inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten när både informanterna som deltagit i språkbad och deras föräldrar får resonera kring samma frågor ur en egen synvinkel. Jag kommer inte att jämföra eller kategorisera de möjliga skillnaderna i svaren utan låter svaren representera de olika synvinklarna som kan finnas mellan de två grupperna. Exemplet ovan ger bl.a. möjligheten att få fram hur informanterna som deltagit i språkbad själva har upplevt språkbadet och hur föräldrarna till de vuxna språkbadseleverna anser att deras barn har upplevt deltagandet i språkbadet.

Jag valde också att inkludera en del öppna frågor i enkäten för att ge utrymme för informanternas egna reflektioner. Med tanke på de olika former som den språkliga identiteten kan ha tagit hos de vuxna språkbadselever ville jag ge båda informantgrupper flera möjligheter att också fritt formulera sina egna tankar kring temat. Jag ansåg antalet öppna frågor vara motiverat för att inte utesluta sådana aspekter i utvecklingen av den språkliga identiteten som jag möjligtvis inte hade kommit att tänka på men som har varit viktiga för informanterna.

När jag valde att undersöka utvecklingen av den språkliga identiteten hos språkbadselever ansåg jag att tidsaspekten i utvecklingen eller utformningen av den språkliga identiteten inte kunde utelämnas. I fråga om en persons identitetsutveckling, och speciellt utvecklingen av den språkliga identiteten, sker utvecklingen av en viss identitetsmarkör under en obestämd tidsperiod. I detta fall anses inläringen av ett andraspråk som en möjlig ny identitetsmarkör. Det inlärdas andraspråket kan bli en ny identitetsmarkör för individen ifall individen själv upplever språket som en del av den språkliga identiteten. Av den orsaken valde jag att inkludera tidsperioden *barndom–språkbad–vuxenlivet* i enkäten. Detta resulterar i att frågorna delvis utmanar de vuxna språkbadseleverna att erinra sig erfarenheter och upplevelser från språkbadsåren och utveckla sina tankar om

hur dessa erfarenheter och upplevelser speglar sig i det nuvarande vuxenlivet. Jag har haft som mål att bygga upp en kronologisk struktur i enkäten för att stöda erinrandet och eftersträvat att formulera enkäten på ett sådant sätt att tematiken öppnas för informanterna fråga efter fråga och på det sättet lockar fram minnen gällande tematiken.

Frågorna i enkäten delas i fem informationskategorier. Första kategorin består av *bakgrundsinformation* som kön och ålder. Den andra kategorin består av *beskrivande information från det förflutna* dvs. minnen från barndomen och språkpraxisen i barndomsfamiljen. Den tredje kategorin består av *erinrande information*. I svaren på frågorna i denna kategori får informanterna erinra sig bl.a. sina upplevelser av språkbad och Jakobstad som tvåspråkig hemstad. Den fjärde kategorin består av *beskrivande information om nuläget*. Frågorna i denna kategori fokuserar på att skapa en helhetsbild av de vuxna språkbadselevernas liv i dagsläget; om de ser bl.a. språkbadets inverkan i sin vardag ännu i dag. Den sista, femte kategorin består av *information om den språkliga identitetens utformning*. I svaren på frågorna i denna kategori får de vuxna språkbadseleverna fundera på hurdan roll de två inhemska språken har i deras nuvarande liv, hur de förhåller sig till sina språk och sin språkliga bakgrund samt hur de olika faktorerna i livet har inverkat på vidare utformning av den språkliga identiteten.

1.2.2 Informantgruppen

De två första språkbadgrupperna i Jakobstad deltog i språkbad under åren 1992–2002. För att få kontakt med de numera vuxna språkbadseleverna från de två första språkbadsgrupperna och deras föräldrar fick jag förlita mig på en kontaktperson inom den primära informantgruppen. Kontaktpersonen tillhörde själv den finskspråkiga gruppen som hade svenska som språkbadsspråk. Enligt kontaktpersonen nådde enkäten alla 15 elever i den finskspråkiga gruppen medan enkäten nådde 21 elever i den svenskspråkiga gruppen. Kontaktpersonen informerade mig om att en av eleverna från den svenskspråkiga gruppen flyttade till en annan ort i åk 3 och den personen lyckades kontaktpersonen inte hitta kontaktuppgifter till.

Eftersom den primära informantgruppen består av vuxna informanter som är bosatta runt om i Finland upplevde jag en elektronisk enkät vara den enda praktiska möjligheten att nå alla informanter under jämbördiga omständigheter. Jag ansåg också den elektroniska enkäten vara det mest praktiska, effektiva och systematiska sättet att samla in materialet för min undersökning.

Kontakten mellan mig och den primära informantgruppen lyckades tack vare två privata diskussionsgrupper i sociala media som min kontaktperson skapade: en för den svenskspråkiga och en för den finskspråkiga språkbadsgruppen. Dessa grupper administrerades av min kontaktperson vilket säkerställde att ingen utomstående kunde ta del av enkäten. På grund av diskussionsgruppens privata karaktär och kontrollbarheten utformades denna kontaktkanal till ett forskningsetiskt giltigt datainsamlingsforum. (Forskningsetiska delegationen 2012: 18).

Besvarandet av enkäten skedde anonymt för alla men man kunde inte delta i de privata diskussionsgrupperna anonymt. För de vuxna språkbads elevernas föräldrar ville jag dock erbjuda full anonymitet. Jag utgick också från antagandet att alla föräldrar inte skulle kunna nås via sociala media. På grund av dessa orsaker bad jag de vuxna språkbads eleverna skicka den elektroniska länken till enkäten till sina föräldrar. För att säkerställa att enkäten skulle nå de flesta föräldrar erbjöd jag också de vuxna språkbads eleverna möjligheten att skicka föräldrarnas e-postadresser till mig eller även hemadresser, för att kunna besvara enkäten i pappersform, men ingen tog vara på dessa två alternativ. Alla svar från föräldrarna kom in via den elektroniska enkäten.

Enkäten till föräldrarna dvs. den sekundära informantgruppen var inriktad skilt till mammor och pappor. Jag valde att göra så eftersom jag ville få fram båda könens, mammornas och pappornas, upplevelser och åsikter om språkbadet och utvecklingen av den språkliga identiteten. Svarsfördelningen mellan mammor och pappor bland de 12 finskspråkiga elevernas föräldrar var 3 pappor och 9 mammor respektive 1 pappa och 5 mammor bland de 6 svenskspråkiga elevernas föräldrar. På grund av antalet svar och den valda informantgruppen kan min undersökning även betraktas som en fallstudie. I en fallstudie representerar en utvald informantgrupp det fenomen som står i fokus för den

aktuella undersökningen, i detta fall utvecklingen av den språkliga identiteten hos språkbads elever. Med hjälp av de medverkande informanternas reflektioner kring utvecklingen av den språkliga identiteten i denna undersökning kan vissa antaganden och slutsatser om språkbads elevers språkliga identitet framställas. (Eskola & Suoranta 2008: 60–62; Ejvegård 2003: 33).

1.3 Metod

Min undersökning är kvalitativ och empirisk till sin natur. Med de kvalitativa metoderna som jag förlitar mig på i min undersökning eftersträvar jag att få en djupare förståelse av undersökningens tema (Holme & Solvang 1997:14) dvs. hur den språkliga identiteten utvecklas i språkbad. Jag har samlat in undersökningsmaterialet med hjälp av en omfattande enkät för att kunna diskutera och undersöka tematiken med lämplig omfattning för en magisteravhandling. Enkät är en av de mest använda insamlingsmetoderna inom empiriska undersökningar och har blivit en allt vanligare materialinsamlingsmetod efter sociolingvistikens framväxt på 1950-talet (Alanen 2011:146). Enkäter används flitigt som materialinsamlingsmetod inom forskningen, bl.a. för att samla in data om olika gruppers språkanvändning (Rydenvald 2014:25) och tack vare dagens teknik är de lätta att formulera, dela ut och analysera.

Med tanke på mitt undersökningstema och den valda informantgruppen ansåg jag en elektronisk enkät vara det bästa sättet att samla in materialet. Med hjälp av enkäten kunde jag presentera genomtänkta frågor som informanterna fick besvara utan tidspress och forskarens närvaro (jfr intervjuer). Det skulle också ha varit omöjligt att träffa och intervjua dessa informanter personligen med tanke på att det handlar om vuxna språkbads elever som är bosatta i olika delar av Finland (jfr en språkbadsklass i en skola). (jfr. Eskola & Suoranta 2008:153). Därtill har jag formulerat frågorna i enkäten så att de stöder undersökningens kvalitativa karaktär och den valda teorin. Detta betyder att också analysen av materialet görs inom ramen för Bourdieus teori om fält, habitus och kapital.

Undersökningen baserar sig på vuxna språkbadslevers *upplevelser* av språkbadet i barndomen, deras *reflektioner* om hur deltagandet i språkbad har inverkat på utvecklingen av deras språkliga identitet samt vilka *effekter* språkbadet har haft för det vuxna livet ur den språkliga identitetens synvinkel. I enlighet med erfarna forskares råd gällande forskningen om kopplingen mellan språk och identitet som bör göras empiriskt (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 195), har jag valt att använda frågor som för det första ger informanterna möjlighet att *erinra* sig sina upplevelser av deltagandet i språkbad och för det andra möjlighet att *beskriva* hurdan roll de två inhemska språken har haft och har i deras dagliga liv nuförtiden.

Erinrandet som verktyg och metod inom forskning baserar sig på tanken om att individens unika erfarenheter kan reflektera den rådande situationen i samhället och därmed är det möjligt att dra allmängiltiga slutsatser utgående från de individuella erfarenheterna. På det här sättet ges också informanterna möjlighet att vara delaktiga i skapandet av legitimerad information om det undersökta temat. (Eskola & Suoranta 2008: 135). Informanternas erinrande om deltagandet i språkbad och beskrivningar av dess inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten har således en betydande metodologisk funktion för min undersökning.

I och med att jag har valt att använda erinrandet som ett sätt att närma mig tematiken och besvarandet av enkäten är det motiverat att analysera resultaten i form av en redogörelse. Syftet med detta analyssätt är att beskriva och sätta värde på informanternas egna upplevelser, betydelse och tolkningar om utvecklingen av den språkliga identiteten. Därför kommer jag i analysen av materialet sträva efter att förstå det undersökta temat utgående från informanternas upplevelser och erfarenheter och låta informanternas svar utgöra resultaten för undersökningen istället för att direkt bevisa mina hypoteser. (Eskola & Suoranta 2008:132). Detta betyder att jag eftersträvar att inte tolka informanternas svar för mycket utan presenterar resultaten dvs. svaren i den kontext de har utformats.

Analysen kommer att göras med hjälp av en induktiv ansats som utgår från att jag skapar allmänna principer och vidare teorier av upptäckter från den verkligheten som i denna undersökning är relevant (jfr. Olsson & Sörensen 2004: 35). Min analys grundar sig på

de tidigare presenterade fem kategorierna: *bakgrundsinformation*, av *beskrivande information från det förflutna*, *erinrande information*, *beskrivande information om nuläget* och *information om den språkliga identitetens utformning*. Dessa kategorier har formats när enkäten skapades, och vid behov kommer kategoriseringen utvecklas under analyskedet. Det induktiva greppet är i linje med undersökningens tematik eftersom undersökningens resultat baserar sig på upptäckter som framkommer i enkätsvaren om den verklighet som vuxna språkbads elever befinner sig i fråga om den språkliga identiteten.

Likheter och olikheter mellan informanternas svar (de finsk- och svenskspråkiga i den primära och sekundära informantgruppen) kommer att presenteras och diskuteras vid behov och med hänsyn till att materialet består av informanternas unika erfarenheter. Jag anser också att detta sätt att analysera mitt undersökningsmaterial ger möjligheten att utveckla, vidga och fastställa uppfattningar om de faktorer som inverkar på utvecklingen av den språkliga identiteten hos språkbads elever.

1.4 Tidigare forskning om identitet och språklig profilering

För att skapa en grund för min undersökning presenterar jag kort Marie Rydenvalds och Heidi Rontus undersökningar som har en tematik som ligger nära min undersökning.

Marie Rydenvald från Göteborgs universitet har i sin licentiatuppsats "*eftersom jag har två språk*" *Språkbruk bland svensktalande ungdomar i Europa* (2014) och doktorsavhandling *Inflätat och överlappande. Flerspråkighet och språkanvändning bland svensktalande ungdomar i Europa* (2017) undersökt språkanvändningen hos 126 flerspråkiga gymnasieungdomar med svenska som sitt enda eller ett av sina förstaspråk (L1). Dessa informanter bor utanför Sverige i sju olika europeiska länder och studerar på olika nationella eller internationella gymnasieprogram och deltar i någon form av svenskundervisning. Materialet för undersökningen har samlats in med en enkät med frågor kring språkanvändning, språkpreferens och språkattityd. Hennes undersökning

följer metoden språklig profilering (Rydenvald 2014: 25–28) som enligt mig ligger nära identifieringen av den språkliga identiteten.

Syftet med Rydenvalds (2014) undersökning var att undersöka hur språkanvändning och språkval är relaterade till exempelvis ämne, domän och samtalspartner bland informantgruppen. Resultaten från hennes undersökning visar att informanterna använder sina olika språk för olika syften inom de olika domänerna och av olika orsaker med olika människor. Rydenvald tolkar informanternas flerspråkighet som integrerad och dynamisk. (Rydenvald 2014: 63, 92). Hennes informantgrupp uppvisar dock en diversitet i språkanvändningsmönstren vilka påverkas av den aktuella sociala domänen. Generellt sett dominerar hemdomänen av föräldrarnas L1, umgänget med vänner av en flerspråkighetspraktik och skoldomänen av undervisningsspråket. (Rydenvald 2014: 61). Hennes resultat visar att ”för majoriteten av informanterna sammanfaller inte det mest använda språket (undervisningsspråket) med det språket de helst använder, eller det starkaste, eller det språk de identifierar sig med.” (Rydenvald 2014: 120).

Rydenvalds undersökningsresultat beskriver mångsidigt hur tvåspråkiga individer kan använda sina språk i olika kontexter med olika personer för olika syften. Fastän hon inte direkt har fokuserat på identitetsfrågor i sin undersökning har hon frågor i sin enkät som kan tolkas beskriva informanternas identitet ur andra synvinklar än den språkliga kunskapsnivån. Jag anser hennes resultat intressanta ifråga om hur hennes informanter förhåller sig kvantitativt och kvalitativt till sina språk. Fast informantgrupperna använder något språk mera i vardagen (kvantitativt) kan ett annat språk som används mindre ha en större kvalitativ betydelse eller funktion för identiteten beroende på de sociala omständigheterna. Rydenvalds undersökning bekräftar min uppfattning om att den språkliga identiteten inte handlar om språkkunskapsnivån utan mera om språkets betydelse och funktion för individen.

Heidi Rontu redogör i artikeln *Suomalaisuomenruotsalainen koti lapsen kaksikielisenä kasvuympäristönä* (2004) för sin undersökning om tvåspråkiga hem som uppväxtmiljö (artikeln baserar sig på Rontus doktorsavhandling *Språkdominans i tidig tvåspråkighet. Barnets kodväxling i kontext.* (2005). Centrala faktorer i hennes undersökningstema är

bland annat familjens användning av två språk (språkpraxis), föräldrarnas språkliga och kulturella identitet samt förhållningssättet till det andra inhemska språket och språkgruppen. Som informanter för undersökningen har hon haft åtta tvåspråkiga familjer i Åbo. Materialet för undersökningen består av bandade lekstunder mellan föräldrar och barn (sammanlagt 80 timmar) samt av intervjuer med föräldrarna.

Fast Rontu undersöker tvåspråkiga familjer är hennes resultat gällande den språkliga identiteten intressanta också ur den synvinkel som jag har i min undersökning. Föräldrarna gör språkliga val för sin familj och på dessa språkliga val byggs basen för utvecklingen av barnets språkliga identitet. I tvåspråkiga familjer är de två inhemska språken representerade i hemmet och i början ligger ansvaret för den språkliga utvecklingen och mångsidigheten hos föräldrarna. Genom att välja språkbad för sina barn visar föräldrarna på samma sätt en positiv inställning till det andra inhemska språket på många olika nivåer. Således öppnar föräldrarna också upp en annorlunda bas för barnet att utveckla den egna språkliga identiteten.

Föräldrarna i Rontus undersökning förhåller sig positiva till det andra inhemska språket och för språkgruppen som representerar det andra inhemska språket. Hennes informanter, de finskspråkiga och svenskspråkiga föräldrarna, visar dock en tydlig skillnad i fråga om hur de identifierar sig. De finskspråkiga föräldrarna identifierar sig som (enspråkigt) finskspråkiga men de vill dock betona eller lyfta fram sitt intresse för det svenska språket och för finlandssvenskheten. De svenskspråkiga föräldrarna identifierar sig som tvåspråkiga finlandssvenskar eller som tvåspråkiga. (Rontu 2004: 229).

Skillnaden mellan den språkliga identifieringen mellan de finskspråkiga och svenskspråkiga föräldrarna i Rontus undersökning är tankeväckande. Jag antar att liknande skillnader i den språkliga identifieringen kan förekomma bland mina finsk- och svenskspråkiga informanter. Det är intressant att se ifall den ena visar mera tendens att identifiera sig som tvåspråkig än vad den andra språkgruppen gör.

Ett flertal magisteravhandlingar har skrivits vid Jyväskylä universitet med tematik kring den språkliga identiteten bl.a. avhandlingarna *Tvåspråkighet och språklig identitet hos*

tvåspråkiga personer med en stark nordösterbottnisk dialekt (Karppinen & Nyman 2004), *Tvåspråkighet och språklig identitet hos sverigefinländska återinvandrare* (Riikonen 2013) och *Narrativ analys av språklig identitet och anpassning hos första generationens sverigefinländare* (Komu 2013). Dessa avhandlingar visar bland annat att den språkliga identiteten oftast definieras av individen med en ”diskussion” kring den egna kunskapsnivån i de två inhemska språken samtidigt som man lyfter upp språkens betydelse och funktion som viktiga aspekter för den språkliga identiteten. I dessa avhandlingar kommer man fram till att individer med språkkunskaper i ett andraspråk oftast ser språken som en del av sin språkliga identitet oberoende av hur bra man behärskar språken (t.ex. grammatiskt), om man behärskar sina språk på olika nivåer (t.ex. kan prata mera flytande om teknik på det ena språket) eller om man använder språken för olika funktioner (t.ex. uttrycka känslor).

Den språkliga identiteten har dessutom internationellt undersökts ur olika synvinklar av erfarna forskare. Bland annat har Nigel Musk undersökt identitet som dynamisk process hos tvåspråkiga walesiska ungdomar (walesiska och engelska) i en tvåspråkig skola Ysgol. I Musks undersökning diskuteras termerna tvåspråkighet och identitetsskapande utgående från språkkunskaper och samhörighetskänsla. (Musk 2010: 55, 62). Enligt hans reflektioner kan en tvåspråkig individ känna samhörighet eller identifiera sig med en annan språkgrupp trots att man inte har samma modersmål som gruppen. Då grundar sig samhörighetskänslan och identifieringen med gruppen på funktionella språkkunskaper. (Musk 2010: 73).

Jag lyfter också här fram professor Bonny Nortons banbrytande forskning kring andraspråksinlärning och identitet. Hennes undersökningar kring identitet och andraspråksinlärning har haft en stor inverkan inom fältet och betonat betydelsen av och sambandet mellan identitetskonstruktionen och andraspråksinlärningen. För att nämna några av hennes centrala utgångspunkter konstitueras identitet för det första med (hjälp av) (*in*) och genom (*through*) språket. För det andra påverkas identitetsutvecklingen enligt henne av vissa centrala institutioner (fält) som hemmet, skolan och arbete/arbetsplatser och för det tredje av de resurser (symboliska eller materiella) som individen har tillgång till. (Norton 2013: 2–4). Ytterligare faktorer som Norton lyfter fram som betydelsefulla

för den språkliga identitetsutvecklingen är hur individen upplever sin relation till omgivningen, hur den relationen är uppbyggd under rådande och förändrade omständigheter samt hur individen uppfattar de möjligheter hen har i framtiden (Norton 2013: 4).

Utgående från den bekantskap som jag har gjort med Nortons undersökningstematik och forskningsmeriter behandlar hon enligt min åsikt identitetskonstruktion i relation till andraspråksinlärning på ett holistiskt och mångfacetterat sätt. Den forskningsbaserade kunskapen som Norton erbjuder stöder mina reflektioner kring hur deltagandet i språkbad kan inverka på utvecklingen av den språkliga identiteten samtidigt som den erbjuder en intressant synvinkel på identitetskonstruktion i sin helhet. Eftersom fokus i denna undersökning inte ligger i andraspråksinlärningen utan i inverkan av olika fält på utvecklingen av den språkliga identiteten kommer jag som följande att presentera den utvalda teoretiska referensramen för denna avhandling.

2 UNDERSÖKNINGENS TEORETISKA REFERENSRAM

Språkbad har undersökts mångsidigt under dess 30 år i Finland. Under den tiden har man inom språkbadsforskningen fokuserat i stora drag till följande forskningsinnehåll: uppföljningen av elevernas utveckling av andraspråket och ämnesfärdigheter (1987–2000), uppföljningen av språkbadsupervisningen i praktiken och integreringen av språk och ämne (2000–2007) och flerspråkigheten i språkbad, språkbadselevernas flerspråkiga kompetens och begreppsutveckling samt identitet (2007–) (Björklund 2017: 137–138). Forskningen har till största delen gjorts utgående ur språkvetenskapliga synvinklar (Harju-Luukkainen 2013:11) men på sistone har man velat närma sig språkbad ur de mera sociologiska faktorerna som hemmet, skolan och samhället (jfr. projektet Samverkan mellanspråklig praxis, flerspråkig identitet och språkideologi 2019). För detta forskningsintresse inom språkbadsforskningen har man tagit stöd av vetenskapsgrenen språksociologi som försöker förklara språket utifrån individuella, sociala och samhälleliga synpunkter (Einarsson 2009:15).

Språkvetenskap undersöker språk ofta mera kvantitativt dvs. hur språken byggs upp grammatiskt, hur språken har utvecklats under åren och vilka gemensamma drag språken kan ha sinsemellan. Fast språkvetenskap är mera intresserad av språk och dess byggstenar utesluter den inte helt människan bakom språket. Språkvetenskapliga undersökningar kan också handla om sambandet mellan språk och tänkande eller på vilket sätt språk kan inverka på människors beteende. Inom språkvetenskap är man också intresserad av att undersöka hur ett barn lär sig sitt modersmål och hur man blir två- eller flerspråkig. (Häkkinen 2007: 9). Inom språksociologi diskuterar man däremot om sambandet mellan språket och samhället och vidare om språket som en identitetsmarkör (Einarsson 2009: 39–40).

Jag har velat närma mig min undersökningstematik ur den sociologiska synvinkeln istället för den rent språkvetenskapliga för att skifta fokus från vad språkbadseleverna kan till att fokusera på vilken betydelse och funktion deltagandet i språkbad kan ha för individen och utvecklingen av den språkliga identiteten. Eftersom mitt intresse för språkbad ligger i att fördjupa förståelsen om vilken inverkan deltagandet i språkbad kan ha för individens

språkliga identitet och vidare för de olika sociala kontakterna faller det sig naturligt att välja språksociologi som den teoretiska utgångspunkten för min undersökning med tanke på dess vidgade syn på språket.

Mitt val mellan dessa två vetenskapsgrenar grundar sig långt på mitt personliga synsätt och mina funderingar om den språkliga identiteten hos personer som tillägnat sig ett eller flera språk under olika skeden av livet. Att betrakta den språkliga identiteten endast ur kunskapssynvinkeln ger enligt min åsikt en snäv bild av den språkliga identiteten som helhet. Jag anser att ett språk kan vara mycket betydelsefullt för ens språkliga identitet även om man inte skulle behärska språket fullständigt eller använda det dagligen. Det sociologiska synsättet ger också möjligheten att betrakta individen, hemmet, de sociala kontakterna och språkliga beteendemönster ur en vidgad synvinkel dvs. med vem, var och hur man använder sina två språk och vilken betydelse de två inhemska språken har för individen.

2.1 Pierre Bourdieus teori om fält, habitus och kapital i ett nötskal

Som teoretisk referensram för min undersökning har jag valt att använda teorin om *fält*, *habitus* och *kapital* av Pierre Bourdieu som var en fransk sociolog och utbildningssociolog (Liljander 2012: 138; Vuorisalo 2013: 450). Bourdieus tänkande har ett nära samband med empirisk, dvs. erfarenhetsbaserad undersökning, vilket gör att hans teori är bred och tillämpningsbar inom sociologisk forskning (Saaristo & Jokinen 2004:172). Bourdieu utvecklade teorin om *fält*, *habitus* och *kapital* så att den kunde tillämpas och vara giltig för att skapa kunskap om och förståelse för olika sociologiska undersökningsobjekt (Liljander 2013: 145).

Pierre Bourdieus teori har sin utgångspunkt i att förnya teorin om synsätt kring samhälleliga maktstrukturer vilka han mer eller mindre ansåg ha sina grunder i utbildningen som fält (Liljander 2012:145). Han har bl.a. undersökt hur samhälleliga maktstrukturer mellan olika samhällsklasser vidareförs inom skolvärlden, som till exempel utbildningens betydelse och framtida inverkan på individer med olika

ekonomiska och kulturella bakgrunder. (Liljander 2012:140, 146). Fastän Pierre Bourdieu själv var mest intresserad av samhälleliga strukturer och deras inverkan inom olika samhällsklasser utvecklade han sin teori med ändamålet att den skulle vara tillämpningsbar inom olika sociala kontexter (Liljander 2012:145).

Jag anser Bourdieus teori vara mycket flerdimensionell och något komplicerad om den betraktas i sin helhet och i dess ursprungliga samhällsteoretiska ram (Liljander 2012, Vuorisalo 2013 och Saaristo & Jokinen 2004). Fastän Bourdieus teori har sin grundläggande utgångspunkt i att diskutera och lyfta fram samhälleliga och sociala ojämlikheter och också uppmärksamma kampen mellan olika samhälleliga makthavare (Vuorisalo 2013: 449) möjliggör teorins grundläggande element, *fält*, *habitus* och *kapital*, att teorin kan tillämpas för att undersöka samtliga sociala kontexter utgående från identifieringen av dessa grundläggande element i den valda sociala kontexten.

Jag har dock valt att utelämna Bourdieus frågeställning om maktkampen som enligt honom bedrivs inom de olika fälten mellan de medverkande individerna (Saaristo & Jokinen 2004:173). Denna frågeställning om social kamp och ojämlikhet (Liljander 2013: 143) utesluts i denna undersökning eftersom jag kommer att tillämpa teorin ur en mera individuell synvinkel och inte ur en kontrasterande synvinkel mellan individerna eller språkgrupperna inom de olika fälten. En sådan frågeställning skulle kännas som främmande och felaktig inom språkbadskontext enligt min åsikt. I denna undersökning betraktas språkbad som ett fält och det andra inhemska språket och det kulturella som fältets kapital som alla har lika möjligheter att ta del av.

2.2 Definition av termerna fält, habitus och kapital

Utgångspunkten i Bourdieus teori är definitionen av *fältet* som syftar till det sociologiska undersökningsobjektet i fokus. Ett fält är ett socialt uppbyggt rum (Liljander 2012: 143) som kännetecknas av de sociala relationerna inom fältet och av fältets kännetecknande verksamhet, egenskaper och ideologier (Bourdieu 1992: 131). Som undersökningsobjekt definieras ett fält i den kontexten och inom de ramar som kännetecknar det fältet som

undersöks (Bourdieu & Wacquant 1995: 123). Enligt fältets definition finns det således en otalig mängd av olika fält i den sociala miljön (Saaristo & Jokinen 2004: 175) som t.ex. på den samhällliga nivån: det politiska fältet i Finland, det finländska och finlandssvenska kulturfältet eller det finländska skol- och utbildningsfältet.

Begreppet *habitus* kan i sin enkelhet beskrivas bestå av personens tillägnade handlingsätt och sociala och kulturella modeller som hen har tillägnat sig inom de olika sociala fälten hen deltar i (Vuorisalo 2013: 450). Vidare kan man beskriva *habitus* som ett personligt system som samlar ihop individens livserfarenheter och sätt att varsebli och förhålla sig till olika saker samt hur personen har tagit till sig den omgivande livsmiljöns samhällliga kultur (Saaristo & Jokinen 2004: 175). *Habitus* ses inte bara som en individuell, personlig eller subjektiv egenskap eller disposition utan har en samhälllig och kollektiv dimension. Med detta menas att individer som kan sägas tillhöra t.ex. samma samhällsklass eller en annan definierad grupp, har en likartad *habitus* som grundar sig på likartade värderingar, synsätt och upplevelser som råder inom det specifika fältet. (Saaristo & Jokinen 2004: 175).

Habitus beskriver individens beteende och individens väsen i sin helhet. En människas *habitus* är kreativ och uppfinningsrik (Liljander 2012: 144) men de olika fälten som individen tar del av "kräver" olika delar av, förutsättningar, eller en viss sorts *habitus* för att hen överhuvudtaget ska kunna ta del av fältet i fråga. Olika fält värdesätter de delar av en människas *habitus* som stöder också det specifika fältets verksamhet. Med hjälp av de rätta förutsättningarna i sin *habitus* kan människan då ta del av fältets verksamhet och *kapitalet* som finns på fältet. (Saaristo & Jokinen 2004: 175–176). *Habitus* fungerar som ett villkor för fältets verksamhet men i enlighet med fältets verksamhet vidareutvecklas individens *habitus* och således kan *habitus* ses som en produkt av fältet (Bourdieu 1992:132). Detta betyder enligt min tolkning att en människas *habitus*, som den språkliga identiteten, inte är en statisk egenskap hos människan utan något som utvecklas enligt de fält individen är engagerad i.

Bourdieu definierar *kapital* som någonting som värdesätts högst inom ett specifikt fält och någonting som fältets deltagare eftersträvar för att kunna förkovra det egna *kapitalet*.

(Liljander 2012: 143). Enligt Bourdieus teori kan man närma sig kapitalets betydelse på två olika sätt. Det ena sättet att definiera kapital är att betrakta det genom två huvudkategorier: *ekonomiskt* och *symboliskt kapital*. Det symboliska kapitalet uppdelas vidare i *kulturellt* och *socialt kapital*. Det andra sättet att närma sig definitionen av kapital är genom uppdelning av kapital i *ekonomiskt*, *kulturellt* och *socialt kapital* som alla realiserar i form av *symboliskt kapital*. (Liljander 2012: 176, Vuorisalo 2013: 30). Oberoende av på vilket sätt man väljer att närma sig kapitalets övergripande definition har de olika formerna av kapitalet samma innebörd (Saaristo & Jokinen 2004: 177, Vuorisalo 2013: 30). I figuren nedan presenterar jag utgående från min egen tolkning innebörden av de olika kapitalformerna.

Ekonomiskt kapital	Kulturellt kapital	Socialt kapital	Symboliskt kapital
<ul style="list-style-type: none"> •Pengar •Personens egendom som värderas i pengar •Nivån av makt och ställning som de ekonomiska resurserna har möjliggjort. 	<ul style="list-style-type: none"> •Personifierat •Kulturella egenskaper som blivit en del av personens eget handlingsätt •Materiellt •Personlig egendom av kulturellt betydelsefulla verk eller tillgångar •Institutionellt •Personens avlagda examen, titel eller kompetenser som skaffats via skolning och utbildning 	<ul style="list-style-type: none"> •Personens sociala relationer och nätverk som man tillhör. •Personens ställning inom de sociala relationerna • De sociala relationernas kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Sammanfattar och ger de andra kapitalen en djupare betydelse på fältet och för personen i fråga •Det kapital som personen har blir betydelsefullt, inverkan och något som personen i fråga kan erfa.

Figur 1. Kapitalets fyra former

De fält som är i fokus i denna undersökning har flera element inom sig som kunde betraktas som fältets kapital. Utgående från denna undersöknings ramar är det *det språkliga kapitalet* som är i fokus och som kan tänkas vara värt att eftersträva som utveckling inom det egna kapitalet.

Det språkliga kapitalet fungerar i min undersökning som en ingångsport till de ovan nämnda kategorierna. Det språkliga kapitalet kan utvecklas till ekonomiskt kapital t.ex. via en arbetsplats där kunskaper i det andra inhemska språket anses som viktiga och behövliga. Vidare kan det språkliga kapitalet leda till kulturellt kapital i form av bl.a. utbildning och personlig uppskattning av de båda inhemska kulturerna. Det sociala kapitalet uppnås genom sociala relationer över språkgränserna. Slutligen kan det språkliga kapitalet utvecklas till socialt kapital om det andra inhemska språket blir en betydande del av individens språkliga identitet.

En finländsk forskare som använt Bourdieus teori i utbildningskontext är Vuorisalo (2013). Hon närmar sig tematiken genom att undersöka förskolan som ett socialt rum (fält) där förskolebarnens sociala identitet (habitus) och kunskapsförråd (kapital) utvecklas och formas genom deltagandet i förskolans verksamhet och genom de sociala rollerna i förskolegruppen (Vuorisalo 2013: 450). Vuorisalo har vidare identifierat förskolans morgonsamlingar som ett socialt fält med socialt kapital där kommunikationen möjliggör tillgänglighet för deltagarna.

Hon anser därmed att deltagandet i kommunikationen under verksamheten formas till kapital och vidare till makt i form av att bli sedd och hörd i gruppen och där till möjligheten att inverka på fältets ramar. Skillnaderna i nivån av kapitalet (kommunikationen) hos olika barn leder på så vis till kamp mellan barnen i form av t.ex. hur man betraktas som gruppmedlem (utåtriktad vs. inåtriktad) och vidare hur man blir betraktad av andra barn i kompisrelationer. (Vuorisalo 2013:451).

2.3 Tillämpning av Bourdieus teori i den aktuella undersökningen

Jag utgår i min tillämpning av Bourdieus teori från tre språkliga domäner: *hemmet, språkbad och det omgivande samhället*. I min undersökning betraktas hemmet, språkbad och det omgivande samhället som tre olika fält som dock har en nära och på ett sätt en sammanfallande koppling till varandra. Inom dessa tre fält har språkbadsspråket olika roller och därmed formar språkbadsspråkets användning och funktion fältets

kännetecknande verksamhet. Jag använder Bourdieus teori för att betrakta språkanvändningen, språkbadspråket och modersmålet, som det kännetecknande draget för de olika fälten.

Jag utesluter Bourdieus diskussion om kampen och ojämlikhet mellan aktörerna på fältet (Liljander 2012:144–145) eftersom jag anser att språkbad som fält är jämlik för alla deltagare. Med detta menar jag att kapitalet som existerar på fältet dvs. tillägnandet av det andra inhemska språket, är jämlikt tillgängligt för alla deltagare att ta del av utgående från det egna intresset och därmed behöver inte fältets deltagare ingå i en kamp om fältets kapital. Vidare anser jag att utvecklingen av den språkliga identiteten är en process som påverkas av olika sociala relationer och även socialt kapital.

I denna undersökning syftar jag med begreppet språkbad på barnets deltagande i språkbadsundervisning från femårsålder upp till årskurs 9. Denna generalisering och användning av begreppet språkbad anser jag vara motiverad inom ramen för den teoretiska utgångspunkten som möjliggör behandlingen av språkbad som ett sociologiskt undersökningsobjekt dvs. som ett socialt uppbyggt rum med specifika språkliga egenskaper och verksamhetsmodeller som är fastställda för språkbad i sin helhet. Den valda teoretiska utgångspunkten ger möjlighet att skifta fokus från språkbad som metod till att diskutera deltagande i språkbad som en helhetsfaktor för utvecklingen av den språkliga identiteten på individnivå. I det följande kommer jag att presentera närmare Bourdieus teori för denna undersökning.

De tre socialt uppbyggda fälten i denna undersökning kännetecknas både av de sociala relationerna inom fälten och de olika fältens språkliga egenskaper och språkliga verksamhet (se figur 2 nedan). Dessa tre fält har en grundläggande och stödjande roll för utvecklingen av den språkliga identiteten i en språkbadselevs liv.

De sociala relationerna i *hemmet* består av relationen mellan barnet/barnen och föräldrarna/vårdnadshavare. I fråga om språkbadsfamiljer utgår man ifrån att hemmets språkliga egenskaper och verksamhet baserar sig på enspråkighet, dvs. ett språk som föräldrarna har valt som familjens gemensamma språk och som barnets modersmål. Detta

betyder inte att de vuxna i familjen inte skulle ha kontakt med andra språk utöver hemmets språk men ur barnets synvinkel har föräldrarnas eventuella andra språk inte en betydande eller synlig roll i hemmets språkpraxis. Hemmet representerar således ett enspråkigt fält för barnet där barnet lägger grunden för sin modersmålsbaserade språkliga identitet.

Hemmet ses i denna undersökning som det primära fältet för utvecklingen av den språkliga identiteten. Med detta menar jag att hemmet som fält ger grunden till utvecklingen av den språkliga identiteten som i början kan definieras som enspråkig. Efter att barnet i 5-års ålder börjar i språkbud får den dåvarande språkliga identiteten intryck av språkbudsspråket. Föräldrarnas val att sätta barnet i språkbud betyder inte att hemmet som fält skulle ändras i fråga om dess språkliga egenskaper men tar dock fram de ideologier som stöds i hemmet dvs. att kunskaper i det andra inhemska språket värdesätts i hemmet. Man kan säga att de språkrelaterade ideologierna sammanfaller mellan fälten hem och språkbud.

Språkbud skiljer sig från hemmet som fält i fråga om dess språkliga kännetecken, dess språkliga verksamhet och de sociala relationerna. I språkbud fungerar pedagogen som den språkliga modellen och använder enbart det andra inhemska språket i kommunikation med barnen i rutinsituationer och den dagliga pedagogiska verksamheten. Språkbudsläraren är ansvarig för riklig input av språkbudsspråket under de olika återkommande situationerna i språkbudet vilket medför att barnen kommer dagligen i kontakt med det andra inhemska språket inom många olika sammanhang och situationer (Laurén 2007: 19).

Språkbud som fält representerar för barnet ett nytt socialt rum där det andra inhemska språket fungerar som fältets mest kännetecknande drag och som fältets *kapital*. Fast språkbudsläraren använder enbart det andra inhemska språket med barnen förstår pedagogen också barnets modersmål fast hen inte använder det med barnen dvs. barnet blir fullständigt förstått på sitt modersmål av pedagogen. Barnens modersmål utesluts inte utanför språkbudsfältet utan följer med barnen som ett tidigare tillägnat kapital som också har ett värde inom det nya fältet. I sin relation med pedagogen använder barnen dels det egna modersmålet och dels, i ökande grad, också språkbudsspråket (Bergroth 2015: 2–3).

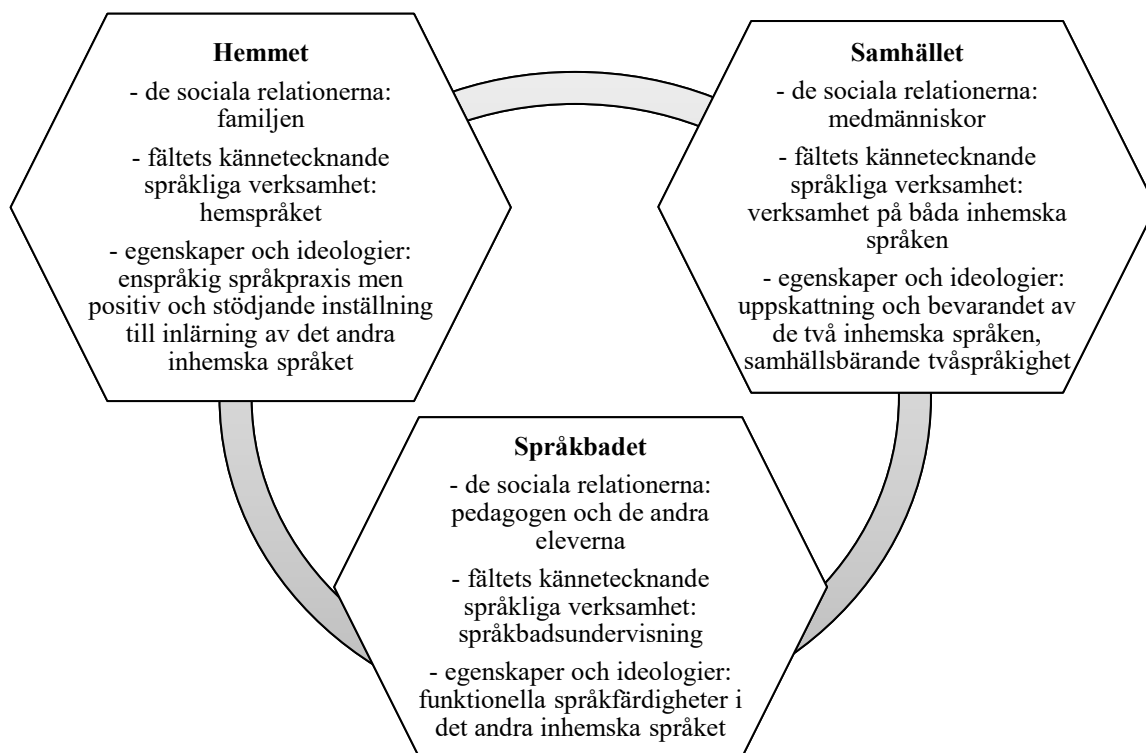
Utgående från mina egna erfarenheter med språkbadslever är det vanligare att språkbadslever sinsemellan använder det gemensamma modersmålet.

Fältets språkliga egenskaper kan beskrivas som tvåspråkiga eftersom både språkbadsspråket och modersmålet har ett värde och en funktion inom fältet. Det främmande språket, dvs. språkbadsspråket är det språk som används för kommunikation av pedagogerna och för att genomföra fältets verksamhet. För barnet är det främmande språket i början ett nytt kunskapsområde som barnet ska lära sig så att det främmande språket kan utvecklas till ett gemensamt språk mellan barnet och pedagogerna och som ett kapital som barnet äger. Vidare kan språkbadsspråket utvecklas till ett kommunikationsmedel mellan barnet och det omgivande samhället. Målet med språkbad är att barnet kan uppnå funktionella färdigheter i språkbadsspråket (Bergroth & Björklund 2013: 92).

Det omgivande samhället, som i denna undersökning är tvåspråkigt, är ett fält där barnet kan till viss mån bestämma på vilket språk hen agerar på fältet. Inom de två andra fälten är det i huvudsak de vuxna som gör de språkliga valen som kännetecknar och definierar fältet och barnet hamnar i rollen att gå med på fältets normer. De sociala relationerna inom *samhället* skiljer sig också från de mera stabila sociala relationerna inom *hemmet* och *språkbad*. Inom *samhället* kan de sociala relationerna vara både sporadiska (t.ex. busschaufför, personalen i affärer) som mera stabila (t.ex. tränaren eller ledaren inom hobbyer). De språkliga valmöjligheterna som individen har inom *samhället* har att göra med den (dels lokala) tvåspråkiga normen som verkställs inom samhället¹ i enlighet med de aktuella deltagande aktörernas beredskap att kunna agera på de båda inhemska språken inom fältet.

---

¹ Utgående från Nationalspråksstrategin strävar man efter att trygga på nationell nivå att det även i framtiden finns två livskraftiga nationalspråk i Finland, bevara de fördelar som samhället har av de två nationalspråken och tvåspråkighet, och vidare trygga individens grundläggande språkliga rättigheter och främja välfärd och en hög bildningsnivå hos medborgarna. (Stadsrådets kansli 2012; Nationalspråksstrategin 2012: 8).

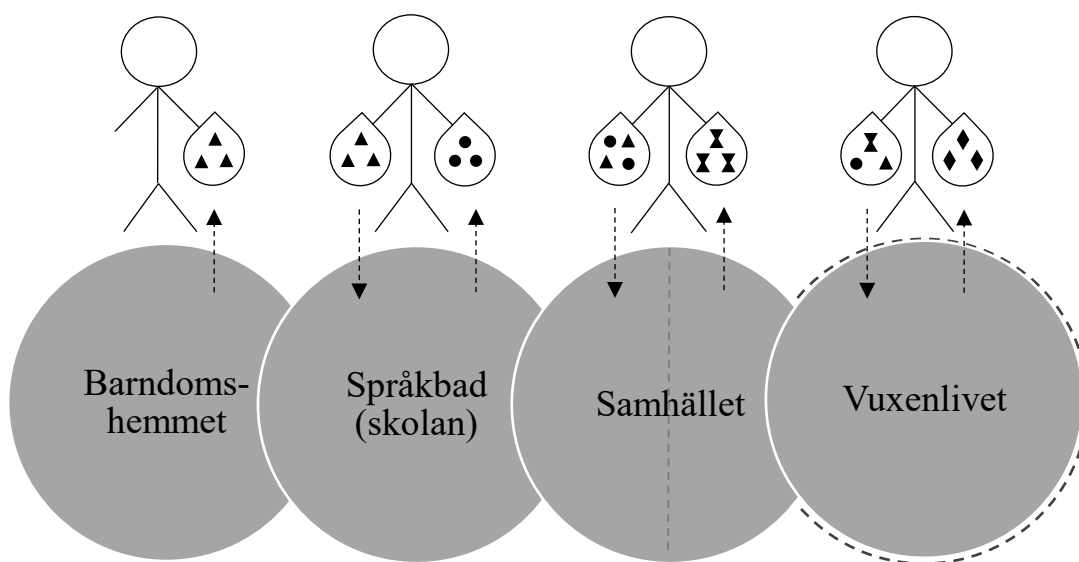

Figur 2. Undersökningens tre centrala fält

De ovan beskrivna fälten (figur 2) existerar under en viss tid samtidigt i en persons liv och under den tiden utesluter de inte varandra. När en person är delaktig i de olika fälten samtidigt kan personen också dra nytta av de olika fälten, vilket också gäller tillägnandet och användningen av kapitalet inom de olika fälten (Saaristo & Jokinen 2004: 178). Jag anser att personens simultana tillhörighet till dessa tre fält är gynnsamt för utvecklingen av den språkliga identiteten. Det kapital (språket) och habitus (språkliga och kulturella beteende och språkkännedom och språkanvändningsvana) som individen har tagit till sig från de olika fälten fungerar som byggstenar för utvecklingen av den språkliga identiteten. De som medverkar inom ett fält gör fältet aktivt, produktivt och meningsfullt för de andra medverkande individernas habitus och kapital.

Nedan har jag sammanfattat min tolkning och tillämpning av Bourdieus teori i min undersökning. I figur 3 visas en individs tillhörighet till de olika fälten. Från det första

fältet förvärvar sig individen hemmets språkliga kapital dvs. modersmålet (de svarta triangelarna). Det språkliga kapitalet medför också andra egenskaper som kommer till uttryck i individens habitus (påsen runt triangelarna) dvs. individens språkliga och kulturella beteende och kännedom samt språkanvändningsvana. I de följande fälten som individen blir delaktig i kan individen först använda sig av det kapital hen redan har tillägnat sig för att kunna ta del av det nya fältets verksamhet. Därefter kan individen förkovra sitt kapital med det nya fältets mest betydelsefulla kapital.

Figur 3. Tillämpningen av fält, habitus och kapital

I figuren har jag tillagt ett fjärde fält, vuxenlivet, som blir ett aktuellt fält i undersökningen eftersom undersökningsmaterialets informanter i nuläget aktivt befinner sig i det fältet. Barndomshemmet, språkbudet och det omgivande samhället har i teorin varit lika för alla informanter i denna undersökning. Med detta menar jag det (närapå) enspråkiga barndomshemmet, deltagandet i språkbud och det omgivande samhället Jakobstad i barndomen. Det fjärde fältet skiljer sig från de andra av naturliga orsaker: informanterna är bosatta i olika städer i Finland och är sysselsatta inom olika yrken. Jag kommer att

diskutera kring det fjärde fältet mera ingående i analysdelen med hjälp av enkätsvaren. Jag har också ritat en streckad linje i mitten av samhället för att avskilja det omgivande samhället i barndomen och i det vuxna livet. Även skillnaderna mellan dessa två omgivande samhällen kommer att diskuteras närmare i analysdelen.

I det följande kommer jag att diskutera utvecklingen av den språkliga identiteten utgående från teorier om tvåspråkighet. Med detta val eftersträvar jag att vidga och problematisera diskussionen kring tvåspråkighet dvs. vem som kan identifiera sig som tvåspråkig och på vilka grunder. Detta betyder dock inte att jag skulle eftersträva att kunna identifiera alla mina informanter som tvåspråkiga utan anser att den teoretiska diskussionen stöder denna undersöknings mål att kartlägga utvecklingen av den språkliga identiteten när de två inhemska språken presenteras i en tidig ålder.

3 UTVECKLINGEN AV DEN SPRÅKLIGA IDENTITETEN

I språkrelaterade diskussioner, debatter och även i forskning ställer man ofta majoritets- och minoritetsgruppen finskspråkiga och svenskspråkiga mot varandra. Folkhälsoforskare Markku T. Hyypäs och Juhani Mäkis undersökningsresultat visar kända skillnader mellan de två språkgrupperna: finskspråkiga flyttar oftare, har lägre tillit, är mindre aktiva i lokalsamhället och sjunger mera sällan i kör jämfört med svenskspråkiga (Sundback & Nyqvist 2010:21). En grupp som ingår i dessa två grupper och som även kan påstås forma en (förenande) grupp mellan dessa två språkgrupper är de tvåspråkiga individerna i samhället. ”För många är det helt naturligt att använda två eller flera språk i sina dagliga liv även om samhället inte alltid erkänner detta eller har färdighet att bemöta en två- eller flerspråkig vardag” (Grönstrand & Malmio 2011:7)².

De två officiella språken kan beskrivas vara kännetecknande för Finland men i praktiken är de två inhemska språkens betydelse och närvaro i vardagen mycket olika för finländare beroende på bosättningsort och härkomst. Om man tänker på de två inhemska språkens samexistens i praktiken kan de förekomma inom olika *domäner* i individernas liv. Till exempel för ett barn kan *hemmet* vara en enspråkigt finsk domän medan *skolan* skiljer sig från hemmet genom undervisningsspråket (t.ex. svenska som skolspråk i språkbad), barnets *hobbyverksamhet* kan bedrivas tvåspråkigt (t.ex. ett gemensamt fotbollslag för finsk- och svenskspråkiga) och på *fritiden* kan barnet använda sina två språk enligt det sällskap hen är med i. För en vuxen kan alla andra domäner i livet vara enspråkiga medan t.ex. arbetet representerar en tvåspråkig domän.

En växande grupp som enligt min mening bidrar stort till tvåspråkigheten i samhället är barn som växer upp i tvåspråkiga hem och barn vars föräldrar erbjuder möjligheten till tvåspråkighet t.ex. via språkbad. För dessa barn och familjer är tvåspråkigheten och de två inhemska språkens närvaro i vardagen samexisterande, accepterad, naturlig och funktionell. Dessa barn kan även tänkas fungera som stödpelare för tvåspråkigheten i samhället. De kommer att kunna använda sina två språk i olika kontexter, känna

---

² I den ursprungliga meningen refererar man enbart till ”en flerspråkig vardag”. På grund av avhandlingens tematik ansåg jag att tillägget ”tvåspråkig vardag” är motiverat.

samhörighet med båda språkgrupperna samt kunna uppfylla och njuta av frasen ”tvåspråkighet är en rikedom” i sina egna liv. Man kan också påstå att dessa barn växer upp i en miljö där de två inhemska språken ses ur en positiv synvinkel och inte som två kontrasterande språk som tävlar om olika ”influensområden” i samhället. Barnen kommer således tillägna sig en positiv attityd till de två inhemska språken och kan med respekt bemöta och agera i det tvåspråkiga Finland i framtiden.

Språk har en stor betydelse för individen och individens identitet oberoende av om man är enspråkig eller tvåspråkig. Identitet i sig är ett mångfacetterat begrepp som uppbyggs med hjälp av interaktion med andra människor (Woodward 2004:1). Föräldrarna formar den primära språkliga kontakten och ger föräldrarnas språkliga val, må den vara enspråkig eller tvåspråkig, en stark grund för utvecklingen av den språkliga identiteten hos barnet. Vid olika åldrar kommer barn i kontakt med andra sociala miljöer utanför hemmet och således har även daghem och skola en stor roll i utvecklingen av den språkliga identiteten.

Som undersökningstema är den språkliga identiteten ett mycket mångfacetterat tema som man kan närma sig ur många olika synvinklar och med hjälp av många olika metoder. Identitet, som den språkliga identiteten, är under ständig utveckling och omvärderas och justeras av oss själva och även av andra genom livet. Ålder, olika livssituationer, händelser i världen osv. har en inverkan på vår identitet och den språkliga identiteten vi hittills har format. (Norton 2013: 2–4).

Det här kapitlet är ägnat åt att rama in och diskutera de *faktorer* och *språkliga domäner* som jag anser vara centrala för utvecklingen av den språkliga identiteten. Jag kommer att fokusera enbart på diskussionen om den språkliga identiteten och avstår från att gå in på identitet som helhet. Jag kommer först att behandla de tre språkliga domäner som jag anser vara lämpliga utgångspunkter för denna undersökning. Därefter kommer jag att mera ingående diskutera de centrala faktorer som inverkar på utvecklingen av den språkliga identiteten utgående från de språkliga domänerna.

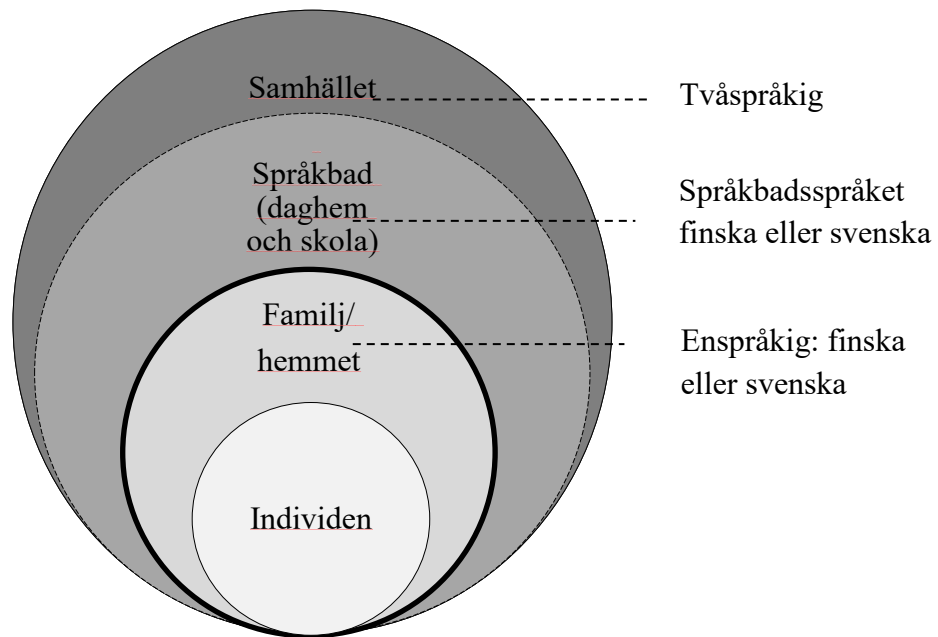

3.1 Utvecklingen av den språkliga identiteten i ljuset av tre språkliga domäner

Den språkliga identitetens utformning sker i samverkan med andra människor (Woodward 2004:1) och inom olika *domäner*. Inom ramen för min undersökning fokuserar jag på domänerna *hemmet*, *språkbadet* och *det omgivande samhället*. Dessa domäner är sinsemellan språkligt olika och därmed påverkar de ingående faktorerna olika på utvecklingen av den språkliga identiteten. Eftersom jag betraktar dessa domäner ur den från den språkliga synvinkeln kan dessa domäner specificeras som *språkliga domäner*.

För mina informanter är dessa språkliga domäner sammanfallande ifråga om domänernas språkpraxis. Barn som deltar i språkbad kommer från enspråkiga hem där hemspråket har varit antingen svenska eller finska, men inte båda (Bergroth & Björklund 2013: 93; Bergroth 2015: 27). Inom språkbad används språkbadsspråket dvs. det andra inhemska språket som målspråk, det språk som barnet ska lära sig funktionella färdigheter i (Laurén 1999: 20; Laurén 2007: 19). Om barnet har finska som modersmål deltar barnet i språkbad där målspråket är svenska och tvärtom för de svenskspråkiga. Det omgivande samhället i den här undersökningen är staden Jakobstad som bl.a. kan beskrivas som en genuin två- och flerspråkig miljö (Jakobstad 2017 :8). Ytterligare faktorer som är sammanfallande för min informantgrupp är ålder, deltagande i den första språkbadsgruppen i Jakobstad och Jakobstad som barndomsmiljö.

I figur 4 har jag illustrerat de olika språkdomänernas närvaro i en språkbadselevs närmiljö. Samverkan mellan dessa domäner kan ha en grundläggande betydelse för utvecklingen av den språkliga identiteten eftersom de har en nära koppling till varandra. Dessa domäner är sociala till sin natur och därmed kan den språkliga identiteten beskrivas vara en del av individens *sociala identitet*. De valda språkliga domänerna representerar också den sociala identitetens nivåer: den individuella nivån, interaktionsnivån och den samhällsrelaterade nivån. (Liebkind & Henning-Lindblom 2015:183–184).

Figur 4. Språkliga domäner i en språkbudselevs närmiljö

Indviden står i mitten av figuren för att visa individens relation och för att förtydliga maktförhållandet till de andra språkliga domänerna. Med maktförhållandet menar jag att sist och slutligen är det individen själv som avgör vilken inverkan och betydelse hen bestämmer sig för att de andra språkliga domänerna får för individen själv. Hemmet är den primära språkliga domänen och därför är det avgränsat med en kraftigare linje i figuren. Hemmet i sig är dock inte isolerat från samhället runt om sig utan har en samverkande relation med samhället. Indviden lär sig sitt modersmål hemma och därmed får den språkliga identiteten en stark grund som baserar sig på modersmålet. Familjen och hemmet utgör det viktigaste sociala utrymmet för individen där hen kommer i kontakt med modersmålet och de kulturella normer, kulturell kunskap och kulturens värde som tillhör språket (Rontu 2004:225).

Daghem och skola utgör en viktig språklig domän utanför hemmet med tanke på antalet år som barnen går i daghem och skola. Daghemmet är den första institutionen utanför hemmet som barnet möter ensamt i den bemärkelsen att föräldrarna inte är fysiskt närvarande i det. När det handlar om språkbudsdaghemmet och -skolan kommer barnen i

kontakt med det andra inhemska språket i en trygg miljö där den dittillsvarande språkliga identiteten blir utmanad i form av det nya språket, språkbadspråket. Barnen bygger upp nya människorelationer och övar socialt umgänge på det nya språket. Dessa upplevelser och erfarenheter av språkbadspråket sammankopplade till barnets modersmål utgör en plattform till en vidare utveckling av den språkliga identiteten.

Samhället i sig är någonting som existerar runt omkring oss ända från födseln men hur det blir presenterat för oss samt hur vi betraktar och upplever det beror på vilket sätt vi deltar i det samt vilka kunskaper och uppfattningar vi har av det. I figur 4 har jag använt en streckad linje mellan språkbad och samhälle. Utgående från den språkliga aspekten är skolan som institution en del av samhället i den bemärkelsen att språkbad stöder samhällets tvåspråkighet (elever med funktionell tvåspråkighet) samtidigt som samhället är en del av skolan (det omgivande samhället ger betydelse för tvåspråkigheten) och därmed kan dessa domäner inte avskiljas från varandra.

I det följande kommer jag att diskutera mera ingående om individen och de språkliga domänernas betydelse för utvecklingen av den språkliga identiteten. Identitet som *språklig identitet* som begrepp är ett mycket mångbottnat fenomen (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 197). Diskussionen nedan är inte på något sätt en uttömmande definition för språklig identitet utan ska betraktas som en teoretisk ram inom denna undersökning.

3.2 Hemmet

Det sägs att föräldrarnas bakgrund, utbildning, yrkeskarriär och sociala kontakter har en stor roll för barnens självuppfattning, utbildningsväg och livskarriär (Ålund 1997:97). Man kan också tänka sig att föräldrarnas språkliga val är av grundläggande betydelse för utvecklingen och utformningen av den språkliga identiteten. Uppfostran bygger på social interaktion mellan barnet och föräldrarna och språk är en viktig och en stor del av det hela (Liebkind & Henning-Lindblom 2015:187). Den språkliga identiteten får sin början i hemmet genom föräldrarnas valda språkpraxis med barnet, dvs. vilket eller vilka språk som används i kommunikationen mellan barnet och föräldrarna.

Språkbadselever kommer från hem där enbart ett av de inhemska språken används och därmed kommer det enskilda barnet i kontakt med sin omgivning mestadels på sitt modersmål. Den språkliga identiteten kan således beskrivas som enspråkig och baserar sig på de språkliga identitetsmarkörer som barnen lärt sig hemma. Dessa identitetsmarkörer har bl.a. att göra med språkets status (modersmål), funktion, värde, emotionell betydelse, kultur och samhörighetskänsla med andra människor (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 183–185). Hemmet är den primära och mest betydande språkliga domänen för barnet innan daghemmet börjar (Rontu 2004:226).

Enspråkiga individers modersmål har en så kallad *integrativ funktion* för individen (Liebkind & Hennig-Lindblom 2015: 187). Detta betyder att modersmålet är det språk som ger individen möjlighet att identifiera sig med sina närmaste och andra som har samma modersmål som man själv har. Genom sitt eget modersmål kan individen också visa andra människor till vilken folk- och språkgrupp man tillhör och representerar (Ehala 2017:3).

Det andra inhemska språket behöver inte vara ett icke-existerande språk hos familjer där språkpraxisen följer en enspråkig modell. Det andra inhemska språket kan ha en mycket betydande roll för föräldrarna fast det inte används i kommunikationen i hemmet. Situationen är alltså helt annorlunda jämfört med tvåspråkiga föräldrar, som kan välja en språkpraxis där föräldrarna använder var sitt modersmål med sitt barn ända sedan barnets födelse. Enspråkiga föräldrar har naturligtvis inte samma ”valmöjlighet” men kan istället välja att presentera och inkludera det andra inhemska språket i barnets liv via t.ex. språkbad. Då får det andra inhemska språket en betydelsefull roll för barnet i form av barnets utbildningsspråk.

Språkbad är ett medvetet val av föräldrarna och medför också ett större språkligt ansvar. I och med att barnets huvudsakliga undervisningsspråk i språkbad är det andra inhemska språket faller ansvaret för modersmålsutvecklingen på föräldrarna. Föräldrarna kan stöda modersmålsutvecklingen bl.a. genom att själva fungera som en språklig modell med rikt och varierande språk samt genom att diskutera och läsa för sina barn. Det sägs att modersmålsutvecklingen i sig korrelerar med språkutvecklingen av språkbadsspråket dvs.

ju bättre barnet behärskar sitt modersmål desto bättre kan hen lära sig språkbadspråket. (Harju-Luukkainen 2010: 31).

Föräldrar ska även stödja barnet och visa sin egen positiva inställning till språkbadspråket. Föräldrar ska inte nödvändigtvis börja använda språkbadspråket hemma men däremot låta språkbadspråket synas i hemmet. Detta kan i praktiken betyda att barnet ser på barnprogram eller har tillgång till böcker på språkbadspråket (Harju-Luukkainen 2010: 31). Även hela familjens deltagande i olika familjeevenemang på språkbadspråket eller hobbyer på det andra inhemska språket stödjer språkbadspråkets utveckling och ger byggstenar till utvecklingen av den språkliga identiteten. För att ett barn ska kunna lära sig det andra inhemska språket och inkludera det i sin språkliga identitet ska hen erbjudas möjligheter till att använda samt känna behov av att använda sina språk i olika situationer (Rontu 2004:225).

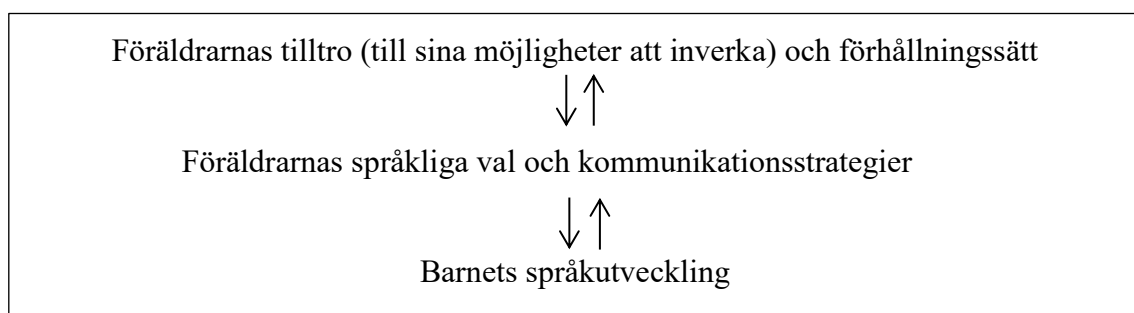
Utöver familjens språkstrategi är också andra element av betydelse för utvecklingen av barnets språkliga identitet. Föräldrarnas egna attityder och uppfattningar om tvåspråkighet och tvåspråkig uppfostran är också av betydelse för barnets språkutveckling (Rontu 2004:225). Det faller sig naturligt att föräldrar som väljer språkbad till sina barn är positivt inställda till tvåspråkighet. I fråga om tvåspråkig uppfostran som inte varit möjlig hemifrån betyder det att föräldrar har tillit till språkbadsundervisningen och stödjer och respekterar lärarnas arbete som språkliga fostrare. Man kan säga att den språkliga uppfostran fördelas mellan föräldrar (modersmålet) och lärare (språkbadspråket) och kan resultera i ett positivt resultat om båda parter uppskattar den andras roll och uppgift. Som konstaterades ovan stöder modersmålsutvecklingen även språkutvecklingen i språkbadspråket. Då är det viktigt att föräldrarna uppmuntrar och visar sitt stöd genom de olika språkutvecklingsfaserna och kommunikationsstrategierna som t.ex. kodväxling³ (Sundman 1999:66, se också 63–76). Föräldrarnas uppmuntran till att använda båda språken i olika kontexter samt deras sätt att förhålla sig positivt till dessa

---

³ Kodväxling betyder medvetet och tillfälligt byte av språk, dvs. blandning av två språk. Med kodväxling kan tillfälliga lexikala lyckor fyllas utan grammatisk anpassning till det språk som samtalet förs på. (Sundman 1999:66).

språkutvecklingsfaser och kommunikationsstrategier i barnens tal ger barnet känslan av trygghet och känslan av att hen blir förstådd oberoende av språk.

Rontu (2004: 226) presenterar De Houwers teori om föräldrarnas roll för barnets språkutveckling i tvåspråkiga hem. Teorin baserar sig på föräldrarnas attityder och tilltro till de språkliga valen som utgör grunden för barnets språkutveckling (Rontu 2004:226). Med tanke på informanterna i denna undersökning anser jag att De Houwers teori (1999: 86) och Rontus undersökningresultat kan tillämpas även på familjer där det andra inhemska språket inlärs utanför hemmet. Jag menar att föräldrar som väljer språkbad för sina barn måste känna tillit till det valet som de gör dvs. att språkbadet erbjuder möjligheten till funktionell tvåspråkighet. Samtidigt speglar föräldrarnas val att sätta sina barn i språkbad en positiv inställning och attityd till de två inhemska språken och tvåspråkighet (se figur 5).

Figur 5. De Houwers teori om relationen mellan föräldrarnas attityder och barnets språkutveckling (De Houwer 1999: 86; Rontu 2004:226)

Enligt De Houwers teori skapar föräldrarnas tillit till den valda praxisen och förhållningssätt grunden för de språkliga valen för barnet (Rontu 2004:226). Med tanke på enspråkiga familjer där de språkliga valen är mera begränsade jämfört med tvåspråkiga familjer (De Houwer 2009: 8) är föräldrarna tvungna att förlita sig på andra lösningar om de önskar att barnet växer upp med två språk. Om detta är en genuin önskan är föräldrarna naturligtvis medvetna om att de inte själva har möjlighet att erbjuda en tvåspråkig uppfostran för barnet utan de söker en fungerande lösning utanför hemmet för att barnet ska kunna ta del av de två olika språken vid en tidig ålder. När föräldrarna väljer språkbad

kan föräldrarna hålla fast vid den enspråkiga språkpraxisen med barnet samtidigt som föräldrarnas positiva förhållningssätt till det andra språket är av stor betydelse för språkutvecklingen av barnets båda språk (Bergroth & Björklund 2013: 98; se också Palojärvi, Mård-Miettinen & Palviainen 2016: 50–54).

Föräldrarnas val att sätta sitt barn i språkbud ger barnet rollen som *språklig agent* i familjen. Med detta menas att barnet blir på ett sätt ”representant” för språkbudsspråket i hemmet (Aro 2003:285). Genom att föräldrarna ”öppnar hemmets dörrar” för ett annat språk, visar de sin egen positiva inställning till språket och det nya språkets kultur. Detta resulterar i att barnet får uppleva att hen får stöd i den nya delen av sin språkliga identitet och kan känna sig tryggt i att utöva sin språkliga identitet också hemma fastän språket inte används där i samma utsträckning som modersmålet. Man kan säga att de språkliga valen i ett barns liv börjar hos föräldrarna. De ser också värdet i att kunna identifiera sig som en individ med goda kunskaper i det andra inhemska språket eller till och med att kunna identifiera sig som tvåspråkig.

De Houwer anser att faktorerna i teorin är mångfacetterade och att de inte är entydiga dvs. att utvecklingen inte är ensidig (top-down) utan faktorerna kan påverka varandra också sinsemellan (bottom-up) (Rontu 2004: 227). Enligt mig kan detta betyda att barnets positiva och även negativa faser i språkutvecklingen kan inverka på föräldrarnas språkstrategier och tillit. Till exempel om barnet visar framsteg i språkbudsspråket kan föräldrarna bli mera övertygade om sina språkliga val och sitt ansvar (”ett språk hemma, det andra språket via språkbud fungerar”). Föräldrarnas tillit till sina möjligheter att inverka samt de egna attityderna kan således bli förstärkta eller även bli ifrågasatta. Om barnet visar sig ha inlärningssvårigheter kan deltagandet i språkbud kännas belastande och som förälder kan man bli osäker på om språkbud var det rätta valet för barnet.

Ytterligare en viktig faktor i utvecklingen av den språkliga identiteten är både föräldrarnas och barnets motivation. Motivationen kan inte existera bara som en yttre motivation (föräldrarnas) utan den inre motivationen dvs. barnets motivation, är lika viktig, om inte viktigare. Föräldrar som vill ge sina barn en tvåspråkig uppfostran, men som inte själva är villiga att lära sig, vägrar att prata eller har ett negativt förhållningssätt

till det andra inhemska språket visar inte heller något stöd för barnets språkutveckling (Sundman 1999:57). Vidare kan man tänka sig att utvecklingen av den språkliga identiteten också tar skada i form av en osäkerhet om språkutvecklingen av språkbadspråket inte stöds av föräldrarna. Därför är föräldrastödet av stor vikt genom hela språkbadet. Barnet som deltar i språkbad ska på den individuella nivån inse betydelsen av att kunna de två inhemska språken samt känna nyttan och behovet av de två språken i sitt liv. Språkbadspråket ska med andra ord fylla en funktion i barnets liv för att den inre motivationen ska kunna utvecklas och därmed bidra till utvecklingen av den språkliga identiteten.

Motiven till att man väljer språkbad för sina barn finns lika många som det finns familjer. Motiven kan variera från förståelsen om hur viktigt det är att kunna de båda inhemska språken i arbetslivet till att språkbadskolan är belägen närmast hemmet (Palojärvi, Mård-Miettinen & Palviainen 2016: 50). Då man väljer språkbad väljer man det från daghem till årskurs 9, om inga större ändringar sker under skolåren (Bergroth & Björklund 2013: 98).

3.3 Språkbad

När de oftast 5-åriga barnen väl börjar sin språkbadskarriär blir deras dittillsvarande språkliga identitet utmanad. Barnen stiger in i en språkligt annorlunda omgivning där de blir bemötta av vuxna som kommunicerar på ett nytt språk som inte tidigare haft en funktion för barnen. Barnen blir aktivt delaktiga i två olika språkmiljöer: hemmet som representerar språk **A** och daghemmet som representerar språk **B** (se figur 5). Delaktigheten i den nya språkmiljön ger barnen möjlighet att med tiden utveckla den dittillsvarande språkliga identiteten vidare. Rontus tillämpning av Haugens modell (Rontu 2004: 224, se också Haugen 1953: 370–371) ger en fungerande teoretisk ram till hur den språkliga identiteten kan förväntas utvecklas under och efter språkbadet (figur 6).

$$\mathbf{A} \rightarrow \mathbf{Ab} \rightarrow \mathbf{AB} \rightarrow \mathbf{aB} \rightarrow \mathbf{B}$$

Figur 6. Haugens klassiska modell för språkbytesprocess som den tillämpas i Rontu (2004: 224)

I min tillämpning av Haugens modell markerar **A** modersmålet och **B** språkbadspråket. De tre första stadierna, $\mathbf{A} \rightarrow \mathbf{Ab} \rightarrow \mathbf{AB}$, beskriver den mest sannolika och möjliga utvecklingen av den språkliga identiteten bland språkbads elever medan de två sista stadierna $\mathbf{aB} \rightarrow \mathbf{B}$ beskriver en situation där språkbadspråket av olika anledningar har fått en mycket stark roll i individens liv⁴ (t.ex. äktenskap med en som har **B** som modersmål, flytt till ett land där **B** är majoritetens språk osv.).

I min tillämpning beskriver stadiet **A** elevens språkliga identitet innan språkbadet inletts (barndomen tills språkbadet börjar). Det andra stadiet **Ab** beskriver för det första utvecklingen av den språkliga identiteten under språkbadet (från daghem till åk 9). Den lilla bokstaven **b** beskriver språkbadspråkets betydelse och funktion i jämförelse med språket **A**: **A** är det språk som används bl.a. hemma och på fritiden och **b** är det språket som används mestadels i daghemmet/skolan. För det andra kan den språkliga identiteten beskrivas också efter språkbadet som **Ab**. Då kan man tolka att språket **b** är en del av den språkliga identiteten men i en begränsad mening: t.ex. språk **b** har en betydande roll och funktion i arbetslivet men inte i det privata livet.

Följande stadium **AB** antyder att de två språken har fått ett mera jämbördigt förhållande dvs. att språket **B** har vid sidan om språket **A** blivit en (lika) betydande del av den språkliga identiteten. I och med att identitetsutvecklingen överlag utvecklas genom livet kan utvecklingskurvan av den språkliga identiteten även ta formen $\mathbf{A} \leftrightarrow \mathbf{Ab} \leftrightarrow \mathbf{AB}$. Då har individen uppnått t.ex. nivån **AB** under en period i livet men av någon anledning ”återvänder” hen till nivån **Ab** eller till och med **A**.

---

⁴ Dessa två nivåer behandlas i analysfasen vid behov, dvs. om resultaten antyder att det bland informanterna finns individer med liknande språklig identitet.

Med tanke på språkbadets intensitet (timfördelningen mellan språkbadsspråket och modersmålet) och längd (från daghem till åk 9) är det rimligt att spegla utvecklingen av språkbadselevs språkliga identitet ($\mathbf{A} \rightarrow \mathbf{Ab} \rightarrow \mathbf{AB}$) med Skutnabb-Kangas kriterium för tvåspråkighet (1981: 26, 94). Jag påstår dock inte att alla språkbadselevs språkliga identitet utvecklas till $\mathbf{AB}$ dvs. *tvåspråkig identitet*, och inte heller att det skulle vara språkbadets mål. Jag anser dock att Skutnabb-Kangas kriterier för tvåspråkighet kan fungera som centrala identitetsmarkörer för den språkliga identiteten.

Skutnabb-Kangas definition baserar sig på följande fem kriterier: *ursprung, kompetens, funktion, attityd* och *automatik* (tabell 1.). Skutnabb-Kangas motivering för *ursprung* speglar den uppfattningen att individer som *ända från början* (min tolkning: födseln) har använt två språk kan anse sig vara tvåspråkiga och då får båda språken en betydande roll för den språkliga identiteten. Tandefelt öppnar dock ursprungskriteriet genom att konstatera att ursprungskriteriet gäller även då om det ena språket lärs hemma och den andra i *den omedelbara närmiljön* (Tandefelt 2015: 223). Ifråga om språkbadselever kunde man vidga betydelsen av eller gränsen för den omedelbara närmiljön till början av språkbadet. Denna tolkning kan stödjas med Tandefelts motivering om att ”de båda språken har kommit in i individens liv *tidigt* (min tolkning: småbarnsålder) med resultatet att de har en möjlighet att utvecklas samtidigt (simultant eller parallellt), och den som inte har denna tidiga närkontakt kommer att möta och utveckla språken efter varandra (konsekutivt)”.

Inom ramen för denna undersökning kunde man experimentellt tillämpa ursprungskriteriet att gälla även undersökningens informantgrupp. Informanterna har vuxit upp i enspråkiga hem i en starkt tvåspråkig hemstad. Informanterna har kommit i kontakt med det andra inhemska språket i tidig ålder, dvs. vid 5-års ålder då språkbadet har börjat. Även möjlighet till en tidigare koppling till det andra inhemska språket har funnits före språkbadet. Modersmålsutvecklingen har hunnit komma långt innan språkbadet börjat men t.ex. en formell läs- och skrivundervisning i modersmålet har inte inletts. Därmed kan man tänka sig att dessa kunskapsområden utvecklas samtidigt som ordförrådet i bägge språken utvecklas i rask takt. Det faller sig naturligt att faktorerna *hur* och *när* mötet med de två språken har skett har en betydande inverkan på färdighetsnivån

och typen av tvåspråkighet som individen utvecklar (Tandefelt 2015: 223) men dessa faktorer kan även tänkas ha en betydande roll för utvecklingen av den språkliga identiteten.

De andra kriterierna, *kompetens*, *funktion*, *attityd* och *automatik*, är delområden som övas och utvecklas genom språkbad och därmed kan dessa kriterier också ses som centrala identitetsmarkörer för utvecklingen av den språkliga identiteten i språkbad. Kompetens, funktion och automatik är delområden som utvecklas med tiden inom ramen för språkbad men även utanför. Attityd kan tänkas mera som ett område som individen själv är ansvarig för men samtidigt kan närmiljön ses som en tankeväckare gällande frågor och faktorer kring den språkliga identiteten som individen håller på att bygga.

Tablå 1. Definitioner på tvåspråkighet (enligt Skutnabb-Kangas 1981: 26, 94)

Kriterium	Den är tvåspråkig som
<i>Ursprung</i>	a. har lärt sig två språk i familjen av infödd talare ända från början. b. har använt två språk parallellt som kommunikationsmedel ända från början.
<i>Kompetens</i> färdighetsnivå behärskning	a. behärskar två språk fullständigt. b. behärskar två språk som en (motsvarande) infödd. c. behärskar två språk lika bra. d. kan producera fullständiga meningsfulla yttranden på det andra språket. e. har åtminstone någon kännedom om och kontroll av det andra språkets grammatiska strukturer. f. har kommit i kontakt med ett annat språk.
<i>Funktion</i> användning	a. använder (eller kan använda) två språk (i de flesta situationer) (i enlighet med sina egna önskemål och samhällets krav).
<i>Attityder</i> identitet och identifikation	a. identifierar sig själv som tvåspråkig/ med två språk och/eller två kulturer (eller delar av dem). b. av andra identifieras som tvåspråkig/ som infödd talare av två språk.
<i>Automatik</i> , världsbild	a. språket som man räknar med. b. språket som man tänker på. c. språket som man drömmer på. d. språket som man skriver dagbok eller dikter på.

Med hjälp av Skutnabb-Kangas kriterier som är sammanställda i tablå 1, får man en bred överblick av på vilka aspekter den språkliga identiteten kan tänkas konstrueras. Jag anser att alla dessa aspekter inte behöver uppfyllas fullständigt utan den språkliga identiteten kan vara uppbyggd av olika delar och på olika nivåer av dessa aspekter. Andra markörer för den språkliga identiteten är enligt min mening språkbadspråkets *emotionella betydelse* samt *värde* för individen. Det emotionella värdet kan förknippas med känslor som tillhörandet till en språkgrupp väcker: stolthet, uppskattning och glädje (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 185).

Värdet på ens identitet definieras av individen själv men också av andra människor. Det sägs att enspråkiga individer värdesätter andra språk som hen behärskar på ett annat sätt än vad hen gör med sitt modersmål. Förhållningssättet till de andra språken som individen behärskar och använder är mera *instrumentella* jämfört med modersmålet. Det instrumentella förhållningssättet betyder att individen upplever språken utöver sitt modersmål få mindre konsekvenser för identiteten och ser språken endast som ett kommunikationsmedel som kan inläras och användas vid behov. (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 187).

Med tanke på språkbadselever kan förhållningssättet till språkbadspråket i början vara rent instrumentellt men med tiden kan förhållningssättet utvecklas mera mot det integrativa förhållningssättet (förhållningssättet till modersmålet). Detta betyder dock att språkbadspråkets får en större betydelse för individen än enbart ett språk som man har lärt sig i skolan. Ett bra exempel på det rent instrumentella förhållningssättet till ett språk är engelskan. Dagens ungdomar lär sig oftast engelskan redan innan skolan under sin fritid t.ex. via musik, filmer, datorspel och social media. Emellertid förknippar eleverna sina kunskaper i engelskan dock med skolan och inte med den kontext de lärt sig språket. (Dufva, Alanen & Aro 2003: 229-300).

Fastän dagens ungdomar har goda kunskaper i engelska betyder det inte att de känner sig engelska eller identifierar sig med människor som har engelska som modersmål (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 187). Men med tanke på kombinationen av språkbad och de två inhemska språken är det mera sannolikt att språkbadspråket kan bli en bestående del

av den språkliga identiteten pga. många ”naturliga” faktorer jämfört med exemplet i fråga om användningen av engelska. Utgående från denna teoretiska bakgrund kunde man utveckla Haugens klassiska språkbytesprocess för att beskriva utvecklingen av den språkliga identiteten inom denna kontext enligt följande: **A**: modersmålsbaserad språklig identitet, **Ab**: modersmålsdominerande språklig identitet med ett andraspråk som betyder mera än kompetens/kommunikationsmedel, **AB**: balanserad tvåspråkig språklig identitet, **aB**: andraspråksdominerande språklig identitet och **B**: andraspråksbaserad språklig identitet.

3.4 Det omgivande samhället

Det finländska samhället präglas av diskussionen kring de två officiella språken. Man kan påstå att alla finländare har någon sorts relation till de bägge språken: karikerat kan man väl säga att antingen har de två inhemska språken en existerande och funktionell roll i ens liv eller så upplever man att det andra inhemska språket är en mycket avlägsen resurs i det egna livet och tankevärlden. Individens språkliga identitet utformas i en social kontext och har en stark koppling till känslan av grupptillhörighet och samhörighet med människor och grupper utöver familjen som värdesätter språket eller språken på samma sätt som man själv gör. Att man upplever språklig samhörighet med en grupp gör att individen blir medveten om den egna språkliga identiteten, dvs. vem man är och vad man kan bli ur den språkliga synvinkeln (Liebkind, Mähönen, Varjonen & Jasinskaja-Lahti 2015:114).

Den språkliga identiteten för det andra inhemska språkets del uppbyggs långt för språkbadslever i samspel med människor utanför hemmet. Den språkliga identiteten består således av en subjektiv (hur man ser sig själv) och objektiv aspekt (hur andra ser mig) (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 184). Den subjektiva aspekten består av individens egen uppfattning om sig själv och svarar alltså på frågan *vad eller vem är jag*. Den subjektiva identiteten utvecklas också i relation till andra människor i fråga om *med vem* och *hur starkt man identifierar sig med andra människor*. Identitetsuppbyggandet ur den subjektiva aspekten sker i förhållande till föräldrar och vänner men även med etniska

grupper eller språkgrupper. (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 184). Den objektiva aspekten består av andra människors uppfattningar om individen ifråga och svarar på frågan *hur hen identifieras av andra*. Ur den språkliga identitetens synvinkel betyder det bl.a. hur andra människors uppfattar ens modersmål och till vilken språkgrupp de antar personen tillhör. (Liebkind & Henning-Lindblom 2015:184).

Enligt Liebkind och Henning-Lindblom är forskningen om sambandet mellan språk och identitet inte entydigt men många studier visar å ena sidan att språk och identitet påverkar varandra ömsesidigt: ”språkbruket formar gruppidentiteten och gruppidentiteten påverkar språkbruket och attityder” (2015:187). Detta gäller enligt min mening också på den individuella nivån dvs. individens användning av sina språk i vardagen påverkar utvecklingen av den språkliga identiteten och vidare språkbruket och attityder.

Personer som anser sig vara tvåspråkiga har en *integrativ inställning* till sina båda språk. Det betyder att de identifierar sig med båda språkgrupperna och att de har tillägnat sig två språkgruppsidentiteter samtidigt. Dessa identiteter kan dock ha olika betydelser för individen t.ex. om identitetsfaktorn har enbart att göra med språket eller med både språk och *etnicitet* dvs. känslan av tillhörighet till en grupp med gemensam härkomst. (Liebkind & Hennig-Lindblom 2015: 184). Jag anser dock att härkomst som kriterium för tillhörandet till en grupp blir för snävt i förhållande till tvåspråkigheten och etniciteten i Finland. Med detta menar jag att de olika sätten hur man som individ kan komma i kontakt med det andra inhemska språket (via skolan/utbildning, sociala kontexter, yrkeslivet) och vidare vilken betydelse det andra inhemska språket får hos individen (funktionell, emotionell) blir mera avgörande för utvecklingen av tillhörighetskänsla över språkgrupperna än individens härkomst.

Etniciteten kan därmed beskrivas som flerdimensionell. Den nationella identiteten, oberoende om man har finska eller svenska som registrerat modersmål, är den samma; man identifierar sig som finländsk om man är född i Finland. Utgående från den språkliga identiteten kan man identifiera sig med samhällliga majoritetsgruppen finskspråkiga eller med minoritetsgruppen finlandssvenska. Dessa språkgrupper existerar dock inte isolerat från varandra: en del av gruppens medlemmar identifierar sig som enspråkiga

medan andra som tvåspråkiga. Individer som identifierar sig som *tvåspråkiga* bildar på ett sätt en egen grupp där grupptillhörigheten konstrueras av en tillhörighetskänsla till både majoritets- och minoritetsgruppen samtidigt.

Den samtidiga tillhörigheten som tvåspråkiga kan känna gentemot de två grupperna (etnisk identitet) kan motiveras med språkens betydelse för individen (Liebkind, Mähönen, Varjonen & Jasinskaja-Lahti 2015:113). Således består gruppen *tvåspråkiga* av individer med olika språkkontakter med det andra inhemska språket: individer som uppvuxit i tvåspråkiga hem och individer som kommit i kontakt med det andra inhemska språket utanför hemmet på en nivå som är betydande för individen själv. I anslutning till de ovan presenterade frågorna om definition av ens identitet kan man utveckla definitionen med känslan av att man är ”en och samma” oberoende av var man befinner sig och med vem man umgås; hemma med familjen, i skolan med läraren och klasskamrater, med sina vänner på fritiden eller på jobbet med kollegerna. (Wellros 1998:82).

Att kunna känna sig ”en och samma” också med sin språkliga identitet betyder enligt min åsikt att individens språk har en betydelse, funktion och en stark koppling till ens identitet som helhet. Att man är ”en och samma” oberoende av om man talar svenska, finska eller båda, om man pratar med sina föräldrar, kamrater eller med läraren, eller om man är hemma, i skolan, på jobbet eller ut och handlar är av stor betydelse för att kunna befästa sin språkliga identitet. Fast identitet och den språkliga identiteten utvecklas under livets gång är det viktigt att uppleva sin språkliga identitet så att man själv är ”oförändrad” i den stunden man är; oberoende av att språket som man talar kan variera från situation till en annan som sättet som man betar sig. (Wellros 1998:82).

Ett antal forskare anser språket vara mycket betydelsefullt för människas identitet i den bemärkelsen att språk ses som ett verktyg för att t.ex. namnge sig själv och omvärlden. Språk kan också ses som en av de mest centrala identitetsmarkörerna för en viss grupp men även för en individ. Å andra sidan ser vissa språket bara som ett kommunikationsmedel som inte inverkar stort på identiteten utan är ett ”medel” som kan inläras och användas. (Liebkind & Henning-Lindblom 2015: 187).

4 SPRÅKBAD I ETT NÖTSKAL

I detta kapitel kommer jag att kort berätta om språkbad generellt och i Jakobstad. I redogörelsen för hur språkbadet fungerar i Jakobstad har jag också försökt lyfta fram staden Jakobstads språkliga profilering och stöttande av två- och flerspråkighet.

4.1 Kort om språkbad

Barn som växer upp med föräldrar med samma modersmål kan bli givna det andra inhemska språket utanför hemmet bland annat via det finländska skolsystemet. För det första finns det möjlighet att söka daghemsplats på det andra inhemska språket som inte är barnets modersmål men är daghemmets och skolans verksamhetsspråk/undervisningsspråk. För det andra kan man välja språkbad. Gemensamt för dessa två alternativ är det att barnen hunnit skaffa sig etablerade språkkunskaper i sitt eget modersmål. Skillnaden mellan dessa två alternativ kan bland annat sägas vara det att inom språkbad använder man det andra inhemska språket ändamålsenligt och planerat medan språket i reguljära daghem och skola fyller i första hand funktionen för kommunikation och för att stödja barnens modersmålutveckling.

Språkbad är avsett för barn som kommer från enspråkiga hem och som inte kommer i naturlig kontakt med det andra inhemska språket hemma. I den ålder man börjar språkbad behärskar barnet sitt modersmål på en nivå där hen blir förstadd, kan samtala ömsesidigt, kan följa med i längre berättelser, återberätta och redogöra för vad hen hört och sett (jfr Svensson 2009: 84). Språkbad är frivilligt (Kort om språkbad 2015) och barn som deltar i språkbad blir inte testade på något sätt för att få delta. Man testar alltså inte om de är språkligt begåvade eller ifall de har vissa förkunskaper i språkbadsspråket. Föräldrarna ansöker om språkbadsplats åt sina barn enligt eget och barnets intresse. Att det är just föräldrarna som ansöker om språkbadsplats för sina barn berättar om deras positiva inställning och attityder till de två inhemska språken samt om deras egna erfarenheter gällande nyttan av att behärska bägge inhemska språken. (Bergroth & Björklund 2013: 98–99).

Språkbad⁵, som vi känner det i Finland, följer den kanadensiska modellen *tidigt fullständigt språkbud*. Namnet på modellen syftar bland annat på den tidiga åldern som barnet börjar i språkbud. (Laurén 2007: 29). I Finland börjar man vanligtvis språkbud i 3–6 års ålder (Språkbud i Finland 2015). Målet med språkbud är att eleverna uppnår funktionella språkfärdigheter (Bergroth 2015: 60) beroende på vilken modell man tillämpar (*tidig, partiell* eller *försenad*) är målen för språkbudet olika (se Laurén 2007: 29). Eftersom det oftast är barn från den språkliga majoritetsgruppen i Finland som deltar i språkbud (jfr. Jakobstad) kan språkbud i Finland också beskrivas som ett berikande program. Med detta menas att barn med finska som modersmål tillägnar sig det andra inhemska språket vid sidan av den åldersenliga modersmålsutvecklingen. (Björklund 2017: 132).

Deltagandet i språkbud ska alltså inte på något sätt förhindra utvecklingen av barnens modersmål. I enlighet med modellen tidigt fullständigt språkbud undervisas barnen enbart på språkbudsspråket under de två första åren (Laurén 2006: 61). Från och med förskolan eller årskurs 1 införs undervisning på barnens modersmål. Därefter ökar andelen veckotimmar och ämnen som undervisas på elevernas modersmål så att i årskurs 5 sker hälften av undervisningen på språkbudsspråket och hälften på elevernas modersmål. Under årskurserna 7–9 ökar andelen undervisning på modersmålet ytterligare. (Björklund 2017: 134). I Finland kommer språkbudseleverna också tidigt i kontakt med andra främmande språk (enligt den rådande nationella och lokala läroplanen). Detta betraktas internationellt som en unik del av det finländska språkbudet. (Bergroth & Björklund 2013: 107–108).

Centralt för modellen tidigt fullständigt språkbud är principen om *ett språk – en person*. Detta betyder att språkbudsläraren talar konsekvent ett språk med barnen i daghemmet och i skolan. (Laurén 2007: 10, 19). En annan central princip inom språkbud är barnens/elevens rättighet att få använda sitt eget modersmål med läraren. För att denna princip ska kunna tillämpas till fullo bör språkbudsläraren i regel vara tvåspråkig. (Bergroth 2015: 57). Lärarens språkliga roll är viktig speciellt i början av språkbudet för att bygga upp förtroendet och tryggheten mellan barnen/eleverna och läraren med tanke

---

⁵ Mera om språkbudets historia och ursprung kan hittas i Laurén 1999: 39–77.

på att barnen/eleverna ska lära sig ett nytt språk i en ny miljö (Laurén 1999: 82, 94–95). Tryggheten skapas bl.a. med att barnen/eleverna får använda sitt modersmål med läraren och att barnen/eleverna får uppleva att läraren förstår deras förstaspråk dvs. modersmål när de kommunicerar med läraren (Bergroth 2015: 57).

Språkbadsundervisningen kännetecknas av språkbadsspråkets höga kvalitet (språkriktighet, mångsidigt och varierande språk, språkets autenticitet, ämnesspecifika uttryck osv.), konsekvent användning av språkbadsspråket och kontinuitet (Bergroth 2015: 57–59). Till skillnad från läraren inom reguljärundervisning har språkbadsläraren två roller: den språkliga och den pedagogiska (Bergroth 2005: 55). Inom språkbad föredras tema- eller helhetsundervisning (Bergroth & Björklund 2013: 97) som på ett sätt kan sägas förena dessa två roller dvs. att dessa roller är inte avgränsade från varandra utan kombineras på ett ändamålsenligt sätt. (Mård 1996: 27; Bergroth & Björklund 2013: 97). Detta undervisningssätt ger eleverna rikligt med möjligheter att öva, använda och repetera temarelaterade ord och uttryck under en längre period och under olika situationer jämfört med en reguljär schemabaserad undervisning (Bergroth & Björklund 2013: 97). Läraren fungerar inte bara som en språklig modell utan även som vägledare till kulturen och till sociala kontakter över språkgränserna i samhället. Att språk lärs i sociala kontexter betyder att barnet lär sig också omgivningens (samhällets) kulturnormer, kulturkunskap och kulturvärden. (Rontu 2004: 225).

Vad gäller målet för elevernas inläring, förståelse och användning av språkbadsspråket strävar man efter att eleverna uppnår funktionella men också kommunikativa färdigheter i språkbadsspråket och kan således använda språkbadsspråket i det omgivande samhället (Bergroth & Björklund 2013: 100). Utöver lärarens uppgift som språklig modell (input) ska läraren också stödja och uppmuntra elevernas egen användning av språkbadsspråket. Strategier som läraren kan använda för att stöda elevernas språkutveckling i språkbadsspråket och för att uppmuntra och locka dem till användningen av språkbadsspråket är bl.a. att ställa frågor, ge lämpliga svarsalternativ och att ge olika signaler som visar att eleven förväntas använda språkbadsspråket (Bergroth & Björklund 2013: 101). Läraren är den som kan ”ge eleverna de medel som de behöver för att själva kunna använda språkbadsspråket” (Mård 1996:27) både i och utanför klassrummet.

Hur den språkliga identiteten utvecklas och påverkas av språkbild, då man deltar i språkbild från daghem till årskurs nio, är en summa av många olika faktorer som bl.a. av personliga egenskaper, vilken betydelse och funktion språkbildsspråket får hos eleven själv, föräldrarnas stöd, lärarens språkliga modell samt samhörighetskänslan med språkbildsspråket i samhället. Att den språkliga identiteten blir utmanad i språkbild kan i början handla bland annat om att man kommer in i en miljö där det egna modersmålet har en annorlunda roll än hemma och att man måste acceptera språkbildets principer: läraren pratar konsekvent språkbildsspråket och målet är att också barnen lär sig det nya språket.

I det långa loppet kan utmaningar med den språkliga identiteten handla om att man accepterar att det tar tid att lära sig det nya språket på en funktionell nivå och att det tar tid att uppnå sådana kunskaper att man kan uttrycka sina tankar. Detta kan kännas utmanande för barnet och vidare utmana barnets dittills varande självbild och språkliga identitet. Med detta menar jag att den identitet som formats under åren innan barnet börjar i ett språkbildsdaghem, får en ytterligare stark influens i språkbildsdaghemmet och vidare i skolan med tanke på det nya språket samt kulturen som det nya språket bär med sig. Det betyder dock inte att det nya språket skulle ersätta någonting eller ta plats från modersmålet utan det nya språket och den nya kulturen ger ett tillägg till identiteten som barnet redan har.

4.2 Språkbild i Jakobstad

Språkbild i Jakobstad inleddes hösten 1992 (Språkbildsskolan (2015)). Språkbildet i Jakobstad är unikt jämfört med övriga städer i Finland i den bemärkelsen att språkbild erbjuds både på svenska och på finska i Jakobstad. En central princip för språkbildet i Finland är dock att språkbildsundervisningen ges på landets minoritetsspråk, dvs. på svenska (Buss & Laurén 1996:7; Harju-Luukkainen 2010:7). En annan central princip för språkbild är att språkbildsspråket inte är barnets hemspråk (Språkbildsskolan 2019). I staden Jakobstad är språkfördelningen motsatt i jämförelse med Finland som helhet – svenska språket är majoritetens modersmål. I Jakobstad har alltså barn från båda

språkgrupperna möjlighet att delta i språkbadsundervisningen medan det till exempel i Vasa är tillgängligt enbart för de finskspråkiga barnen.

Detta beslut, att ordna språkbad på båda inhemska språken i Jakobstad speglar enligt min åsikt dess invånares förståelse för betydelsen av och styrkan i stadens tvåspråkighet. Jag anser också att Jakobstad har med hjälp av språkbad ämnat för det första trygga stadens tvåspråkiga status, för det andra stödja de finskspråkigas ställning och samhörighetskänsla i staden Jakobstad och för det tredje stödja båda språkgruppernas möjligheter till bl.a. bredare studie- och arbetsmöjligheter (Jakobstad 2017: 8, 13).

I Jakobstad är målet för språkbadet *funktionell tvåspråkighet* (Språkbadsskolan 2019.) Enligt Colin Baker, känd och uppskattad professor inom tvåspråkighetsforskning, kan individer som uppnår funktionell tvåspråkighet använda sina två språk inom ett vitt spektrum av vardagliga kontexter. Funktionell tvåspråkighet handlar om en kunskapsnivå där individen kan använda sina två språk med olika människor, i olika situationer och inom olika kontexter (*when, where and with whom*). (Baker 2011:5).

Språkbadet i Jakobstad fick sin början tack vare entusiastiska föräldrar och lärare i början av 1990-talet. Språkbadet började som ett försök men visade sig snabbt vara väldigt lyckat. Språkbadsföräldrarna blev erbjudna möjligheten till att medverka i utbildningsnämndens arbetsgrupp under tiden 1993 till 1999. Föräldrarna väntades vara skärpta och insatta gällande språkbadet och komma med rätta argument till arbetsgruppen. Språkbadet fick inte kosta mera än den normala undervisningen och den normala undervisningen skulle inte få lida av språkbadet. (Aaltonen & Hultén 2013: 5). Med detta kan tänkas avses de mål som är ställda för skolan och inläringen av skolämnena som står i läroplanen.

Enligt modellen tidigt fullständigt språkbad börjar man i språkbadet i Jakobstad det året då barnet fyller 5 år. Språkbadet fortsätter genom hela grundutbildningen, från årskurs 1 till årskurs 9. Då barnet börjar i språkbad sker all undervisning på språkbadsspråket. Även läs- och skrivinläringen i årskurs 1–2 sker endast på språkbadsspråket. Från och med årskurs 1 ökar det egna modersmålets andel i undervisningen gradvis i varje årskurs. I

årskurs 6 sker cirka hälften av undervisningen på elevernas eget modersmål. Språkbadsspråkets andel i de högre årskurserna, årskurserna 7–9, minskar ännu något. Undervisningen sker dock både i praktiska och teoretiska ämnen för att stödja språkutvecklingen i språkbadsspråket. För att språkbadet ska kunna lyckas och målet funktionell tvåspråkighet ska kunna uppnås är det viktigt att varje lärare använder konsekvent sitt undervisningsspråk med eleverna. Lärarnas roll är även att fungera som en språklig modell för sina elever. (Språkbadsskolan 2019).

Enligt Språkbadsskolans hemsidor ”vill man med hjälp av de två inhemska språken betona elevens egen språkliga medvetenhet och kännedom om den egna kulturella bakgrunden samt göra eleven förtrogen med stadens andra språkgrupp, dess språk, traditioner och kulturarv. Samarbetet över språkgränsen är en viktig och naturlig del av språkbadets verksamhet.” Det som också är fint med språkbad är att det passar alla barn som kan gå i vanlig skola dvs. också barn med speciella behov. (Språkbadsskolan 2019).

I och med att det svenska språket är majoritetens modersmål i Jakobstad är det motiverat att det finns två språkbadsgrupper på finska respektive en grupp på svenska på daghemsnivå. De finskspråkiga årskullarna är mindre i antal jämfört med de svenskspråkiga på grund av språkfördelningen i Jakobstad men intresset för språkbad är dock lika stort hos båda språkgrupperna när man betraktar intresset procentuellt. (Storbjörk 2012:5).

5 ANALYSRESULTAT FÖR UNDERSÖKNINGENS TRE FÄLT OCH UTVECKLINEGN AV DEN SPRÅKLIGA IDENTITETEN

I detta kapitel kommer jag att presentera och analysera det insamlade forskningsmaterialet med hjälp av den teoretiska referensramen som presenterats och diskuterats tidigare. Analysen kommer att följa fältindelningen som identifierats inom ramen för denna undersökning dvs. hemmet, språkbud och det omgivande samhället. Dessa tre fält anses i denna undersökning vara de tre viktigaste sociala miljöerna för utvecklingen av den språkliga identiteten. Hemmet, deltagandet i språkbud liksom det omgivande samhället analyseras och diskuteras ur ett barndomsperspektiv med ett kontinuum till vuxenlivet enligt de linjer som materialet ger möjlighet till.

Undersökningens informantgrupp består av två informantgrupper: vuxna språkbudselever som deltagit i de två första språkbudsgrupperna i Jakobstad och av föräldrar till dessa språkbudselever. I fortsättningen kommer jag att hänvisa till de vuxna språkbudselever med benämningen *informanter* eftersom den huvudsakliga fokusen i analysen ligger hos dem och således formar de den primära informantgruppen för denna undersökning. Föräldrasvaren används som stöd vid de frågor där föräldrasynvinkeln ger ett mervärde till analysen och då hänvisar jag till den sekundära informantgruppen med benämningen *föräldrar*. Frågorna som jag har valt att analysera inom ramen för denna undersökning finns i bilaga 1.

Den primära informantgruppen består sammanlagt av 21 informanter som deltagit i de två första språkbudsgrupperna i Jakobstad: den första språkbudsgruppen för de finskspråkiga och den första gruppen för de svenskspråkiga. Av dessa 21 informanter hade 12 informanter svenska som språkbudsspråk och nio finska som språkbudsspråk. Alla informanter är födda 1987. Av de 12 informanter vars språkbudsspråk var svenska anger alla informanter finska som sitt modersmål. Av de nio informanter som hade finska som språkbudsspråk anger åtta informanter svenska som sitt modersmål medan en informant anger sig vara tvåspråkig. Könsfördelningen mellan grupperna var sammanfallande i fråga om antalet manliga informanter. Från båda grupperna besvarade

tre manliga informanter enkäten. Enkäten besvarades av nio (språkbadspråket svenska) respektive sex (språkbadspråket finska) kvinnliga informanter.

Den sekundära informantgruppen består sammanlagt av 19 språkbadsföräldrar. Av dessa 19 föräldrar har 13 föräldrar haft sina barn i den första språkbadsgruppen med svenska som språkbadspråk och sex föräldrar har haft sina barn i den första språkbadsgruppen med finska som språkbadspråk. Av de 13 föräldrar vars barn haft svenska som språkbadspråk besvarade sju mammor och sex pappor enkäten. Av de sex föräldrar vars barn hade finska som språkbadspråk besvarade fem mammor och en (1) pappa enkäten. Av de 13 föräldrar vars barn haft svenska som språkbadspråk anger 11 föräldrar finska som sitt modersmål, en förälder anger svenska som sitt modersmål och en anger sig vara tvåspråkig. Av de sex föräldrar vars barn hade finska som språkbadspråk anger alla svenska som sitt modersmål. Den ovan presenterade bakgrundsinformationens sammanfattas i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Språklig bakgrund hos undersökningens primära och sekundära informantgrupp

	Språkbadspråket		Modersmål			Kön	
	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi och sve	Kvinna	Man
Den primära informantgruppen							
De finskspråkiga	12		12			9	3
De svenskspråkiga		9		8	1	6	3
Den sekundära informantgruppen							
De finskspråkiga	13		11	1	1	7	6
De svenskspråkiga		6	6			5	1

I fortsättningen kommer jag för tydlighetens skull hänvisa till dessa grupper utgående från det mest framträdande modersmålet: de finskspråkiga informanterna/föräldrarna och de svenskspråkiga informanterna/föräldrarna. Detta faller också naturligt med språkbadsprincipen gällande språkbadspråket: språkbad på svenska är avsett för de finskspråkiga och språkbad på finska är avsett för de svenskspråkiga. Informanterna och föräldrarna hade tillgång till enkäten både på svenska och på finska och valet av enkätens

språk samt språkvalet i de öppna svaren i enkäten stöder också denna språkliga gruppering.

5.1 Hemmet som fält för utvecklingen av den språkliga identiteten

Hemmet som fält kartlades med hjälp av grundläggande frågor som beskriver det språkliga fältets ramar: hemspråket, föräldrarnas modersmål (tabell 3) och respektive familjs språkliga profil (tabell 4). Med hjälp av frågorna i enkäten kartlades också vilken typ av *språkligt kapital* som hemmet som fält kan erbjuda och vilken typ av *språklig habitus* som tillägnas i hemmet.

Av de svenskspråkiga informanterna angav alla svenska som sitt hemspråk i barndomen. Av de finskspråkiga informanterna angav 11 finska som sitt hemspråk och en angav både finska och svenska som sitt hemspråk i barndomen (se tabell 2). Hemspråken är i stora drag i linje med informanternas uppfattningar om deras föräldrars modersmål. I båda grupperna har de flesta föräldrar samma modersmål som barnen. En informant från båda grupperna har definierat en av sina föräldrar som tvåspråkig. En informant från den finskspråkiga gruppen respektive två informanter från den svenskspråkiga gruppen har angett det andra inhemska språket som mammans eller pappans modersmål.

Tabell 2. Hemspråk och föräldrarnas modersmål

	Hemspråk			Föräldrarnas modersmål mamma/pappa		
	Fi	Sve	Fi och sve	Fi	Sve	Fi och sve
De finskspråkiga informanterna	11		1	11/11	– / 1	1 / –
De svenskspråkiga informanterna		9		– / 2	9/6	– / 1

Vidare fick informanterna berätta om den språkliga profilen i familjen med hjälp av 12 påståenden. Med den språkliga profilen menas de två inhemska språkens närvaro och

funktion i familjen. Informanterna fick besvara de tolv angivna påståenden med svarsalternativen *ja* eller *nej*. Informanterna fick också kommentera sitt svar om de så ville. En sammanställning av svaren och valda exempel på informanternas kommentarer ges i tabell 3 nedan.

Tabell 3. Språkbadsfamiljernas språkliga profil

		Ja	Nej	Kommentarer:
a) Jag anser min mamma vara enspråkig.	Fi	10	2	Fi5: <i>**Äidin ruotsin kielen taso on korkea. (Ja)</i>
	Sve	6	3	Fi3: <i>**Kun olin lapsi, koin äitini yksikieliseksi, mutta nykypäivänä hän käyttää sekä työssään että vapaa-ajallaan kenties jopa enemmän ruotsia kuin suomea, joten nyt koen hänetkin kaksikieliseksi. (Nej)</i>
				Fi6: <i>*Täysin kaksikielinen. Mummu on umpi suomenruotsalainen ja moffa suomenkielinen (Nej)</i>
b) Jag anser min pappa vara enspråkig.	Fi	9	3	Fi3: <i>**Isäni on kaksikielinen, hänen äitinsä äidinkieli oli suomi ja isänsä ruotsi. Isäni kävi koulut ruotsiksi. (Nej)</i>
	Sve	4	5	Sv2: <i>*Pratade enbart svenska hemma, trots finskt modersmål (Nej)</i>
c) Min mamma använde sitt eget modersmål i kommunikation med mig.	Fi	12		Fi6: <i>*No kyllä ja ei. Harmittaa tosi paljon, että äiti ei puhunut ruotsia, mutta hän perusteli sen sillä, että suomi on hänen sydämen kielensä. (Ja)</i>
	Sve	9		
d) Min pappa använde sitt eget modersmål i kommunikation med mig.	Fi	11	1	Fi3: <i>*Isäni puhui kanssani suomea, vaikka hänen äidinkielensä olikin ruotsi. (Nej)</i>
	Sve	6	3	
e) Min mamma använder det andra inhemska språket utanför hemmet.	Fi	9	3	
	Sve	5	4	
f) Min pappa använder det andra inhemska språket utanför hemmet.	Fi	10	2	Fi5: <i>Isäni käyttää ruotsia töissä. (Ja)</i>
	Sve	6	3	
g) Mina syskon deltar/har deltagit i språkbud.	Fi	5	7	Fi3: <i>Siskoni on käynyt koulut suomeksi, veljeni ruotsiksi. Kielikylpyluokalla eivät olleet kumpikaan. (Nej)</i>
	Sve	3	6	

h) Mina syskon har lärt sig det andra inhemska språket hemma.	Fi	1	11	Fi3: <i>**"Kyllä ja ei" - veljeni on täysin kaksikielinen, mutta siskoni sanoisin olevani täysin yksikielinen. Ymmärtää kyllä ruotsia mutta ei juuri puhu. (Ja)</i>
	Sve	1	8	
i) Mina morföräldrar är enspråkiga.	Fi	10	2	Sv2: <i>Ena svenska, andra finska (Ja)</i>
	Sve	9		
j) Mina farföräldrar är enspråkiga.	Fi	9	3	Sv4: <i>Farfar finskspråkig, farmor svenskspråkig. (Ja)</i> Sv5: <i>Har pratats både finska och svenska där. Mera finska dock. (Nej)</i>
	Sve	7	2	
k) Mina kusiner från mammas sida är enspråkiga.	Fi	10	2	
	Sve	6	3	
l) Mina kusiner från pappas sida är enspråkiga.	Fi	9	3	Fi5: <i>Isän puolelta yksi serkku on käynyt kielikylvyn. (Ja)</i>
	Sve	6	3	

Utgående från svaren i tabell 3 kan man beskriva den språkliga profilen i informanternas familjer i huvudsak som enspråkig dvs. att ett av de inhemska språken har använts ur informanternas synvinkel som det huvudsakliga språket inom både närfamiljen och den utvidgade familjekretsen. Det framkommer dock också i svaren att det bland informanternas familjer finns familjer där också det andra inhemska språket har en betydande roll inom familjen som bl.a. den ena förälderns modersmål (a–d). I fråga om informanternas syskon ser det ut som om den språkliga modellen följer den etablerade språkliga modellen i familjen dvs. att det andra inhemska språket inte har lärts hemma. En del av informanternas syskon har dock också deltagit i språkbad (g och h). Den mera enspråkiga språkprofilen som svaren ovan målar upp får också stöd av närfamiljens språkprofil. Enligt informanternas svar är också mor- och farföräldrar för det mesta enspråkiga liksom också kusinerna från både mammas och pappas sida av släkten (i – l). Fastän svaren ovan beskriver hemmet som ett mera enspråkigt fält används det andra inhemska språket av majoriteten av föräldrarna utanför hemmet (e och f).

I kommentarerna tar informanterna upp föräldrarnas, syskonens och mor- och farföräldrarnas språkpraxis. Kommentarererna från några informanter exemplifierar olika

språkliga möjligheter och praxis som kan beskrivas som vanliga hos tvåspråkiga individer och också hur den språkliga identiteten kan utvecklas på olika sätt.

Hemspråket, modersmålsfördelningen och familjernas språkliga profil hos mina informanter är i linje med språkbadsundervisningens princip om homogena grupper gällande förkunskaperna i det andra inhemska språket dvs. att språkbadseleverna kommer från hem där det andra inhemska språket inte har använts som hemspråk (Bergroth 2015: 1). Dessa svar stöder också en av mina hypoteser gällande föräldrarnas språkliga identitet. Min hypotes var att föräldrarnas språkliga identitet inte är enspråkig som de ovan presenterade svaren också bevisar. De ovan presenterade svaren talar också om föräldrarnas positiva attityd till det andra inhemska språket och vidare talar de ovan presenterade svaren också om föräldrarnas möjlighet att stöda barnet i språkbadspråket hemma.

Utgående från hemmets språkliga ramar fick informanterna reflektera över hur hemmet och föräldrarna inverkat på utvecklingen av den språkliga identiteten. Alla informanter besvarade inte frågan men i svaren som sammanställts i tablå 2 nedan fås en mångsidig bild av olika faktorer i hemmet som inverkar på utvecklingen av den språkliga identiteten.

Tablå 2. Föräldrarnas och hemmets inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten utveckling

Faktorer	De svenskspråkiga	De finskspråkiga
1) Betoning på ett språk	<i>De talade enbart svenska med mig, så de bidrog till att befästa en svenskspråkig identitet. (Sv3)</i>	
	<i>Mina föräldrar har gett mig en stark svenska. De har inte uppmuntrat mig särskilt att t.ex. titta på finsk tv eller läsa finska böcker. (Sv7)</i>	
2) Betoning på kultur	<i>Jag är finlandssvensk. (Sv9)</i>	<i>No ei niinkään vanhemmillani ollut isoa roolia, mutta isoäidilläni oli, joka oli suomenruotsalainen. (Fi6)</i>

		<i>Isäni on ollut aina tarkka kieliopista esim. kouluaineita kirjoittaessani. -- Ja koska mielestäni kielet (ja niitä käyttävät ihmiset) ovat saman arvoisia, pyrin samaan täydellisyyteen myös ruotsin kielen osalta. Kotoa olen myös oppinut suomenkielisiä perinteitä ja esim. perinne-/murreanoja, joita pidän identiteetin kannalta tärkeinä. (Fi7)</i>
3) Tvåspråkig kompetens i hemmet	<i>Min far använde inte finska hemma men eftersom vi oftast såg på finsk tv fick jag ändå en viss finskspråkig identitet hemifrån. Men den svenskspråkiga identiteten är nog starkare. (Sv4)</i>	<i>Kotini on aina ollut selvästi suomenkielinen, mutta samalla näytetty esimerkkiä ruotsin käyttämisestä. Siis meitä on tuettu molemmissa kielissä. (Fi2)</i>
	<i>Starka svenska influenser. Pappa är numera en bra språkförebild, han pratar väldigt bra finska. (Sv5)</i>	
4) Språkbud som resurs	<i>Satt mig i språkbud (Sv1)</i>	<i>Vanhempani tarjosivat mahdollisuuden käydä kielikylpyä, ja ehkä osin valintaan vaikutti se, että isäni äiti oli kaksikielinen. (Fi12)</i>
5) Språkmiljön utanför hemmet som resurs		<i>Myönteisesti. Tukivat koulunkäynnissä ja toisinaan yrittivät muutenkin rohkaista ruotsinkieliseen ympäristöön menemistä (esim. edellä mainittu meripartio-seikkailu) (Fi10)</i>
6) Stöd för olika språk i hemmet	<i>De har givetvis uppmuntrat mig att prata finska under min barndom, men nu är det mer tvärtom - utan kommunikation med dem skulle jag säkert förlora en stor del av mitt modersmål. (Sv2)</i>	<i>Vanhemmat omat kannustaneet aina kieliopintoihin muissakin kielissä. (Fi5)</i> <i>He ovat tukeneet kielten opiskelua. (Fi1, Fi11)</i>

Baserat på informanternas reflektioner har jag identifierat sex olika faktorer för hur hemmet kan inverka på utvecklingen av den språkliga identiteten. Kategoriseringen är mycket enkel men ger en täckande bild av de faktorer som kan tänkas inverka på

utvecklingen av den språkliga identiteten i hemmet samt hur den språkliga identiteten kan identifieras av informanterna utgående från hemmet som fält.

I reflektionerna framkommer det att hemmet som fält kan ge en modell och stöda utvecklingen av en stark enspråkig identitet. I kategoriseringen har jag gjort en skillnad mellan en enspråkig identitet (1) och en finlandssvensk identitet (2) eftersom den första handlar mera om den språkliga medan den senare inkluderar också det kulturella i den språkliga identiteten. Utvecklingen av en tvåspråkig identitet i hemmet (3) i informanternas reflektioner handlar inte enligt mig enbart om en kunskapsbaserad tvåspråkig identitet utan snarare om en positiv språklig identitet som bygger på språkliga modeller och användningen av det andra inhemska språket i ett enspråkigt hem, och på en positiv inställning och öppenhet till det andra inhemska språket. De resterande tre faktorerna handlar om resurser som väljs utanför hemmet (4 och 5) och hemmets uppmuntrande och stöttande roll i utvecklingen av den språkliga identiteten (6). Valet av dessa resurser speglar naturligtvis också hemmets och föräldrarnas positiva inställning till det andra inhemska språket.

Utgående från analysen av dessa svar kan man konstatera att det språkliga kapitalet som informanterna har kunnat tillägna sig i sina barndomshem är ett starkt modersmål. Samtidigt anser jag att det andra inhemska språkets närvaro i de flesta familjer tyder också på att det språkliga kapitalet i hemmet som fält innehåller också kapitalet om språklig medvetenhet i form av en positiv attityd och användningsmodell gällande det andra inhemska språket. Det språkliga habitus som informanterna har kunnat tillägna sig i sina barndomshem förefaller alltså att vara i linje med det språkliga kapitalets ramar.

5.2 Språkbud som fält för utvecklingen av den språkliga identiteten

Språkbud som fält kartlades med hjälp av frågor som skulle beskriva motiven till varför föräldrarna valt språkbud till sina barn, hur deltagandet i språkbud upplevdes av deltagarna och hur fältets kapital, det andra inhemska språket, upplevdes av informanterna. Alla informanter har inlett språkbud i femårsåldern. En svenskspråkig

e. Mina föräldrar/jag ansåg att språkbad erbjuder en mera positiv upplevelse att lära sig språk.	I	8	6	1	1					3	2
	F	13	5		1						
f. Mina föräldrar/jag ansåg att språkbad är en mera effektiv och givande undervisningsmetod än "vanlig" språkundervisning i skolan.	I	10	5	1	1					1	3
	F	13	5				1				
g. Språkbadets goda rykte och positiva erfarenheter (t.ex. i Vasa).	I						1	1		11	8
	F	7	3	5			2			1	1
h. Mina föräldrar/jag upplevde det som viktigt att jag skulle lära mig det andra inhemska språket pga. vår hemstad.	I	7	1	3	4		1	1		1	3
	F	7	5	6					1		
i. Mina föräldrar/jag upplevde mig vara språkbegåvad.	I			2	1			1	1	9	7
	F	6		5	1	1	1		3	1	1
j. Mina föräldrar/jag ansåg att jag har det lättare i framtiden om jag behärskar/ kan båda inhemska språken (studier, arbetslivet osv.).	I	9	7	2	2					1	
	F	12	6	1							
k. Språkbadet ansågs vara medlet till att återuppliva tvåspråkigheten i familjen som inte målmedvetet hade förts vidare till mina föräldrar i deras barndom.	I							6	6	6	3
	F	1	1	1	1			10	3	1	1

I informanternas uppfattning om deras föräldrars motiv till valet av språkbud framträder orsaker som har att göra med möjligheten till en positiv attityd till det andra inhemska språket, att lära sig de två inhemska språken i en tidig ålder (c och d), tilliten till själva språkbudsmetoden (e och f), hemstaden (h) och barnens framtid (j). De andra tänkbara motiv som informanterna fick ta ställning till verkade vara mindre relevanta. Språkbud i Jakobstad har delvis kommit i gång av driftiga föräldrar och då kan man anta att de föräldrar som valt språkbud till sina barn har prioriterat själva möjligheten att få delta i språkbud och att det beslutet har gjorts inom familjen och inte utgående från praktiska arrangemang med transport eller bekantskapskretsens val (a och b).

Utgående från informanternas svar märker man att de tror att det huvudsakliga motivet för föräldrarnas val att välja språkbud har främst berott på den individuella nyttan (k). Min analys visar att utgående från svaren att informanternas föräldrar har gjort det språkliga valet utgående från sina egna erfarenheter gällande (funktionella) kunskaper i det andra inhemska språket. Fastän det finns lite spridning i svaren för påståendet b (bekantskapskretsens val) visar min analys att de flesta föräldrar har tagit besluten att ta vara på möjligheten att delta i språkbud utgående från familjens egna motiv. Barnens språkbegåvning eller erfarenheter av språkbud i Vasa har informanterna inte kunnat ta ställning till.

Föräldrasvaren är långt sammanfallande med informantgruppens svar. I de finskspråkiga föräldrasvaren kommer det dock fram att erfarenheterna av språkbudet i Vasa har varit betydelsefulla för föräldrar i sina beslut att söka språkbudsplats åt sina barn i Jakobstad. För majoriteten av de finskspråkiga föräldrarna har den egna upplevelsen av barnets språkbegåvning också fungerat som en stöttande faktor i valet av språkbud.

I linje med ett av mina antaganden om språkbudets inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten och eftersom språkbud är något som föräldrarna väljer åt sina barn ville jag kartlägga hur deltagandet i språkbud kan kännas för barnet dvs. vilka erfarenheter deltagarna har av språkbud som fält och fältets kapital. Utgående från den teori som presenterats tidigare i avhandlingen gällande utvecklingen av den språkliga identiteten kan man dra den slutsatsen att positiva erfarenheter oftast har en sannolik inverkan på

individens identitetsutveckling. Svaren på frågan om vilka erfarenheter informanterna har av att delta i språkbad (tabell 5) visar att deltagarnas erfarenheter av språkbad som fält har i sin helhet varit positiva.

Tabell 5. Erfarenheter av språkbad som fält

	Helt av samma åsikt		Delvis av samma åsikt		Delvis av annan åsikt		Helt av annan åsikt		Kan inte säga	
	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve
a. Det var spännande att lära sig ett språk som inte användes hemma.	3	4	5	3	3	1			1	1
b. Det kändes tungt i början att inte förstå språket.		1	1	3	1	2	5	1	5	2
c. Det var roligt att lära känna det andra inhemska språkets kultur.	1	4	7	4	1				3	1
d. I början kändes det främmande att läraren pratade ett annat språk än vi elever.	1	1	2	4	2	2	3	1	4	1
e. Jag kände mig annorlunda jämfört med mina andra kompisar som inte deltog i språkbad.	1	2	3	5	3	1	5			1
f. Språkbad kändes ”normalt”.	5	3	5	6	2					
g. Jag upplevde att jag inte kunde vara mig själv i kontakt med min lärare på grund av språket.					2	2	10	7		
h. Undervisningsmetoderna som användes inom språkbad passade mig som inlärare.	6	6	6	3						
i. Det kändes extra krävande att lära sig skolämnen på ett främmande språk (som t.ex. termer i matematik).			3	2	6	3	3	4		
j. Jag lade inte märke till att det mesta skedde på ett nytt språk i daghem/i skolan.	6	3	4	5	1		1			1

k. Det kändes tryggt att få vara med samma klasskamrater genom hela språkbadet.	9	7	2	2	1					
l. Jag skulle ha behövt hjälp av mina föräldrar med hemläxorna men de kunde inte hjälpa till på grund av språket.			1	1		2	11	6		
m. Jag tror att mina föräldrar var lika engagerade i min skolgång inom språkbad som de skulle ha varit om jag inte skulle ha deltagit i språkbad.	9	3	2	6	1					

De positiva erfarenheterna av deltagandet i språkbad består av skolframgång, föräldrarnas stöd i skolgången, användning av det andra inhemska språket och känslan av trygghet. Svaren ovan visar att informanterna har upplevt det som positivt att ha fått lära sig det andra inhemska språket och den språkrelaterade kulturen (a, b och c). Informanterna har inte upplevt deltagande i språkbad som någonting som försvårat deras skolframgång med tanke på inläring av skolämnen (h, i och j) eller förhindrat föräldrarna att stödja sina barn med skolgången (l och m).

Fastän informanternas erfarenheter från inledningen av språkbadet och lärarens språkliga roll har varit något mer varierande (d) har majoriteten av informanterna upplevt språkbad som ”normalt” vilket bekräftas också med informanternas erfarenhet av att de har kunnat vara sig själva oberoende av klassrummets språk (f och g). Trygghetskänslan med bekanta klasskamrater genom grundskolan framträder också som en positiv och viktig erfarenhet (k) med tanke på att en majoritet av informanterna har upplevt sig som annorlunda jämfört med sina andra kompisar som inte deltagit i språkbad.

Informanterna fick också reflektera över hur de upplevde användningen av olika språk hemma och i skolan. Kommentarererna nedan sammanfattar informanternas sammanfallande erfarenheter gällande användningen av de två inhemska språken i de två kontexterna:

Luonnolliselta, oli jo päiväkotikässä helppo ymmärtää, että siinä on järkeä. En koe, että äidinkieleni oli koskaan kärsinyt kielikylvystä. (Fi2)

Kielikylpy oli alusta asti luonteva asia, enkä ole koskaan tuntenut koulu ja kotikielen erossa mitään kummallista. (Fi5)

Efter ett tag tror jag att man slutade tänka på det. Det var finska i skolan och svenska hemma. Inga problem. (Sv4)

Det kändes fullständigt normalt med språkbad, inte visste man ju om annat. Man tänkte inte aktivt på att man använde sig av flera språk, det satt i ryggraden att byta språk beroende på situation och person. (Sv6)

Kommentarerna ovan berättar om informanternas positiva inställning till det andra inhemska språket och även hur deras mer enspråkiga språkliga identitet i barndomen har varit mottaglig för ett nytt språk utöver modersmålet i ett tidigt skede. Utgående från kommentarerna ovan kan man konstatera att informanternas erfarenheter av det andra inhemska språket tyder på informanternas positiva inställning till fältets kapital, det andra inhemska språket. Vidare stöder dessa svar och erfarenheter Bourdieus definition av ett fält och teorins tillämpning i språkbadskontext. Språkbad är ett fält som formas av fältets aktörer och styrs av fältets regler dvs. språkbadsprincipen som fältets deltagare har accepterat och förverkligar inom fältets ramar.

Fastän informanternas inställning till fältets kapital kan beskrivas som positiv i ljuset av de ovan presenterade svaren kom det också fram kritik mot fältets kapital. Kritiken mot kapitalet tangerar Bourdieus definition och diskussion om kampen om det kapital som finns på fältet och kampen som sker mellan fältets aktörer om kapitalet (Liljander 2012:144–145). Jag har valt att utesluta diskussionen om kampen och ojämlikhet mellan aktörerna på fältet eftersom jag anser att kapitalet som existerar på fältet (tillägnet av det andra inhemska språket), är jämlikt tillgängligt för alla deltagare dvs. språkbadsspråket som eleverna får lära sig. Däremot upplevde jag att följande kommentarer ger upphov till att vidare utveckla diskussionen om ”kampen” mellan fältets aktörer och kapitalets giltighet:

Muistan ala-asteella olleeni todella pahalla tuulella siitä, kun meille opetettiin kirjakieltä eikä kukaan Pietarsaarelainen saman ikäinen puhunut kirjakieltä ja minun oli vaikea ymmärtää heitä vahvan murteensa takia. Me emme myöskään koskaan saaneet oppia tavaamaan suomeksi joka vaikeutti varsinkin yläasteella äidinkielen opintoja jonkin verran. Äidinkielen opettajat pitivät itsestäänselvyytenä, että kaikki osaavat tavata, mutta meille ei sitä ikinä ala-asteella opetettu. Oli myös hankalaa, jos yhtä ainetta opetettiin tänä vuonna suomeksi ja ensi vuonna ruotsiksi niin termit olivat monesti uusia (esim. matikka ja maantieto yläasteella). Muistan kokeneeni turhautuneisuutta, kun en tiennyt mikä rektangel on suomeksi jne. (Fi6)

Det rådde en osäkerhet kring om vi skulle få fortsätta som språkbad och ständigt en diskussion om svenskan skulle lida, det kändes från vår sida fånigt då vår svenska var precis lika bra som motsvarande "vanliga" klasser. (Sve6)

Dessa två kommentarer lyfter upp två viktiga frågeställningar kring fältets kapital som kan ha en betydelsefull inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten. I den första kommentaren lyfter informanten fram sina erfarenheter av hur giltigt kapitalet i språkbad är. Med detta avser jag upplevelsen av att språkbadsspråket som kapital gäller enbart i skolkontexten och inte upplevs vara lika giltigt i övriga kontexter utanför fältet språkbad. I den andra kommentaren framhålls tanken/oron över att det nya kapitalet kan försämra det tidigare inhämtade (grund)kapitalet.

Enligt de mål som språkbad i allmänhet har bör språkbadselever uppnå funktionella språkfärdigheter i målspråket i autentiska situationer (Bergroth & Björklund 2013: 92). Med detta menas att språkbadselever bör i alla kontexter kunna lita på sina språkbadsspråkkunskaper dvs. det kapital de har "investerat i". I praktiken anser jag att man som språkbadslärare har ansvar för att både lära ut standardspråk men också bekanta sina språkbadselever med de regionala nyanserna/dialekterna i målspråket för att också ge sina språkbadselever möjligheten att "äga" målspråket som socialt kapital. I fråga om utvecklingen av den språkliga identiteten kan den något negativa erfarenheten som beskrevs i den första kommentaren orsaka att man blir osäker på hur giltigt eller nyttigt det nya kapitalet är och framkalla en ovilja att utöva det i dess fulla potential. Denna tanke kan tillämpas i fråga om utvecklingen av den språkliga identiteten: faktorer eller

egenskaper som blir viktiga och betydelsefulla delar av ens identitet är sådana som gör individen trygg i sig själv oberoende av kontexten.

Frågeställningen som tas upp i den andra kommentaren kan beskrivas som något bekant och återkommande i kontexter där inläring av två språk är närvarande (Buss & Laurén 1996: 11; Bergroth 2015: 5–6; Björklund 2017: 132). Numera vågar man säga att oron kring s.k. halvspråkighet (Hansegård 1972: 128) har minskat på grund av forskning (se bl.a. Stroud 2004: 334–339) och långa erfarenheter av språkliga resultat som uppnås i språkbildning (se bl.a. Bergroth 2007: 126–134). Det är dock en viktig faktor som inte får underskattas i språkbildning. Språkbildningsselevers modersmålsutveckling får inte lida på grund av språkbildning och därför ska utvecklingen av språkbildningsselevers modersmål stödjas (Bergroth 2015: 2). Individens modersmål kan ses som grundkapital i fråga om utvecklingen av den språkliga identiteten eftersom inläringen av andra språk baserar sig på en parallell utveckling i modersmålet, och inom språkbildning stöds utvecklingen av både elevens första språk som utvecklingen av språkbildningsspråket (Bergroth 2015: 3).

I ljuset av de ovan presenterade enkätsvaren kan man konstatera att språkbildning har setts både av informanterna och av föräldrarna som ett positivt fält med ett kapital som har upplevts som betydelsefullt och något att eftersträva bl.a. på grund av det omgivande samhället och de möjligheter som språkkunskaper i bägge inhemska språken kan medföra. Informanternas reflektioner kring utvecklingen av den språkliga identiteten utgående från språkbildning behandlas i samband med definitionen av informanternas språkliga identitet i avsnitt 5.5. För denna undersökning är inte informanternas språkliga identitet som språkbildningsselever av intresse utan intresset ligger i hur deltagandet i språkbildning har inverkat på utvecklingen av den språkliga identiteten efter språkbildningens avslutning. Av den anledningen kommer språkbildningens inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten att diskuteras som en delfaktor av informanternas språkliga identitet som vuxen. I det följande behandlas det omgivande samhället i barndomen som en delfaktor i utvecklingen av den språkliga identiteten.

5.3 Det omgivande samhället i barndomen som fält för utvecklingen av den språkliga identiteten

Utgångspunkten för kartläggningen kring det omgivande samhället i barndomen var att utreda informanternas nuvarande relation gällande boende (tabell 6) och kontakt till hemstaden i barndomen (tabell 7). Det framgår i svaren som sammanställts i tabell 6 nedan att två av undersökningens informanter bor kvar i Jakobstad medan majoriteten har flyttat till andra städer för att studera och numera är bosatta i sina studiestäder eller flyttat vidare till andra städer efter studierna.

Tabell 6. Informanternas bakgrund gällande boende

	De svenskspråkiga	De finskspråkiga
a) Jag har bott hela mitt liv i Jakobstad.	1	1
b) Min familj flyttade till Jakobstad när jag var liten.	1	2
c) Jag studerade i en annan stad efter gymnasiet/yrkesskolan men flyttade tillbaka till Jakobstad efter studierna.	-	-
d) Jag flyttade från Jakobstad på grund av studier till en annan stad och är nu bosatt i min studiestad.	7	7
e) Jag flyttade från Jakobstad på grund av studier och efter studierna har jag flyttat till en annan stad.	4	4

I tabell 7 sammanställs informanternas nuvarande sociala kontakter till hemstaden i barndomen. Utgående från svaren är familjekontakten till Jakobstad ännu idag betydelsefull och relevant för informanterna: alla de svenskspråkiga informanternas och majoriteten av de finskspråkiga informanternas föräldrar och/eller syskon bor i Jakobstad (a). En större del av de svenskspråkiga och en del finskspråkiga har också släktingar i Jakobstad (b). Däremot hade majoriteten av de svenskspråkiga också goda vänner kvar i Jakobstad medan det inte var lika vanligt för de finskspråkiga (c). Utöver de sociala kontakterna hade en majoritet av de svenskspråkiga också ett sommarställe att besöka i Jakobstad som sannolikt utgör en betydelsefull koppling till hemstaden i barndomen (d).

Tabell 7. Familjekontakten till Jakobstad

	De svenskspråkiga	De finskspråkiga
a. Mina föräldrar och/eller syskon bor i Jakobstad	9	9
b. Mina släktingar bor i Jakobstad.	6	5
c. Jag har goda vänner i Jakobstad.	7	1
d. Jag/familjen har ett sommarställe i Jakobstad.	6	1
e. Jag har mina rötter i Jakobstad men kontakten är nuförtiden svag eftersom jag inte längre har någon personlig koppling till staden.	1	1

I teoridelen framfördes att staden Jakobstad marknadsförs som en genuint två- och flerspråkig stad men för att få en erfarenhetsbaserad bild av stadens tvåspråkighet fick informanterna berätta fritt hur tvåspråkigheten kom till uttryck i Jakobstad under informanternas barndom och ungdom. Syftet med denna fråga var att få fram faktorer som kan tänkas inverka på utvecklingen av den språkliga identiteten i fråga om det omgivande samhället i barndomen som fält. Alla informanter besvarade frågan och nedan sammanfattas svar som beskriver de finskspråkigas och de svenskspråkigas erfarenheter av fältet.

För att få en helhetsbild av hur tvåspråkigheten framträder utgående från informanternas olika språkrelaterade erfarenheter i barn- och ungdomsmiljön har jag kategoriserat erfarenheterna utgående från de två språkens inbördes relation (Rontu 2004: 224, se också Haugen 1953: 370–371, jämför figur 6) i tablan nedan.

Tablå 3. De två inhemska språken i Jakobstad i barn- och ungdomen

Enspråkighet A	1) <i>De föreningar som jag var aktiv i under fritiden var helt svenskspråkiga. Via fritidsintressen skapades inga kontakter till finskspråkiga. Även mina kompisar och alla familjebekanta var svenskspråkiga. (Sv7)</i>
	2) <i>Eipä juuri näkynyt, kun kaikki kaverit ja harrastukset olivat suomenkielellä. (Fi9)</i>
	3) <i>Nuorena kaveripiiri koostui lähinnä Suomenkielisistä kavereista. Yläasteesta tähän päivään on kaveripiiri laajentunut niin että on sekä suomen että ruotsinkielisiä kavereita. (Fi8)</i>

Enspråkighet: språkbyte A → B	4) <i>Jag hade många vänner som hade finska som modersmål. Mitt fritidsintresse gick helt på finska. (Sv8)</i>
	5) <i>Kaksikielisyys näkyy Pietarsaaressa hyvin paljon, eniten käytin toista kotimaista päiväkodissa ja koulussa. Lisäksi harrastin urheiluseurassa, joka oli lähes täysin ruotsinkielinen. (Fi2)</i>
	6) <i>Harrastuksissa oli aina ruotsinkielisiä kavereita, joista vain harvat osasivat suomea, joten koin, että kielikylvystä oli minulle jo aikaisessa vaiheessa paljon hyötyä. (Fi6)</i>
Tvåspråkighet AB	7) <i>Käytin harrastuksessa ja kaupungilla asioidessani säännöllisesti ruotsia. Harrastuksessa toimimme siten, että kukin käytti pääasiassa omaa äidinkieltään, mutta toista kotimaista heikommin osaavien kanssa kommunikoihin hänen äidinkielellään. (Fi5)</i>
Tvåspråkighet Ab	9) <i>Endast mina farföräldrar som delvis pratade finska med mig. (Sv5)</i>
	10) <i>Mest kontakt med finskan fick jag i skolan. En del kontakt fick jag faktiskt hemma, eftersom vi oftast tittade på finsk tv. Utöver det var några av kompisarna i fotbollslaget finskspråkiga. (Sv4)</i>

Den första kategorin beskriver fältets enspråkiga karaktär. Utgående från kommentarerna kunde man i barn- och ungdomen agera på fältet inom olika aktiviteter genomgående på sitt eget modersmål (1 och 2). Den andra kategorin beskriver fältets tvåspråkighet utgående från aktörens språkliga kapital i bägge inhemska språken (4, 5 och 6). I praktiken kunde en tvåspråkig individ ta del av aktiviteter som erbjuds enspråkigt på det andra inhemska språket om de egna språkkunskaperna var tillräckliga. Den tredje kategorin beskriver fältet som tvåspråkig utgående från aktiviteten (7 och 8). Med detta menas att aktivitetens arrangörer på fältet kan agera tvåspråkigt medan individen som deltar i aktiviteten kan delta utgående från den egna språkliga identiteten oberoende av om den är en- eller tvåspråkig. Den fjärde kategorin beskriver erfarenheterna gällande användningen av de två inhemska språken inom familjen (9 och 10).

Utgående från informanternas erfarenheter om hur tvåspråkigheten framträder i Jakobstad och de ovan presenterade kategorierna kan man konstatera att det omgivande samhället i informanternas barn- och ungdom stödjer utvecklingen av både en enspråkig och en tvåspråkig språklig identitet. Dels beskrivs fältet som tvåspråkigt med praxis som tillåter

en flexibel användning av bägge inhemska språken inom olika kontexter, dels beskrivs fältet som enspråkigt där de två inhemska språken existerar parallellt utan ett nödvändigt behov till språköverskridande kontakt med den andra språkgruppen.

Informanternas erfarenheter från barn- och ungdomen avspeglar en språklig medvetenhet gällande det omgivande samhället samtidigt som den egna språkliga rollen och det språkliga kapitalet har kunnat värdesättas och användas i olika utsträckning. Utgående från den teoretiska diskussionen gällande Jakobstads tvåspråkighet och med stöd av informanternas erfarenheter kan man säga att Jakobstad som språkligt fält är ett tvåspråkigt fält där fältets språkliga praxis möjliggör för aktörerna att välja ett mera enspråkigt eller ett mera tvåspråkigt sätt att agera på fältet.

Informanterna och föräldrarna fick också reflektera över Jakobstads inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten. Alla informanter besvarade inte frågan men de nedan presenterade reflektionerna ger en intressant inblick mellan de två språkgruppernas erfarenheter av Jakobstads inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten. Enligt min hypotes upplever finsk- och svenskspråkiga informanter Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten olika. Utgående från det svenska språkets majoritetsställning i Jakobstad antar jag att de finskspråkiga språkbadsleverna upplever att Jakobstad som en språklig domän har haft en mera identifierbar inverkan på den språkliga identiteten medan de svenskspråkiga språkbadsleverna kan uppleva finskans minoritetsställning i Jakobstad som en mera sekundär faktor för den språkliga identiteten. Utgående från min hypotes presenterar jag de svenskspråkiga och finskspråkiga informanternas svar skilt i tabblåerna 4 och 5 nedan.

Tablå 4. Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten (sve)

1) <i>Det formade min språkliga identitet till ensidigt svenskspråkig och finlandssvensk. (Sv3)</i>
2) <i>Tror att Jakobstad gjort att svenska är det språk jag kan bäst. Kan hända att läget varit ett annat i tex Helsingfors. (Sv5)</i>
3) <i>Jakobstad är extremt svenskspråkigt i jämförelse med de flesta andra städer. (Sv9)</i>

4) <i>Den svenska miljön gör det svårt att hålla skolfinskan vid liv. Däremot har Jakobstad gett mig ett starkt modersmål utan inblandning av finska uttryck. (Sv7)</i>
5) <i>Min svenska skulle inte ha blivit lika stark på annan ort, vilket jag har nytta av i landets södra del där inte alla kan svenska, men sedan har Jakobstad gett mig finskan som gör att jag överhuvudtaget kan jobba i det här landet. (Sv6)</i>
6) <i>En viss kontakt med den andra språkgruppen är bättre än ingen alls. Och det erbjuder Jakobstad. (Sv4)</i>
7) <i>Säkert en ganska stor roll, där tvåspråkighet är väldigt naturligt. I början var det svårt att förstå att alla inte kunde det andra inhemska språket alls. (Sv2)</i>

I de svenskspråkiga informanternas reflektioner kring Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten framträder betydelsen av starka kunskaper i det egna modersmålet samtidigt som det svenska språkets majoritetsställning kan tolkas upplevas som en viktig faktor för den språkliga identiteten. Dessa reflektioner visar att de svenskspråkiga informanternas språkliga identitet utgående från det omgivande samhället som fält grundar sig på modersmålet (1–4). Detta utesluter inte det facto att kunskaper i det andra inhemska språket ses som ett värdefullt kapital i det omgivande samhället som upplevs domineras av det svenska språket (5–7). I de finskspråkiga informanternas reflektioner kring Jakobstads inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten i tablan nedan framkommer däremot en mera tvåspråkig språklig identitet.

Tablå 5. Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten (fi)

1) <i>Pietarsaari on niin tasan jaettu kieliryhmiin, että molempia kieliä näkee ja kuulee jatkuvasti. Selvä on, että altistuessaan siihen jatkuvasti lapsesta saakka, vaikuttaa se omaan identiteettiin. (Fi4)</i>
2) <i>Pietarsaaressa saa käyttää molempia kieliä päivittäin. (Fi8)</i>
3) <i>Helppo käyttää myös koulun ulkopuolella toista kotimaista kieltä. (Fi1)</i>
4) <i>Pietarsaaressa asumisen myötä ruotsin kieli on mielestäni luonnollinen osa arkipäivää ja enkä koe ruotsinkielisiä erilliseksi muusta Suomesta. (Fi12)</i>
5) <i>Suuri, sillä täällä asuu niin paljon ruotsin kielisiä. (Fi11)</i>
6) <i>Vahva. (Fi5)</i>
7) <i>Suuri sillä Pietarsaaressa pärjää varmasti paremmin, jos taidan toisen kotimaisen kielen. (Fi6)</i>

8) *Ilman Pietarsaarta tuskin olisin päätenyt kielikylpyyn, joten selvää on, että rooli on ollut merkittävä.* (Fi10)

9) *Vaikea sanoa, onko kotikaupunki vai kielikylpy vaikuttanut enemmän.* (Fi2)

10) *Siitä huolimatta, että kasvoin kiinni ruotsin kieleen ja yksilötasolla tultiin toimeen aivan normaalisti, kaupungin ilmapiiri opetti, että kieliryhmät riitelevät ja toisen saama etu on toiselta pois.* (Fi7)

De finskspråkiga informanterna verkar uppleva Jakobstad mera tvåspråkigt än vad de svenskspråkiga informanterna gör. Detta kan tänkas vara typiskt för lokal minoritet (se Norton 2013: 2.) Användningen av det andra inhemska språket upplevs ske dagligen och beskrivs som en naturlig del av det omgivande samhället (1–4). I reflektionerna kommer det tydligt fram att Jakobstad som det omgivande samhället har haft en stor inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten liksom också deltagandet i språkbad (5–9). Utgående från de finskspråkiga informanternas reflektioner kan man med en viss försiktighet beskriva den språkliga identiteten som mera tvåspråkig än enspråkig. Försiktigheten i denna tolkning motiveras med det svenska språkets majoritetsställning i Jakobstad, som också tas upp i de finskspråkigas reflektioner. Där med kan man tänka att det svenska språkets ställning i omgivningen har haft en annorlunda inverkan på de finskspråkiga informanternas språkliga identitet (10) än vad det andra inhemska språket har haft för inverkan hos de svenskspråkiga informanterna. Följaktligen kan man dra slutsatsen att den språkliga identiteten hos de finskspråkiga informanterna kan tänkas innebära utöver den modersmålsbaserade identiteten en vardagsbaserad och funktionell tvåspråkig språklig identitet.

Liknande skillnader framkommer även i föräldrarnas reflektioner kring Jakobstads inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten. Utgående från de svenskspråkiga föräldrarnas reflektioner kan man konstatera att Jakobstad ses som en svensk omgivning som stöder utvecklingen av den svenskspråkiga språkliga identiteten (se tablå 6, 1–2 nedan). Vidare upplevs inte Jakobstad ha haft en speciell inverkan på den språkliga identiteten pga. det svenska språkets ställning (3–5) dvs. upplevelsen av Jakobstad som svenskspråkig miljö. I de finskspråkiga föräldrarnas svar framträder den tvåspråkiga

synen fram mer. Det omgivande samhället upplevs ha haft en betydelsefull inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten som utgående från reflektionerna består av de båda inhemska språken.

Tablå 6. Föräldrarnas reflektioner kring Jakobstads inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten

Föräldrar med svenska som modersmål
1) <i>Här förblir man svensk. (Fsv3)</i>
2) <i>Det har hjälpt till att behålla svenskan som det aningen starkare språket.(Fsv6)</i>
3) <i>Ingen roll. (Fsv1)</i>
4) <i>Ingen roll utöver skolan. (Fsv5)</i>
5) <i>Inte mycket. Fått sin identitet från andra städer. (Fsv2)</i>
6) <i>Staden satsar numera medvetet på många olika tvåspråkiga kombinationer och alternativ (språkbads skolan, olika evenemang mm). (Fsv4)</i>
Föräldrar med finska som modersmål
1) <i>Täällä pärjää yksikielisenä, mutta kaksikielisenä kaikki ovet avoinna. (Ffi1)</i>
2) <i>Pietarsaari on kaikkien lastemme kielellisen identiteetin perusta, sillä täällä kasvetaan molempien kielten kanssa. Kielikylvyssä vaan vaikutus on moninkertainen, koska koulu vaikuttaa niin paljon lapsen ja nuoren elämään. (Ffi3)</i>
3) <i>No tietysti iso. (Ffi4)</i>
4) <i>Pietarsaari on luonut puitteet luonnolliseen kaksikielisyyteen. Kyse on sitten ainoastaan yksilön omasta tahdosta, haluaako omaksua kaksikielisyyden vai ei. (Ffi6)</i>
5) <i>Ratkaiseva. Ei suomenvoittoisessa kaupungissa ilman kielikylpyä olisi tapahtunut. (Ffi7)</i>
6) <i>Helpottava, tukee luonnollista oppimista ja kielen kehitystä. (Ffi8)</i>
7) <i>Luonnollinen kaksikielinen ympäristö on tukenut myös ruotsin kielen oppimista. (Ffi10)</i>
8) <i>Kaksikielisyys on luonnollista. (Ffi11)</i>
9) <i>Täältä on ollut hyvä lähteä liikkeelle. Samtidigt har barnen lärt sig att förstå olika dialekter, såsom Pedersöre, essedialekt. (Ffi12)</i>
10) <i>Pietarsaari on hyvä kaksikielinen kaupunki. (Ffi13)</i>
11) <i>Kaksikielinen kaupunki on motivoivut opiskella toista kotimaista kieltä. Kiitos kielikylpykoulun. (Ffi14)</i>

De ovan presenterade reflektionerna av både de svensk- och finskspråkiga föräldragrupperna bekräftar min hypotes om skillnaderna mellan språkgruppernas

upplevelse av Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten. Utgående från de svenskspråkiga informanternas och föräldrarnas svar kan man konstatera att den språkliga identiteten upplevs mera som enspråkigt svensk och att kunskaper i det andra inhemska språket ses som värdefulla. De finskspråkiga informanterna och föräldrarna däremot lyfter tydligt fram Jakobstads tvåspråkighet och dess inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten.

5.4 Utvecklingen av den språkliga identiteten efter språkbadet

Det sista fältet där utveckling av den språkliga identiteten kartlades i denna undersökning är det omgivande samhället i vuxenlivet. Inom detta fält betraktas bostadsorten och språkrelaterade faktorer i det nuvarande yrket som betydelsefulla faktorer för utvecklingen av den språkliga identiteten. En klar majoritet av informanterna bor inte längre kvar i Jakobstad utan är bosatta i olika tvåspråkiga städer i Finland. Informanternas nuvarande bostadsort framgår i tabell 8.

Tabell 8. Informanternas nuvarande bostadsort

	Jakobstad	Helsingfors	Söderkulla	Raseborg	Åbo	Tammerfors	Vasa
Sve	1	4		1			3
Fi	2	5	1		2	1	1

Informanterna fick beskriva hur de upplever att tvåspråkigheten eller de två inhemska språken kommer till uttryck på den nuvarande bostadsorten. I reflektionerna som sammanställs i tablå 7 nedan framträder annorlunda erfarenheter av användningen (1, 8 och 9) och (o)synligheten (3, 5, 6, 7) av de två inhemska språken i jämförelse med erfarenheterna från barndomsmiljön Jakobstad (tablåerna 5 och 6). Utgående från informanternas reflektioner upplevs också individernas och boendeortens tvåspråkighet komma fram på ett annat sätt än hur den kom fram i Jakobstad (2, 4, 10 och 11).

Tablå 7. Erfarenheter av de två inhemska språken i andra städer

Helsingfors
1) <i>Välillä kuulee ruotsia kaupungilla, se on hyvin erilaista kuin Pietarsaaressa sekä murteeltaan että sanavarastoltaan (erityisesti teineillä on paljon suomea joukossa). Lähes kaikki ruotsinkieliset osaavat täällä suomea hyvin, jopa erinomaisesti. Tilanne poikkeaa Pietarsaaresta huomattavasti. (Fi2)</i>
2) <i>Helsingissä kaksikielisyys näkyy eri tavalla kuin Pietarsaaressa. Ruotsinkieliset osaavat usein myös suomea aivan täysin, ja saattavat valita suomen kielen asioidessaan jossain tai vaikka sairaalassa saadessaan hoitoa. Pietarsaaressa taas oli itseäänselvyys, että potilasta puhutellaan ja hoidetaan hänen äidinkielellään. Toisaalta ehkä Helsingissä tosiaan onkin paljon yksilöitä jotka ovat ihan täysin kaksikielisiä, kun taas Pietarsaaressa on enemmän yksikielisiä ja kaksikielisyys muodostuu enemmän siitä, että on suomenkielisiä, ja on ruotsinkielisiä. Helsingissä tulee käytettyä ruotsia aivan ani harvoin. (Fi3)</i>
3) <i>Svenskspråkig info här och där, man hör svenska ute på stan nu som då. I övrigt väldigt svagt då det kommer till allmän service och t.ex. butiksbiträdens svenskkunnighet. (Sv3)</i>
4) <i>Jobb och fritidsintressen går på finska men mina vänner är i huvudsak svenskspråkiga. Som enspråkig skulle jag inte kunna känna mig hemma i Helsingfors. (Sv7)</i>
Åbo
5) <i>Turussa ruotsin kieli näyttäytyy ulkopuolisille hyvin pienessä roolissa, mutta ns. piirien sisällä huomaa, kuinka vahva se loppujen lopuksi on. Turussa on myös kielikylppäiväkoti ja -koulu. (Fi4)</i>
6) <i>Turku lienee ruotsinkielisin kasvukeskus Suomessa. Ruotsin kieli näkyy katukuvassa ja sitä kuulee melko paljon. (Fi10)</i>
Tammerfors
7) <i>Kaksikielisyys ei näy kaupungissa, vaikka tiedän kaupungissa olevan merkittävä ruotsinkielinen yhteisö. (Fi5)</i>
Söderkulla
8) <i>Söderkullassa asuu ruotsinkielisiä, mutta palvelu on ennen kaikkea suomen kielellä, mutta asiakaspalvelijat osaavat myös ruotsin kieltä. (Fi11)</i>
Raseborg
9) <i>I Raseborg är finskan starkare än i Jakobstad, här klarar du dig inte utan den. Man försöker göra allt på två språk, men finskan tar över mer och mer. Man vågar inte alltid tala svenska. (Sv6)</i>
Vasa
10) <i>Isompana kaupunkina Vaasalla on paremmat mahdollisuudet tarjota palvelut, tapahtumat yms. molemmilla kielillä. Täällä ei mielestäni ole niin suurta vastakkainasettelua, vaan monet ovat aidosti kaksikielisiä tai ainakin osaavat molempia kieliä eikä kielellä ole niin suurta väliä (vrt. Pietarsaaren suomenkieliset vs. ruotsinkieliset). (Fi7)</i>
11) <i>Tvåspråkigheten känns naturlig i Vasa. Servicen fungerar (oftast) på båda språken. Jag tycker att Vasa försöker profilera sig som en tvåspråkig stad. (Sv4)</i>

De flesta informanter hade valt att besvara frågan om de språkliga erfarenheterna på den nya boendeorten genom att jämföra erfarenheter av tvåspråkigheten eller de två inhemska språkens synlighet mellan den nuvarande boendeorten och barndomshemorten. Med tanke på den språkliga bakgrunden och de språkliga erfarenheter som informanterna har framträder en viss typ av språklig medvetenhet gällande det två inhemska språken i informanternas svar. Den språkliga medvetenheten har att göra med hur och var språken används, vilka språkliga val som görs av olika individer i omgivningen samt hur synlig och naturlig del de bägge språken är i det omgivande samhället.

För att kunna fördjupa förståelsen av informanternas erfarenheter av den nya boendeortens språkliga miljö fick informanterna reflektera över hur den egna språkliga identiteten har utvecklats efter flytten från Jakobstad. De svenskspråkiga informanternas reflektioner sammanställs i tablå 8 och de finskspråkigas i tablå 9 nedan.

Tablå 8. Den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad (sve)

<i>1) Jag kan finska bättre då jag i praktiken talat språket i samband med jobb och studier. Jag utövar hobbyer och annat på finska. Jag känner mig dock fortfarande som en finlandssvensk och svenskspråkig. Det att jag kan finska bra och jobbar på finska gör inte nödvändigtvis att jag identifierar mig som tvåspråkig. (Sv3)</i>
<i>2) Använder mer finska i vardagen nu. (Sv4)</i>
<i>3) Numera ser jag mig mera som finskspråkig än svenskspråkig. (Sv2)</i>
<i>4) Använder finska dagligen och känner mig betydligt mera bekväm med finskan än förut då jag ännu bodde i Jakobstad. (Sv5)</i>
<i>5) Jag har blivit mer uppmärksam på hur speciell språkö Jakobstad är och hur det har påverkat mig. Jag är ombytligare och kan justera språket enligt den jag pratar med. (Sv6)</i>
<i>6) Jag har börjat se mig som tvåspråkig professionellt men inte på det privata och känslomässiga planet. I södra Finland är många finlandssvenskar helt tvåspråkiga. (Sv7)</i>
<i>7) Svenskspråkigheten är ingen självklarhet i Finland. Fattade inte vad finlandssvenskhet var innan det inte längre var en självklarhet. Finskspråkiga stereotyper är inte alls såna som man uppfattade när man bodde i Jakobstad. (Sv9)</i>

De ovan presenterade svaren visar tydligt hurdan inverkan det omgivande samhället kan ha på ens språkliga identitet. De svenskspråkiga informanternas reflektioner om staden

Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten (tablå 4) betonade en enspråkig språklig identitet medan alla de ovan presenterade reflektionerna lyfter fram en mera flerdimensionell språklig identitet. Den modersmålsbaserade språkliga identiteten förblir fortfarande starkt hos de flesta svenskspråkiga informanterna men samtidigt har det andra inhemska språket fått en annorlunda roll i informanternas liv än vad den hade i barndomen. I barn- och ungdomen fungerade det andra inhemska språket i huvudsak som skolspråk på grund av föräldrarnas val och genom att det användes sporadiskt också i andra sammanhang av informanterna i Jakobstad.

Det språkliga kapitalet som föräldrarna velat möjliggöra och ge för sina barn och som informanterna tagit med sig från det omgivande samhället i barn- och ungdomen har enligt svaren ovan utvecklats från ett yttre kapital (föräldrarnas val) till ett inre kapital (individens egna val). Fastän de svenskspråkiga informanternas erfarenheter av språkbad var positiva har valet att delta i språkbad gjorts av föräldrarna. I vuxenlivet har informanterna i sin tur haft möjligheten att välja i vilken utsträckning det språkliga kapitalet som deltagandet i språkbad gett ska utvecklas och utnyttjas med hänsyn till det omgivande samhället och kontext. Det språkliga kapitalet som deltagandet i språkbad har gett har blivit funktionellt, dagligt och betydelsefullt för informanterna i olika kontexter men samtidigt är informanterna försiktiga med att se den aktiva användningen av det andra inhemska språket som en indikator för tvåspråkig språklig identitet.

Utgående från de svenskspråkiga informanternas svar kan man säga att utvecklingen av den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad har varit mera mot en språklig identitet där det andra inhemska språket har en identifierad och funktionell roll. Däremot anser jag att i de finskspråkiga informanternas reflektioner kring utvecklingen av den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad framkommer det i sin tur hos en del informanter en utveckling från en mer tvåspråkig identitet mot en mer enspråkig.

Tablå 9. Den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad (fi)

1) <i>Identiteetti on pysynyt samana, eli suomenkielisenä joka on oppinut ruotsin jo lapsena.</i> (Fi2)
2) <i>Ei ole. Turku on myös kaksikielinen, ja piirini koostuu samalla tavalla molempien kielten puhujista. Tietysti muut kulttuurierot kaupunkien välillä ovat vaikuttaneet identiteettiini, mutta en koe kieliastian olevan yksi niistä.</i> (Fi4)
3) <i>En koe enää niin vahvasti olevani kaksikielinen.</i> (Fi5)
4) <i>Vain murteen muodossa. Puhun nykyään enemmän högsvenskaa kuin dialektia.</i> (Fi6)
5) <i>Ajatukseni on muokattu siihen lähtökohtaan, että asiat pitäisi olla kaikille samat kielestä riippumatta. Vaasassa asuessani olen saanut etäisyyttä Pietarsaassa vallitsevaan vastakkainasetteluun ja olen pystynyt elämään sitä "kielettömyyden" elämää, jossa kieli ei vaikuta siihen, mihin olet oikeutettu ja mihin et. Tästä johtuen vastavuoroisuuskin on lisääntynyt omalta osaltani ja nykyään puhun mielelläni vaikkapa kaupassa tai lääkärissä ruotsia, jos huomaan, että asiakaspalvelija osaa paremmin ruotsia. Pietarsaassa pidin aikaisemmin tiukasti kiinni suomen kielestä joka tilanteessa, koska koin tarvetta puolustaa suomen kieltä ja sen tarpeellisuutta. Nyt huomaan Pietarsaassa käydessäni eläväni paremmin "kielettömyyttä" myös siellä ja puhun sitä kieltä, mikä sattuu tulemaan mieleen sillä hetkellä.</i> (Fi7)
6) <i>Ei juuri. Koen Turun tavallaan muistuttavan Pietarsaarta koska molemmat kieliryhmät ovat läsnä katukuvassa ja tietyllä tapaa arjessakin. Pietarsaassa käydessäni koen vahvemmin olevani suomenkielinen kuin täällä Turussa.</i> (Fi10)
7) <i>Minusta on tullut suomenkielisempi ja nykyään käytän enimmäkseen suomen- ja englannin kieltä.</i> (Fi11)
8) <i>Muulla asuttuani olen hahmottanut, että ruotsin kieli ei ole arkipäivää ja sen opiskelu voi tuntua turhautavalta. Olen muuton jälkeen kokenut itseni vahvemmin rannikolta kotoisin olevaksi.</i> (Fi12)

Liksom hos de svenskspråkiga informanterna är den språkliga identiteten också hos de finskspråkiga informanterna modersmålsbaserad. På basis av de finskspråkiga informanternas reflektioner kring Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten (tablå 5) kunde en mer tvåspråkig språklig identitet identifieras och konstateras jämfört med de svenskspråkiga. Utgående från reflektionerna ovan definierar en del av de finskspråkiga informanterna den språkliga identiteten i stora drag likadan som den var under barn- och ungdomen (1, 2, 4 och 6). Det framkommer dock också reflektioner om att den språkliga identiteten efter flytten från Jakobstad har utvecklats till en mera enspråkig identitet (3 och 7). Detta kan förklaras med det finska språkets majoritetsställning på informanternas nuvarande boendeort.

Både de svenskspråkiga och de finskspråkiga tar i sina reflektioner upp tankar om det andra inhemska språkets funktion och synlighet på den nuvarande boendeorten jämfört med Jakobstad. Medan de svenskspråkiga upplevde den egna enspråkiga språkliga identiteten i Jakobstad genomgående funktionell kan man tolka att de svenskspråkiga informanterna varit tvungna att justera den språkliga identitetens funktionalitet på den nuvarande boendeorten från en mera enspråkig till en funktionellt tvåspråkig. Däremot upplevde de finskspråkiga informanterna den språkliga identiteten mera som tvåspråkig i Jakobstad medan en del har upplevt den språkliga identiteten mera som enspråkig efter flytten från Jakobstad.

Utgående från skillnader och jämförelser i informanternas erfarenheter och reflektioner mellan det omgivande samhället i barndomen och den nuvarande boendeortens inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten kan man dra slutsatsen att det finns en tudelning bland informanterna. Dels ifrågasätter en del informanter den språkliga identitet som de burit med sig från Jakobstad. Nya erfarenheter visar att den identitet man tidigare definierat sig ha inte längre gäller som sådan i en ny omgivning utan man har blivit tvungen att göra vissa justeringar i den för att kunna känna sig hemma. Dels upplever andra informanter att den identitet man utvecklat i Jakobstad har blivit starkare i en ny omgivning. Sannolikt beror detta på att informanternas nya sociala omgivning liknar den språkliga omgivningen i Jakobstad. Informanterna har således blivit tvungna att värdera det egna språkliga kapitalet och dess funktion på nytt enligt den nuvarande omgivningen.

Vidare kan man konstatera utgående från de ovan presenterade reflektionerna att det omgivande samhället i vuxenlivet är en viktig faktor för vidareutvecklingen och upprätthållandet av den språkliga identiteten som utvecklats i barn- och ungdomen. Det omgivande samhället i vuxenlivet består av olika livsområden där individens språkliga identitet kan ta olika former. För denna undersökning antar jag att informanternas högre utbildning och yrke har en central betydelse för den språkliga identiteten, och som en del av det omgivande samhället. Trots att jag anser dessa vara viktiga har jag dock valt att utesluta en detaljerad redogörelse av informanternas utbildning och yrkesbenämning för anonymitetens skull. Kort kan dock konstateras att en majoritet av informanterna har avlagt andra stadiets utbildning på det egna modersmålet medan en handfull informanter

har avlagt sina högskolestudier på språkbadspråket. Vidare illustrerar jag kort med hjälp av några citat nedan de tankar som framträder mest frekvent hos informanterna när de reflekterar över hur deltagandet i språkbadet syns i det nuvarande yrket.

Verkligen, jag hade inte haft en chans att få mitt nuvarande jobb utan finskan jag lärt mig i språkbadet! Har också finskspråkig fästman och pratar finska hemma nu. (Sv9)

Ehdottomasti. En olisi edes saanut tätä työtä, jos en osaisi ruotsia näin hyvin. Tässä työssä myös ihmistuntemus on tärkeää ja siinä on hyötyä eri kieliryhmien käyttäytymiserojen tuntemisesta. Uskoisin, että kahden kielen aikainen oppiminen on vaikuttanut positiivisesti myös muiden kielten ja asioiden oppimiseen sekä avoimeen mieleen. Minulle ei ole niin väliä tapahtuuko jokin asia suomeksi, ruotsiksi tai jollain muulla kielellä, kunhan asiat järjestyvät. (Fi7)

Koen, että ruotsin kielen osaaminen on auttanut todella paljon työelämässä eteenpäin ja olen saanut monia töitä kielitaidon ansiosta. (Fi12)

Kanske inte möjliggjort men språkbadet har definitivt gjort det lättare för mig att fungera på jobbet. Jag byter mellan svenska och finska utan problem. (Sv4)

Jag skulle knappast ha kunnat eller vågat söka mig till finskspråkiga utbildningar och arbetsplatser utan språkbadet. I jämförelse med nuvarande jämnåriga bekanta som inte gått språkbad, är mina finskakunskaper klart bättre. (Sv3)

Kävin ruotsinkielisen linjan lääketieteellisessä tiedekunnassa. Pystyn hoitamaan potilaita molemmilla kotimaisilla kielillä. (Fi1)

Utan språkbadet i bagaget skulle jag ha tvekat till att söka till en finsk utbildning. Motsvarande utbildning finns inte på svenska i Finland så man kan säga att mina finskakunskaper varit helt avgörande för mitt yrkesval. (Sv7)

Todellakin! Vaikkakin en voi sanoa, että hyvät ruotsinkielentaitoni tänä päivänä on pelkästään kielikylyyn ansiota, voin ylpeästi sanoa, että se todellakin valoi varmuutta ja itsetuntoa uskaltautua ruotsinkieliselle polulle. (Fi6)

För det första kommer språkbadets positiva inverkan på det nuvarande yrket fram hos majoriteten av informanterna, endast en informant ansåg att hen inte upplevt deltagandet i språkbad som en inverkande faktor för et nuvarande yrket. Man kan naturligtvis inte sätta ett likhetstecken mellan deltagandet i språkbad och ett framgångsrikt yrkesliv men reflektionerna ovan tar upp faktorer som beskriver ett av språkbadets grundläggande mål mångsidigt (Bergroth & Björklund 2013: 92–93). Utöver målet funktionella språkkunskaper i det andra inhemska språket framträder också tilliten, användningen och vidareutvecklingen av de uppnådda kunskaperna som viktiga faktorer. Dessa faktorer kan beskrivas som betydelsefulla och framtidsbärande faktorer för individen som deltar i språkbad.

För det andra kan man i ljuset av informanternas reflektioner kring de yrkesrelaterade språkliga faktorerna konstatera att det andra inhemska språket är en betydelsefull och funktionell del av informanternas språkliga identitet inom arbetskontexten. Vidare anser jag att de positiva erfarenheterna av det språkliga kapitalets nytta inom arbetskontexten är även betydelsefull för utvecklingen och utformningen av den språkliga identiteten i sin helhet.

Till sist kartlades kopplingen mellan informanternas språkliga identitet och samhörighetskänslan med språkgrupperna enspråkigt finskspråkiga och svenskspråkiga och de tvåspråkiga i det omgivande samhället (tabell 9).

Tabell 9. Samhörighetskänsla med språkgrupperna i samhället

	Helt av samma åsikt		Delvis av samma åsikt		Delvis av annan åsikt		Helt av annan åsikt		Kan inte säga	
	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi
Jag känner samhörighet med...										
a. enspråkigt finskspråkiga	3	5	4	3	2	2		1		1
b. enspråkigt svenskspråkiga	6	1	3			3		7		1
c. tvåspråkiga i Finland	7	4	2	4		1		2		1
d. tvåspråkiga i Jakobstad	6	3	3	4		1		2		1
e. tvåspråkiga i min nuvarande hemstad	7	5	2			2		3		2

Det visade sig att bland de svenskspråkiga informanterna upplever alla informanter samhörighet med den egna språkgruppen (de svenskspråkiga) liksom också med de tvåspråkiga på en nationell nivå, i barndomshemstaden och i den nuvarande hemstaden. De finskspråkiga informanternas samhörighetskänsla liknar de svenskspråkiga informanternas gällande samhörighetskänsla med den egna språkgruppen (de finskspråkiga). Ifråga om känsla av samhörighet med de tvåspråkiga upplever de finskspråkiga en större samhörighet med de tvåspråkiga som en nationell grupp och med de tvåspråkiga i barndomshemstaden. Samhörigheten med de tvåspråkiga i den nuvarande hemstaden är inte lika framträdande.

Känslan av samhörighet med de tvåspråkiga i samhället kan tolkas som en del av informanternas habitus medan känslan av samhörighet med de tvåspråkiga i Jakobstad kan förklaras med den naturliga kopplingen mellan språkgrupperna inom ramen för språkbad och i Jakobstad som samhälle. Att de svenskspråkiga känner samhörighet med de tvåspråkiga i den nuvarande hemstaden kan förklaras med hjälp av de språkliga profiler som städerna där informanterna numera är bosatta i har, dvs. att städerna där informanterna numera är bosatta är nationellt sett också tvåspråkigt fungerande städer och tvåspråkigheten bland individer med svenska som modersmål kan tänkas vara en framträdande faktor hos individer i dessa städer. Att de finskspråkiga informanterna inte känner samhörighet med de tvåspråkiga i den nuvarande hemstaden kan förklaras med att det egna modersmålet är i majoritetsställning i den nuvarande hemstaden vilket gör att man kanske inte kommer i kontakt med de tvåspråkiga (fi-sve) på samma sätt som i Jakobstad.

Inom den samhällliga kontexten för min undersökning upplever majoriteten av de svenskspråkiga informanterna också samhörighet med de enspråkigt finskspråkiga medan majoriteten av de finskspråkiga inte känner samhörighet med de enspråkigt svenskspråkiga vilket är naturligt. De svenskspråkigas samhörighetskänsla kan förklaras med de två inhemska språkens roll i samhället och därmed kan detta återspeglas i samhörighetskänslan hos informanterna: alla informanter oberoende av modersmålet identifierar sig som finländare och då kan samhörighetskänslan också med de enspråkigt finskspråkiga kännas som naturlig oberoende av det egna modersmålet.

Fastän redogörelsen av informanternas samhörighetskänsla med de olika språkgrupperna tar upp ett mera tvåspråkigt förhållningssätt anser jag att den ovan beskrivna analysen är i linje med informanternas beskrivning av den egna modersmålsbaserade språkliga identiteten.

5.5 Definition av den språkliga identiteten

Definieringen av den språkliga identiteten baserar sig på informanternas beskrivning av den egna språkliga identiteten och de två inhemska språkens roll i hemmet och i de mest betydelsefulla människorelationerna.

För att kartlägga informanternas syn på den egna språkliga identiteten fick informanterna ta ställning till fyra tänkbara beskrivningar om hur en individ med en betydelsefull koppling till det andra inhemska språket skulle kunna tänka kring sin språkliga identitet. Syftet med beskrivningsalternativen i tabell 10 var att ta reda på i vilken utsträckning kapitalet i det andra inhemska språket ses som en del av den språkliga identiteten hos informanterna.

Tabell 10. Informanternas beskrivning av den språkliga identiteten

	Helt av samma åsikt		Delvis av samma åsikt		Delvis av annan åsikt		Helt av annan åsikt		Kan inte säga	
	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi
Jag känner mig som...										
a. en tvåspråkig person med goda kommunikativa kunskaper i bägge inhemska språken.	2	3	5	4	1	4		1	1	
b. en person, som kan det andra inhemska språket bättre än de flesta finländare.	6	7	2	3		2	1			
c. en person, som har kunskaper i det andra inhemska språket.	6	9	2	2				1	1	
d. Jag känner mig halvspråkig (= Jag upplever att mina	1			3		1	8	8		

språkkunskaper är bristfälliga både i mitt modersmål och i det andra inhemska språket).										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Informanterna var tvungna att ta ställning till alla fyra beskrivningsalternativ vilket gör att svarsfördelningen mellan alternativen *a.*, *b.* och *c.* inte är stora. I ljuset av redogörelsen kring utvecklingen av den språkliga identiteten i de föregående avsnitt kan man dra den slutsatsen att informanterna anser det andra inhemska språket mera som ett kunskapsområde än som en markör för den språkliga identiteten. Fastän de flesta informanter är *helt* eller *delvis* eniga med påståendet *a* upplever jag att samma försiktighet som framträtt även i andra delanalyser (se avsnitt 5.4) kring identifieringen av en tvåspråkig språklig identitet kommer fram i spridningen av svaren.

Svarsfördelningen är enhetlig med de reflektioner som informanterna genomgående har presenterat i sina enkätsvar: det andra inhemska språket ses som en värdefull och funktionell del av den modersmålsbaserade språkliga identiteten som hos de flesta informanterna inte har påverkats negativt av det andra inhemska språkets närvaro i form av språkbud (*d*). Motiveringar till varför informanterna inte identifierar den egna språkliga identiteten som tvåspråkig hittas i tabell 11 nedan. Också för denna analys gavs informanterna ett antal olika påståenden där de måste avgöra om de var av samma eller avvikande åsikt med påståendet.

Tabell 11. Definition av tvåspråkighet

Den personen som är tvåspråkig...	Sve	Fi
a. har lärt sig två språk i familjen av infödda talare.	6	12
b. har använt två språk parallellt ända från barndomen.	6	6
c. behärskar två språk lika bra.	6	4
d. behärskar två språk som en (motsvarande) infödd talare.	4	5
e. kan producera fullständiga och meningsfulla yttranden på båda språken.	2	-
f. använder, eller kan använda två språk i de flesta situationer i enlighet med sina egna önskemål och samhällets krav.	-	3

g. har åtminstone någon kännedom om och kontroll av det andra språkets grammatiska strukturer.	-	-
h. har kommit i kontakt med ett annat språk.	-	-
i. identifierar sig själv som tvåspråkig/med två språk och/eller två kulturer (eller delar av dem).	3	4
j. identifieras av andra som tvåspråkig/som infödd talare av två språk.	-	2

Svaren ovan visar en enhetlig uppfattning bland informanterna om kriterierna för en tvåspråkig identitet. Påståendena följer Skutnabb-Kangas definitioner som presenterades i teoridelen (se avsnitt 3.3). Gällande alternativen *a.* och *b.* speglar informanternas svar i tabellen ovan den språkliga bakgrund som språkbadselever har dvs. ett enspråkigt hem med en enspråkig språkpraxis. De mera kunskapsrelaterade motiven för tvåspråkighet i alternativen *c.* och *d.* kan motiveras med den modersmålsbaserade språkliga identiteten. Informanterna har som barn, innan inledningen av språkbadet, utvecklat en stark enspråkig modersmålsbaserad språklig identitet som grundar sig på olika typer av erfarenheter enbart på det egna modersmålet. På ett sätt kan man säga att modersmålet alltid har ett försprång jämfört med andra språk i fråga om modersmålet grundläggande roll för individen.

Med detta sagt kan man konstatera att fast en del informanter upplevde sig inom arbetskontexten som tvåspråkiga är den upplevelsen av tvåspråkighet inte jämförbar med påståendena *c.* och *d.* Enligt informanterna är man inte tvåspråkig om man behärskar ett annat språk än sitt modersmål väl inom en kontext. De resterande definitionerna på tvåspråkighet (*e.* till *j.*) presenterar ett mera öppet och flerdimensionellt synsätt om individens tvåspråkighet. Alternativen kunde upplevas som lämpliga ur språkbadsperspektiv men utgående från den tydliga svarsfördelningen mellan beskrivningarna kan man tolka att informanterna inte upplevde alternativen *e.* till *j.* som tillräckliga för definitionen på en tvåspråkig språklig identitet.

Eftersom barndomshemets betydelse för utvecklingen av den språkliga identiteten har visat sig betydelsefull och som den mest inverkan för informanterna är det

motiverat att kort kartlägga det andra inhemska språkets roll också i det nuvarande hemmet. Kartläggningen av det andra inhemska språkets roll i det nuvarande hemmet bekräftar enligt min mening den språkliga identiteten som informanterna beskrivit sig ha. På grund av informanternas ålder ses hemmet som fält i vuxenlivet som en miljö som består av olika sammansättningar av sociala kontakter men i kartläggningen av det andra inhemska språket har jag utgått från de mest sannolika kontakterna: föräldrar, syskon, vänner och ev. partner.

Tabell 12. Det andra inhemska språket i hemmet som miljö

	Enbart sve		Mera sve än fi		Lika mycket sve och fi		Mera fi än sve		Enbart finska	
	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi	Sve	Fi
Vilket språk använder du...										
a. när du är i kontakt med dina föräldrar	9							1		11
b. när du är i kontakt med dina syskon	9									12
c. när du är i kontakt med dina vänner			7		1	2	1	7		3
d. när du pratar med din flick- eller pojkvän/ sambo	5		1		1		1	2	1	10

Utgående från svaren ovan (tabell 12) kan man konstatera att det andra inhemska språket inte har blivit en betydande del av hemmet som miljö i vuxenlivet. Svaren visar att de flesta informanterna använder sitt modersmål i de mest betydelsefulla människorelationerna inom familjen. Det andra inhemska språket verkar bli mera relevant både hos svenskspråkiga och finskspråkiga informanter inom kompisrelationerna. Eftersom jag ser hemmet som en miljö där man som individ visar de mest genuina egenskaperna av sin identitet och personlighet förstärker svaren i tabell 13 det andra inhemska språkets betydelse för informanterna och även för den språkliga identiteten.

Tabell 13. Motiverande faktorer för upprätthållandet av språkkunskaperna i språkbadspråket

	De svenskspråkiga	De finskspråkiga
a. Min nuvarande livssituation	7	5
b. Mina barn	1	
c. Min sambo/flick- eller pojkvän	2	
d. Mina vänner	4	7
e. Min familj	1	2
f. Mina släktingar	1	3
g. Min nuvarande bostadsort/stad	8	5
h. Mitt jobb	9	9
i. Mina studier	3	3
j. Mina kontakter inom arbetslivet/mina arbetsuppgifter	9	6
k. Mina hobbyer	8	2
l. Mina intressen på det andra inhemska språket (som t.ex. litteratur, författare, film, musik)	3	7
m. Jag har inte upprätthållit mina språkkunskaper i det andra inhemska språket	-	

Svaren visar för det första att det andra inhemska språket har en betydelsefull funktion för informanterna inom vissa kontexter och för det andra att dessa kontexter motiverar informanterna att upprätthålla språkkunskaperna i det andra inhemska språket. Av de sammanlagt 9 svenskspråkiga informanterna anser majoriteten att den rådande livssituationen, bostadsorten, arbetet och hobbyer är motiverande faktorer för upprätthållandet av kunskaper i finska. Nästan hälften av de svenskspråkiga ser också vänner som en motiverande faktor. Hos de sammanlagt 12 finskspråkiga informanterna anses vänner, yrket och kulturella intressen vara motiverande faktorer för upprätthållandet av kunskaper i svenska och av nästan hälften av informanterna ses också den rådande livssituationen som en motiverande faktor.

Att dessa faktorer framträder som motiverande för upprätthållandet av språkkunskaperna i det andra inhemska språket är i linje med informanternas definition av den egna språkliga identiteten. Språkkunskaper som behövs i de ovan nämnda livsområdena är mera funktionella än emotionella. Om ett andraspråk blir betydelsefullt kan språket enligt mig få en större betydelse för den språkliga identiteten i jämförelse med ett språk som används för funktionella syften. Analysen av svaren har inte gett tecken på att

språkbadspråket skulle ha fått en emotionell betydelse för informanterna eftersom det inte framträder utgående från svaren ovan som en betydelsefull del av hemmet som fält dvs. i kommunikationen inom de närmaste relationerna.

5.6 Sammanfattning

Analysen i detta kapitel och kartläggningen av hemmets, språkbadets och det omgivande samhällets inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten hos individer som deltagit i språkbad har gett tankeväckande information om den valda tematiken. Sammanfattningen av den ovan presenterade analysen görs utgående från mina forskningsfrågor som var följande:

1. Vilken betydelse för utvecklingen av den språkliga identiteten har de språkliga domänerna hemmet, språkbadet och det omgivande samhället?
2. Vilken roll och funktion har språkbadspråket fått hos vuxna språkbads elever i form av habitus och kapital?
3. Hur beskriver vuxna språkbads elever sin språkliga identitet och vilka faktorer lyfts fram som betydelsefulla för den språkliga identiteten?

För det första visar analysen att bland mina informanter fungerar barndomshemmet som den primära och den viktigaste faktorn för utvecklingen av den språkliga identiteten. Informanterna i denna undersökning identifierar sig starkt med hemmets språkliga kapital som består både av en stark modersmålsbaserad språklig identitet och av en positiv och uppmuntrande attityd mot det andra inhemska språket. Analysen visar att de två andra fälten som stod i fokus i denna undersökning har förstärkt den språkliga identiteten som informanterna utvecklat under barndomen. Deltagandet i språkbad har påverkat utvecklingen av den språkliga identiteten genom att erbjuda informanterna ett värdefullt

språkligt kapital som informanterna har haft nytta av speciellt inom yrkeskontexten och i sociala relationer. Det omgivande samhället, både i barndomen och i vuxenlivet, har också fungerat som en stöttande faktor för utvecklingen av den egna språkliga identiteten genom att det som fält har fungerat som en miljö där det språkliga kapitalet har kunnat upplevas som fungerande, betydelsefullt och framåtbärande.

För det andra visar analysen att språkbadsspråket upplevs i allmänhet som ett betydelsefullt kapital av de vuxna språkbadseleverna. Språkbadsspråket som kapital har varit betydelsefullt i alla fält som betraktats i denna undersökning. Analysen visar att informanterna har använt språkbadsspråket utanför språkbad inom olika kontexter (hemmet, studier, arbete, hobbyer, vänner osv.) som visar att språkbadsspråket som kapital har fått en funktionell och etablerad roll hos alla informanter. Ingen av informanterna betraktar språkbadsspråket som ett skolspråk utan som ett kunskapsområde som informanterna använder i olika utsträckning i det dagliga livet.

Språkbadsspråkets inverkan på informanternas habitus kommer fram i informanternas språkliga medvetenhet om och uppmärksamhet på de språkliga faktorerna i det omgivande samhället både i barndomen och i vuxen livet. Informanterna kan och har möjligheten till att i den rådande omgivningen agera språkligt flexibelt genom att ta hänsyn till omgivningens språkliga omständigheter. Vidare framträder språkbadsspråkets inverkan på informanternas habitus som tillit till det språkliga kapitalet. Med detta menar jag att det i analysen inte framträdde erfarenheter där det andra inhemska språket skulle ha setts som ett hinder t.ex. i yrkeskontexten utan att informanterna har kunnat välja och eftersträva olika saker oberoende av språket.

Till sist visar analysen att de vuxna språkbadseleverna beskriver sin språkliga identitet i huvudsak som modersmålsbaserad. Det andra inhemska språket ses dock som en värdefull och funktionell del av den modersmålsbaserade språkliga identiteten. Utgående från analysen kan utvecklingen av informanternas språkliga identitet beskrivas enligt Haugens klassiska modell för språkbytesprocess ($A \rightarrow Ab \rightarrow AB \rightarrow aB \rightarrow B$), som presenterades i avsnitt 3.3, ha följt utvecklingsprocessen från **A** till **Ab**. Enligt min tolkning av utvecklingsprocessen har informanternas språkliga identitet från den helt

enspråkiga **A** utvecklats till **Ab** där den lilla bokstaven **b** beskriver språkbadspråkets betydelse och funktion i jämförelse med språket **A**. Språket **b** är en del av den språkliga identiteten men i en begränsad mening, den har inte utvecklats till en lika grundläggande del av den språkliga identiteten som språket **A**.

Jag anser också att hypoteserna som jag ställde för undersökningen har visat sig vara sanna enligt följande:

1. Utgående från analysen har individerna i informantgruppen en tydlig uppfattning om sin modersmålsbaserade språkliga identitet. Deltagandet i språkbad har delvis inverkat på den språkliga identiteten genom de uppnådda funktionella kunskaperna i språkbadspråket vilka ses som betydelsefulla av informanterna. Utvecklingen av den språkliga identiteten har fått stöd av hemmet. Jakobstads tvåspråkighet i barn- och ungdomen har stött betydelsen av det språkliga kapitalet gällande det andra inhemska språket. I dagens läge upprätthålls det andra inhemska språkets roll i informanternas liv av den nuvarande boendeorten och yrket.
2. Det andra inhemska språket som en funktionell del av den språkliga identiteten upplevs bestå av den uppnådda språkkunskapsnivån som varit betydelsefull bl.a. inom arbetskontexten. Det visade sig att de uppnådda språkkunskaperna i det andra inhemska språket eller deltagandet i språkbad inte har medfört samhörighetskänsla med språkgruppen i samhället utan att de uppnådda språkkunskaperna ses som ett kapital som möjliggör agerandet över språkgränserna i samhället. Informanternas habitus består av den modersmålsbaserade språkliga identiteten där det andra inhemska språket har en funktionell betydelse för individen. Språkbadspråket har utformats till individens *kapital* i form av de uppnådda och funktionella språkkunskaperna.
3. Det visade sig att deltagandet i språkbad har gett goda kunskaper i det andra inhemska språket men att identifiera sig som tvåspråkig kräver enligt informanterna andra faktorer än deltagande i språkbad. De viktigaste

utgångspunkterna för tvåspråkighet enligt informanterna är ett tvåspråkigt hem där inlärningen av bägge språken inleds samtidigt och att de båda inhemska språken behärskas på en modersmålsnivå.

4. Den språkliga identiteten hos föräldrarna till informantgrupperna beskrevs av majoriteten som enspråkigt finsk- eller svenskspråkig men de två inhemska språken är inte heller helt frånvarande i föräldrarnas habitus.
5. Det visade sig också att finsk- och svenskspråkiga informanter upplever Jakobstads inverkan på den språkliga identiteten olika. De finskspråkiga informanterna upplevde att Jakobstad som en språklig domän har haft en mera identifierbar och tvåspråkighetsstödande inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten medan de svenskspråkiga informanterna upplevde finskans minoritetsställning i Jakobstad som en mindre inverkan för utvecklingen av den språkliga identiteten.

Den ovan presenterade analysen är också i linje med resultaten från projektet *Samverkan mellan språklig praxis, flerspråkig identitet och språkideologi*⁶ i fråga om utvecklingen av den språkliga identiteten bland språkbads elever. Inom projektet är man bl.a. intresserad av utvecklingen av den språkliga identiteten på gruppnivå hos språkbads elever. I ljuset av data som samlats in inom projektet och i ljuset av data för denna avhandling har betydelsen av relationen mellan den individuella språkliga bakgrunden, den språkliga hållningen och utvecklingen av den språkliga identiteten blivit allt tydligare. (Björklund 2019: 56).

”Every individual has a unique life story that they can choose to accept or not, to repeat, reject or affirm different ways of constructing their own language identity.” (Björklund 2019: 56).

---

⁶ Läs mera om projektet *Samverkan mellan språklig praxis, flerspråkig identitet och språkideologi* resultat i artikeln *Research Trends and Future Challenges in Swedish Immersion* (Björklund 2019: 45–60).

6 SLUTDISKUSSION

Utgående från mitt blivande yrke som språkbadslärare har den aktuella undersökningsprocessen och analysen kring utvecklingen av den språkliga identiteten hos de första språkbadseleverna i Jakobstad varit givande och tankeväckande. Jag upplever att analysen av språkbadets inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten hos individer som deltar i språkbad har hjälpt mig att vidga min syn på den roll som en språkbadslärare har. Med detta menar jag inte att utvecklingen av en språklig identitet där språkbadspråket har en avgörande roll skulle bero på språkbadsläraren som språklig modell utan snarare inser jag språkbadslärarens ansvar i att visa sina elever språkbadspråkets funktionalitet och betydelse utanför klassrummet. Med detta menar jag att man som lärare bör utgående från den aktuella klassens intressen stötta elevernas språkinlärningsmetoder för att de sedan i senare skede av livet (inför högskole- och/eller yrkesstudier, arbete) kan känna sig trygga och säkra i att använda och utveckla det språkliga kapitalet som de kunnat ta med sig från deltagandet i språkbad.

Undersökningens omfattning som magisteravhandling kan diskuteras. Syftet med en omfattande enkät till både informanter som deltagit i språkbad och deras föräldrar var att materialet skulle också kunna användas för vidareforskning inom samma tematik. För denna undersökning valde jag således att koncentrera mig på de vuxna språkbadselevernas enkätsvar på bekostnad av föräldrarnas enkätsvar. Under analysen av materialet upplevde jag dock mina frågeställningar som något för komplicerade och mångfacetterade för en magisteravhandling. Samtidigt upplever jag dock att den valda tematiken kunde behandlas mer mångsidigt och djupgående till vilket det resterande enkätmaterial ger goda möjligheter till.

Undersökningens resultat kan inte generaliseras som sådana på grund av det begränsade antalet informanter och den speciella språkliga kontexten och bakgrunden som informanterna i denna undersökning har. Däremot anser jag dock att vissa tendenser kan hittas gällande utvecklingen av den språkliga identiteten. För det första är språkbadselevernas språkliga bakgrund i hemmet grundläggande för utvecklingen av den språkliga identiteten. För det andra kan deltagandet i språkbad erbjuda deltagarna grunden

för språkligt kapital i språkbadspråket. För det tredje upplevs deltagandet i språkbad som en möjlig faktor för utvecklingen av den språkliga identiteten från den modersmålsbaserade enspråkiga språkliga identiteten till en språklig identitet som består av andra språk utöver det egna modersmålet. Med detta menas att den språkliga identitetens utveckling från en enspråkig språklig identitet till två- eller flerspråkig språklig identitet korrelerar med vilken roll och betydelse det språkliga kapitalet i det andra inhemska språket får hos individen själv efter språkbadet (t.ex. i den sociala, yrkesrelaterade eller samhällsrelaterade kontexten).

Informanternas reflektioner kring utvecklingen av den språkliga identiteten och hur deltagandet i språkbad har inverkat på den språkliga identiteten har varit intressanta på många sätt. Det är intressant hur den kvantitativa (åren i språkbad) och kvalitativa (tidigt fullständigt språkbad, språkbadsundervisningen) aspekten av språkbadspråket kan väcka positiva antaganden och förväntningar om att deltagandet i språkbad har tillräckligt motiverande orsaker, såsom de uppnådda kunskaperna, språkets funktion och betydelse, för att orsakerna sammantaget skulle kunna inverka på utvecklingen av den språkliga identiteten hos språkbads eleverna. Den aktuella undersökningen har dock visat att fast man skulle uppnå höga kunskaper i ett språk och fast man skulle använda språket aktivt och mångsidigt i sin vardag kan det språket ändå ha en liten inverkan på den språkliga identiteten.

Denna undersökning kan ses som ett bidrag och ett komplement till det nyligen avslutade projektet *Samverkan mellan språklig praxis, flerspråkig identitet och språkideologi* utgående från projektets mål att kartlägga den flerspråkiga identitetens konstruktion och öka förståelsen för hur språklig identitet utformas i skolkontext. Forskning kring utvecklingen av den språkliga identiteten hos språkbads elever med majoritetsspråket som modersmål har inte forskats mycket i (Björklund 2019: 55). Gällande den språkliga identitetens konstruktion har denna undersökning visat hur numera vuxna språkbads elever ser deltagandet i språkbad som en inverkan på utvecklingen av den språkliga identiteten och hurdan roll de olika språkliga fält som varit i fokus för denna undersökning haft för betydelse för den språkliga identiteten. Denna undersökning har

också bidragit med reflektioner kring vilken inverkan deltagandet i språkbad dvs. skolmiljön har haft på den språkliga identiteten.

Till sist anser jag att som språkbaslärare har man ansvar att upprätthålla och utveckla sina språkkunskaper i språkbadspråket men också fundera på och utveckla sitt eget synsätt i det kvalitativa i språkbadet. Denna undersökning kan ge blivande språkbadslärare en insikt i vilka effekter deltagandet i språkbad kan ha för individen och vidare hur inläringen av språkbadspråket är mycket mera än bara något man lärt sig vid sidan om andra skolämnena. Att språkbads elevernas erfarenheter av språkbadspråket inte begränsas till denna uppfattning utan utvecklas till en individuell resurs som upplevs som fungerande och betydelsefull kan ha framtidsbärande konsekvenser för individen.

KÄLLOR

- Aaltonen, Eeva-Kaarina & Hultén, Kristina (2013). All vår början bliver svår – Alku aina hankalaa – lopussa kiitos seisoo. I: Sanna Slotte & Nina Brännkärr-Friber (red.). *Språkbadet 20 år. Jubileums tidning för språkbadet i Jakobstad 2013*. Språkbadets föräldraförening i Jakobstad. 5–6.
- Alanen, Riikka (2011). Kysely tutkijan työkaluna. I: Paula Kajala, Riikka Alanen & Hannele Dufva (red.). *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Tampere. Finn Lectura. 146–161.
- Aro, Mari (2003). Lasten käsityksiä englannin kielestä: Käsitykset kielenoppimisesta dialogisesta ja sosiokulttuurisesta näkökulmasta. I: Merja Koskela & Nina Pilke (red.). *Kieli ja asiantuntijuus. AfinLAN vuosikirja 2003*. Suomen soveltavan tieteen kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro 61. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 277–294.
- Baker, Colin (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. 5th ed. Bristol, UK; Tonawanda, NY: Multilingual Matters cop. 2011.
- Bergroth, Mari (2007). Kielikylpyoppilaiden menestyminen ylioppilaskirjoituksissa. I: Siv Björklund, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.). *Kielikylpykirja–Språkbadsboken*. Julkaisu 126. Vaasa: Levón-instituutti. 126–134.
- Bergroth, Mari (2015). *Kotimaisten kielten kielikylpy*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 202. Tillgänglig: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-617-3.pdf
- Bergroth, Mari & Björklund, Siv (2013). Kielikylpyohjelman tutkimustuloksia Suomessa. I: Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi*: Jyväskylän yliopistopaino. 91–114.
- Björklund, Siv (2017). Språkmöten inom undervisningen. I: Lars-Erik Edlund & Marianne Nordman (red.), *Språkmöten i Västerbotten och Österbotten*. Bottniska studier 4. Kungliga Skytteanska Samfundet/Svensk-Österbottniska Samfundet. Vasa: Svensk-Österbottniska samfundet. 130–142.
- Björklund, Siv (2019). Research Trends and Future Challenges in Swedish Immersion. I: Mari Haneda & Hossein Nassaji (red.). *Perspectives on Language as Action*. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. 45–60.
- Björklund, Siv (2020). *Samverkan mellan språklig praxis, flerspråkig identitet och språkideologi*. Slutrapport till SLS, Tillgänglig:

https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/177130/Samverkan%20mellan%20spr%C3%A5klig%20praxis%2c%20flerspr%C3%A5kig%20identitet%20och%20spr%C3%A5kideologi_Slutrapport.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bourdieu, Pierre (1992). *Kultur och kritik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J.D (1995). *Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta. (Invitation to Reflexive Sociology, översatta av Ari Antikainen, Yrjö-Paavo Häyrynen, Ari Jolkkonen, Leena Koski, Ilkka Pirttilä, Vesa Puuronen, M'hammed Sabour, Mikko A. Salo och Erkki Turjanmäki. Joensuu: Gummerus.*

Buss, Martina & Laurén Christer (1996). Samhället som språklärare i språkbud. För att förstå behöver man inte kunna varje ord. I: Johanna Hartvik. *Språkbud i ett nötskal*. Centret för språkbud och flerspråkigt. Publikation 1. Vasa. 5–14.

De Houwer, Annick (2009). *Bilingual First Language Acquisition*. Bristol, Buffalo, New York: Multilingual Matters.

De Houwer, Annick (1999). Environmental factors in early bilingual development: the role of parental beliefs and attitudes. I: Guus Extra & Ludo Verhoeven (red.). *Bilingualism and migration*. Studies on language acquisition 14. Berlin: Mouton de Gruyter. 75–95. Tillgänglig via Finna: <https://ebookcentral-proquest-com.proxy.uwasa.fi/lib/tritonia-ebooks/reader.action?docID=3040448>

Dufva, Hannele, Alanen, Riikka & Aro Mari (2003). Kieli objektina – Miten lapset mieltävät kielen? I: Merja Koskela & Nina Pilke (red.). *Kieli ja asiantuntijuus*. AFinLAN vuosikirja 2003/n:061. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro. 61. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 295–315.

Ehala, Martin (2017). *Working Papers in Language Diversity. Modes of Cultural Coexistence. Paper 5*. Wild-publikation av Jyväskylä universitet. Tillgänglig: https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/tutkimus/hankkeet/paattyneet-tutkimushankkeet/fidipro/wild/papers/modes-of-cultural-coexistence_wild5.pdf

Einarsson, Jan (2009). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Ejvegård, Rolf (2003). *Vetenskaplig metod*. Tredje omarbetade upplagan. Lund, Studentlitteratur.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

- Forskningsetiska delegationen (2012). God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. Forskningsetiska delegationens anvisningar 2012. Tillgänglig: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.
- Grönstrand, Heidi och Malmio, Kristina (2011). *Både och – sekä että: om flerspråkighet = monikielisydestä*. Helsingfors: Schildts.
- Hansegård, Nils Erik (1972). *Tvåspråkighet eller halvspråkighet?*. Stockholm: Aldus/Bonniers.
- Harju-Luukkainen, Heidi (2013). Kielikylypy Suomessa varhaiskasvatuksen kentällä – Mihin suunta tulevaisuudessa? I: *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti, Journal of Early Childhood Education Research*. Vol. 2, No. 1, 2013, 2–23. Tillgänglig: <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2013/08/Harju-Luukkainen-issue2-1.pdf>
- Harju-Luukkainen, Heidi (2010). *Sukellus kielikylypyyn*. Kulturfonden. Helsinki. http://kulturfonden.webbhuset.fi/Site/Data/686/Files/Sukellus_kielikylypyyn.pdf
- Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Häkkinen, Heidi (2007). *Kielitieteen perusteet*. 7. painos. Tietolipas 133. SKS. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Jakobstad (2017). *Staden Jakobstads strategi 2017 – 2025 20.000 invånare – år 2020*. Tillgänglig: <https://www.jakobstad.fi/assets/1/Uploads/Staden-Jakobstads-strategi-2017-2.pdf>
- Karppinen, Heidi & Nyman Paulina (2004). *Tvåspråkighet och språklig identitet hos tvåspråkiga personer med en stark nordösterbottnisk dialekt*. Avhandling Pro gradu. Jyväskylä universitet. Institutionen för språk. Tillgänglig: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2004950826>
- Komu, Riikka (2013). *Narrativ analys av språklig identitet och anpassning hos första generationens sverigefinländare*. Avhandling Pro gradu. Jyväskylä universitet. Institutionen för språk. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40761>
- Kort om språkbad (2015). Vasa universitet. Tillgänglig: http://www.uva.fi/sv/sites/immersion/about_immersion/
- Laurén, Christer (1999). *Språkbad. Forskning och praktik*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 226. Språkvetenskap 36. Vaasan yliopisto.

- Laurén, Christer (2006). *Tidig inlärnning av flera språk. Teori och praktik*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 274. Språkvetenskap 45.
- Laurén, Christer (2007). Språkbadspedagogik. I: Red. Siv Björklund, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen. *Kielikylpykirja–Språkbadsboken*. Vaasan: Levón-instituutti. Julkaisu No 126. 19–25.
- Liebkind, Karmela & Henning-Lindblom, Sanna (2015). Identitet och etnicitet – och språk? I: Marika Tandefelt (red.). *Gruppspråk, samspråk, två språk*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. 183–200.
- Liebkind, Karmela, Mähönen, Tuuli A. Varjonen, Sirkku & Jasinskaja-Lahti, Inga (2015). Ethnic Identity, Psychology of. I: James D. Wriqth. (red.). *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*. 2nd Edition, Vol 8. Oxford: Elsevier Scientific Publ. Co. 113–117.
- Liljander, Juha-Pekka (2012). *Koulutus, symbolinen väkivalta ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus*. Koulutussosiologian suunnannäyttäjiä. Helsingfors: WSOY. 138 – 160.
- Musk, Nigel (2010). Identitet som dynamisk process: exemplet tvåspråkiga ungdomar i Wales. I: Nigel Musk & Åsa Wedin. (red.). *Flerspråkighet, identitet och lärande. Skola i ett föränderligt samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Mård, Karita (1996). En språkbads lärare skall vara medveten om sina roller. En femåring är nöjd med sig själv, nyfiken och fortfarande barnlig nog för att tillägna sig ett nytt språk. I: Johanna Hartvik. *Språkbad i ett nötskal*. Centret för språkbad och flerspråkighet. Publikation 1. 25–33.
- Nationalspråkstrategin (2012). *Nationalspråksstrategi. Principbeslut av statsrådet*. Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012. Helsinki: Edita Prima. Tillgänglig: https://vnk.fi/documents/10616/622970/J0412_Kansalliskielistrategia.pdf/d45d6559-81fd-4f6f-b2f1-3e259621603c/J0412_Kansalliskielistrategia.pdf?version=1.0
- Norton, Bonny (2013). *Identity and Language Learning. Extending the Conversation*. Second edition. Bristol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters. Tillgänglig: <http://faculty.educ.ubc.ca/norton/>
- Olsson, Henny & Sörensen, Stefan (2004). *Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Palojärvi, Anu, Mård-Miettinen, Karita & Palviainen, Åsa (2016). ”Man blir också själv glad”. I: Anu Palojärvi, Karita Mård-Miettinen & Åsa Palviainen (red.). *På*

finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 50–54.

- Riikonen, Anna (2013). *Tvåspråkighet och språklig identitet hos sverigefinländska återinvandrare.* Avhandling Pro gradu i svenska. Jyväskylä universitet. Institutionen för språk. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/42462>
- Rontu, Heidi (2004). *Suomalais-suomenruotsalainen koti lapsen kaksikielisenä kasvu ympäristönä.* I: Virittäjä 2/2004. Helsingfors: Kotikielen seura, 224–240. Tillgänglig: http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2004_224.pdf
- Rydenvald, Marie (2014). *"eftersom jag har två språk". Språkbruk bland svensktalande ungdomar i Europa.* Institutet för svenska som andraspråk. Institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet. ROSA 19. Göteborg: Reprocentralen, Humanisten. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/35684/1/gupea_2077_35684_1.pdf
- Saaristo, Kimmo & Jokinen, Kimmo (2004). *Sosiologia.* Helsingfors: Wsoy.
- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet.* Lund: LiberLäromedel.
- Språkbud i Finland (2015). Vasa universitet. Citerat 17.8.2018. Tillgänglig: http://www.uva.fi/sv/sites/immersion/about_immersion/finland/
- Språkbudsskolan (2015). Staden Jakobstad hemsidor. Tillgänglig: <https://www.jakobstad.fi/lapset-ja-koulotus/koulotus/ruotsinkieliset-koulot/sprakbadsskolan-0-6>
- Språkbudsskolan (2019). Hemsida för språkbud i Jakobstad. Tillgänglig: https://www.sprakbadsskolan.fi/?page_id=2570
- Stadsrådets kansli (2012). Publikationer, Nationalspråksstrategi, Principbeslut av statsrådet. Tillgänglig: <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=2706>
- Storbjörk, Nicklas (2012). *20 år av språkbud i Jakobstad.* I tidningen DT Magasin 1:5, Jakobstad. Karleby: Botnia Print.
- Stroud, Christopher (2004). Halvspråkighet och rinkebysvenska som språkideologiska begrepp. I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle.* Lund: Studentlitteratur. 329–357.
- Sundback, Susan & Nyqvist, Fredrica (2010). Tidigare forskning om socialt kapital. I: Susan Sundback & Fredrica Nyqvist (red.). *Det finlandssvenska sociala*

kapitalet. Fakta och fiktion. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 734. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. 13–27.

Sundman, Marketta (1999). *Barnet, skolan och tvåspråkigheten.* Helsinki: Yliopistopaino.

Svensson, Ann-Katrin (2009). *Barnet, språket och miljön. Från ord till mening.* Lund: Studentlitteratur.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi Anneli (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Helsinki: Tammi.

Vuorisalo, Mari (2013). *Lapset ja päiväkodin eriarvoistava arki – bourdieulaisia havaintoja esiopetuksesta.* I tidningen *Kasvatus* 4/2013. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 44 (2013): 4, s. 449-453.

Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet.* Studentlitteratur. Lund.

Woodward, Kath (2004). *Questioning identity: gender, class, ethnicity.* Second edition. Routledge London and New York: The Open University.

Ålund, Aleksandra (1997). *Multikultiungdom. Kön, etnicitet, identitet.* Lund: Studentlitteratur.

BILAGA

Bilaga 1. Analyserade enkätfrågor

Bakgrundsinformation

1. Kön
2. När är du född?
3. Vad är ditt modersmål?
15. På vilket språk deltog du i språkbad?
16. Berätta om din språkbadsbakgrund.

Hemmet som fält

4. Vilket språk hade du som hemspråk i ditt barndomshem?
5. Vad har dina föräldrar som modersmål?
6. Hurdan språkprofil har din familj?
35. På vilket sätt har dina föräldrar inverkat på din språkliga identitet?

Språkbad som fält

17. Varför tror du att dina föräldrar valde språkbad åt dig?/Varför valde du som förälder språkbad för ditt barn?
18. Hur ser du på deltagandet i språkbad som vuxen när du tänker på dina egna -upplevelser från barndomen?

Det omgivande samhället i barndomen

7. Berätta om din bakgrund gällande boende.
11. Vilken/vilka är dina kontakter till Jakobstad nu för tiden om du inte är bosatt i Jakobstad?
8. Hur upplever du att tvåspråkigheten kom till uttryck i Jakobstad i din barn- och ungdom?
33. Hurdan roll upplever du att din hemstad Jakobstad har haft för din språkliga identitet?

Utvecklingen av den språkliga identiteten

13. Vilken är din nuvarande bostadsort?
14. Hur upplever du att tvåspråkighet kommer till uttryck på din nuvarande bostadsort?
34. Har din språkliga identitet ändrats efter du flyttat bort från Jakobstad? På vilket sätt?
38. Med vilken/vilka språkgrupper i samhället känner du samhörighet?

Definition av den språkliga identiteten

39. Hur skulle du beskriva din språkliga identitet?
31. Vem kan enligt din åsikt definiera sig som tvåspråkig?
28. Vilket språk använder du under följande situationer?
40. Vad motiverar/har motiverat dig att upprätthålla de språkkunskaper du uppnått i det andra inhemska språket via språkbad?